

ELENA KREJČOVÁ – NADEZHDA STALYANOVA

BULHARSKÉ TEXTY
K PŘEKLADATELSKÉMU SEMINÁŘI
ČÁST 3.

MASARYKOVA UNIVERZITA

Masarykova univerzita
Filozofická fakulta

Bulharské texty
k překladatelskému semináři
Část 3.

Elena Krejčová – Nadezhda Stalyanova

Brno 2018

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této elektronické publikace nesmí být reprodukována nebo šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu vykonavatele majetkových práv k dílu, kterého je možné kontaktovat na adrese: Nakladatelství Masarykovy univerzity Munipress, Rybkova 19, 602 00 Brno.

© 2018 Elena Krejčová, Nadezhda Stalyanova

© 2018 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-8940-2

съдържание

УВОД.....	5
ОБЩИ УСЛОВИЯ ПО ЗАСТРАХОВКИ „ЗЛОПОЛУКА“ И „ЗАБОЛЯВАНЕ“	7
ОБЩИ УСЛОВИЯ ЗА ЗАСТРАХОВКА НА „СЕЛСКОСТОПАНСКИ КУЛТУРИ“	17
ГРАЖДАНСКА ОТГОВОРНОСТ И АВТОКАСКО.....	23
ДОГОВОР ЗА БАНКОВ КРЕДИТ	26
НАРЕДБА ЗА ДОПИНГОВ КОНТРОЛ ПРИ	31
ТРЕНИРОВЪЧНА И СЪСТЕЗАТЕЛНА ДЕЙНОСТ	31
ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА ОТ ШУМА	66
В ОКОЛНАТА СРЕДА	66
СЕМЕЕН КОДЕКС.....	79
ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ	101
ЕТИЧЕН КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ.....	119
ЗАКОН ЗА ГОРИТЕ	125
ПОДРОБНИ ИНСТРУКЦИИ ЗА УПОТРЕБА НА ВЕРТИКАЛЕН ХЛАДИЛНИК И ФРИЗЕР	170

Увод

Помагалото по български език за напреднали е насочено към студенти, изучаващи български език като чужд в горни курсове, магистърски програми или преводачески семинари. То съдържа текстове от различни сфери – застрахователно дело, финанси, семейно право, спорт, битова техника, екология, медийна политика, селско стопанство и др.

Голяма част от текстовете представляват части от българското законодателство – действащи закони в Република България. В повечето от тях са включени т.нар. допълнителни разпоредби, които изясняват значението на употребените в законовия текст термини. Тези разпоредби биха могли да служат като основа за създаване на глосарий в съответната тематична област.

Всеки текст завършва с упражнения за употреба на определени фрази в подходящ контекст и за попълване на правилния предлог, т.е. авторите обръщат внимание на заучаването на фрази и конструкции, необходими в практиката на бъдещите преводачи.

ОБЩИ УСЛОВИЯ ПО ЗАСТРАХОВКИ „ЗЛОПОЛУКА“ И „ЗАБОЛЯВАНЕ“

РАЗДЕЛ I. ДЕФИНИЦИИ

Чл. 1. 4. Страни по договора са застрахователят и застраховащият.

5. Застраховател е Застрахователно акционерно дружество “БУЛСТРАД ЖИВОТ ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП“, със седалище и адрес на управление ул. “Света София“ № 6, София 1301.

6. Застраховащ (договорител) е лицето, което сключва договора за застраховка със застрахователя и плаща определената в договора премия. В случай че застраховката е върху живота/ здравето/телесната цялост на застраховащия, той е и застрахован.

7. Застрахован (застраховано лице) е лицето, върху чийто живот, здраве и телесна цялост Застрахователят носи отговорност.

8. Ползващо се лице е лицето, на което при определените в договора обстоятелства се изплаща застрахователно обезщетение.

9. Застрахователна сума е сумата, която страните по договора се споразумяват да бъде основа за определяне и/или лимитиране на размера на застрахователните плащания, дължими от застрахователя на ползващите се лица при настъпване на застрахователно събитие или при други условия, посочени в съответния застрахователен договор. Застрахователната сума или начинът на изчисляването ѝ се посочват в специалните условия на договора.

10. Застрахователна премия (наричана за краткост “премията“) е сумата, която застраховащият дължи на застрахователя срещу поетите от последния задължения по застрахователния договор.

11. Застрахователно плащане е паричната сума, която съгласно покритите рискове застрахователят изплаща на ползващото се лице при настъпване на застрахователно събитие.

12. Срок на застраховката (срок на покритие, застрахователен срок) е срокът, през който застрахователят покрива поетите рискове. Неговото начало и край се посочват в специалните условия.

13. Застрахователна година е периодът от време между две годишнини на договора. Годишнините на договора се отчитат спрямо началото на застрахователното покритие.

14. Покрит риск са обстоятелствата, определени в условията на застрахователния договор, при събъдването на които застрахователят трябва да изплати застрахователната сума или процент от нея.

15. Застрахователно събитие е злополука или заболяване, настъпили със застрахования през застрахователния срок, което съобразно покритите рискове по договора води до застрахователно плащане.

16. Заболяване е съвкупност от оплаквания и клинични прояви, диагностицирани в лечебно заведение за болнична или извънболнична медицинска помощ и регистрирани в официален медицински документ. За дата на настъпване на заболяването се приема датата на първичното му диагностициране.

17. Акутно заболяване е заболяване или болест с остро, внезапно и непредвидено начало, представлява опасност за живота или здравето на застрахования, има тежки симптоми и кратка продължителност, включително всякакви интензивни симптоми, като например силна болка и изисква спешна и неотложна медицинска помощ.

18. Хронично заболяване е болест или нараняване, което притежава един или повече от следните признаци:

18.1. за него не е известно признато лечение;

18.2. продължава за неопределено време;

18.3. повтаря се или е вероятно да се повтори;

18.4. постоянно е;

18.5. изисква палиативно лечение;

18.6. изисква дългосрочно наблюдение, консултации, прегледи, контролни прегледи или изследвания;

18.7. трябва да бъдете рехабилитирани или специално обучени, за да се справите с него.

19. Инфекциозно заболяване е заразно заболяване, причинено от вируси, бактерии, гъбички и паразити.

20. Предварително съществуващо заболяване или състояние е заболяване, нараняване, медицинско състояние или симптом.

21. Злополука е непредвидено, случайно и внезапно събитие с външен за застрахования произход, настъпило през срока на застраховката и против неговата воля, което причинява на застрахования телесно увреждане (открито или вътрешно нараняване, счупване или спукване на кост, изкълчване на става, скъсване или разтягане на сухожилие или мускул, обгаряне или измръзване на телесна повърхност, отравяне, задушаване или удавяне).

22. Трудова злополука е злополука, настъпила със застрахования:

22.1. по време и във връзка или по повод изпълнение на служебните/трудовете му задължения;

22.2. по време на работа, невключена в служебните/трудовете задължения на застрахования, но извършена по нареждане на работодателя му и във връзка с дейността на работодателя;

22.3. през време на регламентирани почивки в работно време;

22.4. през време, когато застрахованият отива на работа или се връща от работа, но в рамките на един час до началото на работното време и на един час от изтичане на работното време.

23. Битова злополука /не трудова/ е злополука, която не се включва в определението на трудова злополука.

24. Предшествваща злополука е каквато и да е предишна злополука, която би изисквала хоспитализация и/или медикаментозно лечение и/или е била диагностицирана преди първия ден на застраховката

25. Смърт от злополука на застрахования (в контекста на покритите рискове) е смърт, която е пряк резултат на (и единствено на) злополука, претърпяна от застрахования през застрахователния срок, и която е настъпила до една година от датата на злополуката.

26. Смърт от заболяване на застрахования (в контекста на покритите рискове) е смърт, която е пряк резултат на заболяване, настъпило със застрахования през застрахователния срок.

27. Трайно намалена или загубена работоспособност е окончателно и невъзстановимо намалена или изгубена способност за извършване на обичайни действия и занятия, вследствие нарушена функция на отделен орган или на целия организъм. Трайно намалената или загубена работоспособност се определя в проценти от Териториална експертна лекарска комисия (ТЕЛК) или Застрахователна медицинска комисия (ЗМК) при застрахователя. За дата на настъпване на трайно намалената или загубена работоспособност се приема датата на инвалидизиране, посочена в решението на ТЕЛК или ЗМК.

28. Временна загуба на работоспособност е намалена или напълно загубена способност за извършване на обичайни действия и занятия вследствие на преходно намаляване на общите или локални функции на организма, възстановими в определен срок, през който застрахованият реално ползва отпуск по болест, чието начало е в срока на застраховката. Продължителността на временната неработоспособност се определя съгласно действащата нормативна уредба.

29. Медицински разходи са следните разходи:

29.1. разходи за медицински преглед, изследвания, лечение и хирургическа намеса;

29.2. разходи за лекарства, медицински средства и употреба на медицински уреди;

29.3. разходи за стационарно лечение;

29.4. разходи, направени за превозване по спешност на застрахования с линейка от мястото на злополуката или мястото, където е настъпило заболяването, до най-близкото лечебно заведение за оказване на спешна и неотложна медицинска помощ;

29.5. разходи за репатриране на застрахован, който е на стационарно лечение в чужбина, до болница в страната на местоживеенето му;

29.6. разходи за репатриране на тленните останки на застрахования до местоживеенето му.

30. Непредвидени и неотложни медицински разходи са медицински разходи, спешно наложили се в резултат на злополука или внезапно започнало акутно заболяване, чието неизвършване би довело до:

30.1. постоянна опасност за здравето на застрахования;

30.2. сериозно влошаване на телесните функции;

30.3. други сериозни последствия, касаещи здравето и живота на застрахования. Не са непредвидени и неотложни медицински разходи, разходите за лечение на хронични заболявания, при които симптомите са близки до тези на акутните заболявания, но които са съществували преди началото на срока на застраховката;

31. Самоучастие в направените медицински разходи е част от покритите по застраховката медицински разходи, която застрахованият плаща за своя сметка.

32. Болница е лечебно заведение за болнично лечение, създадено и лицензирано в съответствие с действащото законодателство, в което се лекуват лица с остри заболявания, травми, изострени хронични болести, състояния, изискващи оперативно лечение в болнични условия. Не са болница:

- лечебни заведения за болнично лечение на лица, нуждаещи се от продължително възстановяване на здравето и лица с хронични заболявания, изискващи грижи и поддържане на задоволително телесно и психическо състояние;

- лечебни заведения за болнично лечение на лица, нуждаещи се от физикална терапия, моторна и психична рехабилитация, балнео-, климато- и таласолечение;

- рехабилитационните центрове и специализираните болници, клиники и отделения за лечение на психичноболни, алкохолици и наркомани.

33. Хоспитализация /болничен престой, стационарно лечение/ е непрекъсваем минимум 24 часов престой на застрахования в болница по лекарско предписание за извършване на неотложно изследване, наблюдение или лечение.

РАЗДЕЛ II.

ПРЕДМЕТ

Чл. 2. Застрахователният договор се сключва срещу покрити, съгласно условията на договора, рискове, свързани със здравето или телесната цялост на застрахования. Застрахователят се задължава срещу платена застрахователна премия при настъпване на застрахователно събитие в рамките на покрития риск да изплати на Застрахования определеното в специалните условия застрахователно плащане.

Чл. 3. (1) По тази застраховка се застраховат лица на застрахователна възраст от 16 до 64 години - при индивидуални договори, и до 74 години – при групови договори.

(2) Възрастта на застрахования се определя в цели години към началото на застраховката, като при изтичане срока на договора застрахованото лице не трябва да бъде по-възрастно от 65 години – при индивидуални договори, съответно до 75 години – при групови договори.

Чл. 4. Застраховката покрива само застрахователни събития, настъпили на територията на Европейския съюз, но доказани с документация, издадена от официални органи, действащи в Република България, освен ако в Специалните условия не е уговорен друг териториален обхват.

Чл. 5. Застраховката осигурява 24-часово покритие през денонощието, освен ако в Специалните условия не е уговорен друг времеви обхват.

Чл. 6. По застраховки „Злополука“ и „Заболяване“ застрахователят сключва следните видове застрахователни договори:

1. индивидуални застраховки с физически лица;
2. групови застраховки за всички лица, включени в група, като застрахователните премии са за сметка или на застрахованите, или на застраховащ /работодател и др./;
3. групови застраховки на ученици, включително и педагози.

РАЗДЕЛ III.

ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ПОКРИТИЕ

Чл. 8. По тези Общи условия се покриват следните основни и допълнителни рискове:

1. Основни рискове:

- 1.1. смърт на застрахования вследствие на злополука или заболяване;
- 1.2. трайно намалена или загубена работоспособност на застрахования вследствие на злополука или заболяване.

2. Допълнителни рискове :

- 2.1. временна загуба на работоспособност на застрахования вследствие на злополука или заболяване;
- 2.2. медицински разходи вследствие на злополука или заболяване, вкл. акутно;
- 2.3. разходи за медицинско транспортиране и репатриране, наложено от злополука, акутно заболяване или смърт;
- 2.4. други спомагателни рискове, свързани с изброените по-горе рискове.

Чл. 9. Застрахователният договор може да се сключи за всеки риск по от-делно, за комбинация от няколко риска или за всички рискове. Рисковете, които конкретният договор покрива, са описани в специалните условия.

Чл. 10. (1) Задължението на застрахователя да изплати суми в случай на смърт или трайна неработоспособност от злополука, или временна неработоспособност от злополука се поражда, ако:

1. смъртта или трайно намалената работоспособност са настъпили най-късно до една година от деня на злополуката и са в причинна връзка с нея;
2. уврежданията, довели до временна неработоспособност от злополука, са се проявили и са диагностицирани за първи път до един месец от датата на злополуката;

Чл. 11. (1) Застрахователят възстановява всички извършени необходими и присъщи медицински разходи за диагностика и лечение в болница.

(2) Разходи за предписани лекарства се възстановяват, само при условие, че са закупени до 15 дни от датата на предписването им.

Чл. 12. (1) Застраховката не покрива смърт на лица под 14 години или на недееспособни лица.

(2) Застрахователят не покрива застрахователни събития и техните последици, когато са пряк или косвен резултат от:

1. самоубийство, опит за самоубийство;
2. извършване или опит за извършване на престъпление от общ характер от страна на застрахования; изпълнение на смъртна присъда или злополука, настъпила, докато застрахованият е задържан от органите на властта или се намира в затвор;
3. преднамерени действия на застрахования, довели до загуба на работоспособност или смърт;
4. преднамерени действия от страна на заинтересовано лице;
5. виновно поведение на застрахования при управление на МПС, както и при липса на документи за правоспособност;
6. бременност, /вкл. и извънматочна/, раждане, аборт, както и произтичащите от тях усложнения, заболявания или медицинско лечение, освен ако не са предизвикани от настъпила застрахователна злополука; лечение на стерилитет, изкуствено оплождане;
7. в резултат на събития, настъпили вследствие на излагане на опасност, преднамерено действие или непредпазливост от страна на застрахования, независимо дали под формата на самонадеяност или небрежност, както и когато застрахованото лице с действията си е нарушило действащ закон или подзаконен нормативен акт;
8. температурни влияния – слънчев и топлинен удар, измръзване, простуда, освен ако те не са следствие от застрахователна злополука, настъпила по време на застраховката или не е уговорено друго;
9. война или военни действия, въстание, държавен преврат, бунт, терористичен акт или други подобни социални явления;

10. ядрена енергия, радиоактивно излъчване, ядрени взривове, природни бедствия и всички други подобни събития с масови последици. Изключението за ядрена енергия не се прилага в случаите, когато ядрената енергия е използвана за медицинско лечение. Застрахователят не носи отговорност към трети лица;
11. самолечение, неспазване на лекарските предписания;
12. сбиване от страна на застрахования;
13. практикуване на високорискови дейности – за такива се считат всички видове моторни, летателни, въздухоплавателни, водоплавателни и подводни спортове и занимания, скокове от високо, катерения, изискващи специална екипировка и спелеология;
14. употреба на алкохол, наркотици и други упойващи или стимулиращи вещества;
15. при концентрация на алкохол в кръвта над 0,5 на хиляда;
16. боравене с оръжие;
17. предварително съществуващи заболявания или състояния, както и вродени заболявания;
18. СПИН, СПИН – свързан комплекс (ARC) и всички болести, причинени от/или свързани с вируса на СПИН (HIV).

(3) Не се включват в обхвата на покритието и следните разходи:

1. разходи, свързани с преглед, лечение и хирургическа намеса, които не са извършени от правоспособен лекар или лицензирано лечебно заведение;
2. разходи, свързани с медицински преглед и изследвания, при които не е диагностицирано заболяване или не е констатирано настъпването на злополука със застрахованото лице, разходи, свързани с венерически болести, лечение на стерилитет, промяна на пола или имплантиране;
3. разходи за рехабилитация, физиотерапия, кинезитерапия и курортно лечение;
4. разходи, направени след репатрирането;
5. всякакви разходи, свързани с предварително съществуващо заболяване или състояние на застрахования;
6. разходи за лечение на психични заболявания или психични разстройства, хронични заболявания и вродени заболявания или дефекти, венерически болести, смяна на пола;
7. разходи за ефективна или козметична хирургия, която е предназначена за корекция на външен вид, освен ако е наложена от обезобразяване или остро заболяване, покрито по тези Общи условия и съответните Специални условия;

8. всякакви разходи за експериментални или изследователски услуги;
9. всякакви разходи за медицинско наблюдение или изследване, или диагностични изследвания, които са част от рутинно физическо изследване или проверка на здравето, включително ваксинации, витамини, протеини, противозачатъчни средства, специализирани храни, разходи за стъкла на очила, контактни лещи, слухови апарати, помощни средства за рехабилитация, издаване на удостоверения и др.;
10. разходи за личен комфорт при стационарно лечение като: телевизор, радио, фризьорски или бръснарски услуги;
11. разходи за продукти за отслабване или продукти за контрол върху теглото; тонизиращи продукти, медицински вина, продукти от рибен хранителни добавки; слабителни средства; козметични продукти;
12. протези, ортези, патерици, изправителни средства и медицински уреди, които не са необходими вътрешно-оперативно, в т. ч. очила, контактни лещи, слухови апарати, зъбни протези и стоматологични уреди;
13. всякакъв вид потребителски такси, регламентирани в действащото българско законодателство, както и дарения;

РАЗДЕЛ V. ВЗАИМООТНОШЕНИЯ ПРИ НАСТЪПВАНЕ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНО СЪБИТИЕ. ИЗВЪРШВАНЕ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ПЛАЩАНЕ

Чл. 20. За получаване на застрахователно плащане е необходимо ползващото се лице да представи следните документи (в оригинал или нотариално заверено копие):

1. Във всички случаи и независимо от характера на иска – заявление и застрахователна полица в оригинал или дубликат, удостоверяващи наличието на сключена застраховка.
2. В случай на злополука:
 - 2.1. документ, удостоверяващ настъпването на злополуката – анкетен лист в случай на битова злополука, а в случай на трудова злополука се представят декларация за злополука и разпореждане на НОИ, протокол за разследване на трудова злополука, съотв. от работодателя, и от НОИ;
 - 2.2. протокол от КАТ или други правно-релевантни документи, ако събитието е настъпило в чужбина;
 - 2.3. болнични листове, епикризи и други медицински документи от лицензирани лечебни заведения. Началната дата на първичния болничен трябва да следва началото на срока на застраховката, а останалите трябва да са негово продължение и поставените в тях диагнози да са в причинно-следствена връзка с диагнозата в първичния болничен лист;

- 2.4 удостоверение за професия и месторабота на застрахования.
3. В случай на заболяване:
- 3.1. епикризи, оригинални фактури, издадени от болница – в случай на болнично лечение;
- 3.2. оригинални медицински документи, съдържащи медицинска диагноза за заболяване и/или информация за проведено лечение (болничен лист съгласно правилата по т. 2.3., талони, рецепти и др.) – в случай на извънболнично лечение;
4. В случай на смърт:
- 4.1. акт за смърт;
- 4.2. съобщение за смърт от лекаря, удостоверил смъртта;
- 4.3. удостоверение за наследници, в случай че в качеството си на ползвачи се лица те не са били посочени поименно;
- 4.4. при груповите застраховки – служебна бележка или копие от списъка.
5. В случай на трайно намалена или загубена работоспособност:
- 5.1. решение на НЕЛК, ТЕЛК или ЗМК с точно определения процент на трайно намалена или загубена работоспособност, медицински документи, в това число – болнични листове, епикризи, резултати от медицински изследвания;
- 5.2. при груповите застраховки – служебна бележка или копие от списъка.
6. В случай на временна загуба на работоспособност:
- 6.1. медицински документи, епикризи, резултати от медицински изследвания, издадени от лицензирани лечебни заведения;
- 6.2. болнични листове и протоколи, издадени от ЛКК;
- 6.3. при груповите застраховки – служебна бележка или копие от списъка.
7. в зависимост от направените разноски:
- 7.1. болнични листове, документи, доказващи направените медицински разноски, разходи за медицинско транспортиране и репатриране;
- 7.2. медицинска форма, погълнена от лекаря, осъществил лечението;
- 7.3. рецепти за предписаните лекарства;
- 7.4. фактури за извършените разходи;
- 7.5. епикризи от болнично заведение.
8. Други документи, удостоверяващи датата, причината и обстоятелствата, при които е настъпило застрахователното събитие, или свидетелстващи за направените медицински разноски.

Чл. 21. (1) При настъпване на застрахователно събитие застрахованият/застрахованият/ ползващото се лице е длъжен в седемдневен срок от узнаването да уведоми застрахователя.

(2) Застрахованият/застрахованият/ ползващото се лице е длъжен да представи поисканите документи, свързани с установяването на събитието.

(3) В случай че застрахованият/застрахованият/ ползващото се лице не изпълни задълженията си по предходните алинеи, застрахователят може да откаже плащане на застрахователната сума или съответения процент от нея.

(4) Застрахователят има право да откаже плащане на застрахователна сума или процент от нея, ако застрахованият/застрахованият/ ползващото се лице представи неверни или преправени доказателства или документи.

Източник: http://www.bulstradlife.bg/OU_Zl%20i%20Zab.pdf

ОБЩИ УСЛОВИЯ ЗА ЗАСТРАХОВКА НА „СЕЛСКОСТОПАНСКИ КУЛТУРИ“

I. ПРЕДМЕТ НА ЗАСТРАХОВКАТА

По настоящите Общи условия „Застрахователна и здравноосигурителна компания Надежда“ АД застрахова:

1. Реколтата от селскостопанските култури и от овощни, зеленчукови, розови и черничеви градини, лозя, ягоди, малини, културна шипка, културна къпина, овощни разсадници, маточници, вкоренилища, медицински растения, касис (черно френско грозде), хмел, разсади, семенелища, цветя за семе и продажба и култури в парници и оранжерии;

2. Декоративни растения - дървета, храсти и градини, отглеждани на открито, като дълготрайни материални активи;

3. Новосъздадени трайни насаждения като овощия, ягоди, малини, къпини, касис, рози, лавандула и хмел;

които са собственост на посочено в полицата лице, навсякъде по-долу наричано „Застрахован“.

II. ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ПОКРИТИЕ

На обезщетение по застраховката подлежат понесените от Застрахования загуби, както следва:

1. Количествени щети по реколтата, дължащи се на механични увреждания като оронване на плода, разкъсване на листа, стебла и плодове и пречупване на цели растения вследствие на:

1.1. градушка;

1.2. буря;

1.3. пожар на корен;

1.4. проливен дъжд;

1.5. наводнение;

1.6. късно пролетно и ранно есенно ослабяване;

1.7. измръзване и изтегляне на зимни житни култури;

1.8. понижаване на качеството /покълване на клас/ в резултат на киша;

2. Декоративни растения, включително дървета, храсти, градини, отглеждани на открито и новосъздадени трайни насаждения (овощни,

ягоди, къпини, касис, рози, лавандула) се застраховат като дълготрайни материални активи само за рисковете

- 2.1. градушка;
- 2.2. буря;
- 2.3. пожар на корен.

3. Настъпването на застрахователно събитие се установява по данни на хидрометеорологични служби и други подобни институции, а при липса на данни за конкретния район – посредством характерни белези и по анкетен път.

5. Определения

За целите на застраховката се прилагат определения на застрахователните събития, посочени в т. 1 и т. 2, както следва:

- 5.1. градушка – валеж на ледени зърна или парчета;
- 5.2. буря – вятър със скорост над 15 метра в секунда и причинена ветрова ерозия на почвата, вихрушка, смерч;
- 5.3. пожар на корен – запалване с наличие на пламък и изгаряне на част или цял посев;
- 5.4. проливен дъжд – внезапно падане на големи количества валеж за къс период от време;
- 5.5. наводнение – наводняване вследствие придошли води отвън като реки;
- 5.6. късно пролетно и ранно есенно осланяване – наличие на минусови температури след 20 април и преди 1 октомври;
- 5.7. киша – продължителни дъждове, които влошават качеството (покълване на клас) на пшеницата;
- 5.8. измръзване и изтегляне на есенници при температури по-ниски от минус 15°.

III. ЗАСТРАХОВАТЕЛНА СУМА

1. Застрахователната сума за отделните култури се договаря между Застрахователя и Застрахования, но не може да бъде по-малка от минималната такава и по-голяма от максималната, определени от Застрахователя.
2. Застрахователната сума на отделните култури следва да бъде съобразена с производствените възможности на съответния район.

IV. СКЛЮЧВАНЕ И СРОК НА ЗАСТРАХОВКАТА

1. Застраховката се сключва на основание писмено предложение от Застрахования, в което същият е длъжен да обяви точно и изчерпателно всички съществени обстоятелства, които са му известни, или при положена дължима грижа трябва да са му известни и са от значение за риска.
2. Застраховката се сключва във форма на застрахователна полица, неразделна част от която са предложението на Застрахования, Общите условия на застраховката, Специални условия, допълнителни споразумения (добавъци) и други писмени договорености между страните, ако има такива.
3. Застраховката се сключва преди съответните култури да са пострадали от застрахователно събитие.
4. Застраховката може да бъде сключена:
 - 4.1. за всички посочени в Раздел II рискове или за отделни групи от тях съобразно тарифата на Застрахователя;
 - 4.2. за всички култури, отглеждани от застрахования, или за отделните групи култури.
5. Краен срок за сключване на застраховката е:
 - 5.1. за риска измръзване и изтегляне на зимни житни култури – до 28 февруари;
 - 5.2. за тютюн – до 20 юни;
 - 5.3. за всички останали култури – до 20 май;
 - 5.4. за късните и втори култури се сключва допълнителна застраховка в срок до 10 юли с допълнителен опис.
6. Културите, които са частично увредени от застрахователно събитие към дата на сключване на застраховката, се посочват като изключени от покритието или с намалена застрахователна сума в полицата или в приложение към нея.
7. Застрахователната сума на една и съща култура при един Застрахован следва да бъде еднаква за всички местности от дадено землище, в които се отглежда.
8. При настъпване на промени в площите и местностите, където окончателно са засяти или засадени застрахованите култури, Застрахованият е длъжен преди да пострадат същите от застрахователно събитие, да уведоми Застрахователя.
9. Отговорността на Застрахователя е на база действително засятите и засадени площи, но не повече от тези, които са посочени в полицата.
10. Ако се установи неточно обявяване или премълчаване от Застрахования на обстоятелства, при които Застрахователят не би сключил

застраховката или би я сключил при други условия, последният има право:

10.1. При съзнателно неточно обявяване или премълчаване – да измени условията на застраховката (вкл. ограничение на покритието и/или допълнителна премия), да я прекрати предсрочно и/или да откаже обезщетение при спазване на чл.363 от Кодекса за застраховането.

10.2. При несъзнателно неточно обявяване – да изиска изменения в условията на застраховката, да я прекрати предсрочно и/или да намали обезщетение при спазване на чл.364 от Кодекса за застраховането.

11. Влизане в сила

11.1. Застраховката е в сила след подписване на застрахователния договор от двете страни, при условие наличен застрахователен интерес и платена застрахователна премия съгласно договореното.

11.2. По отношение на застрахованите култури застрахователното покритие влиза в сила от:

11.2.1. за култури, които се сеят, за картофи и цветя от луковици – от поникването им;

11.2.2. за многогодишни сети треви (люцерна, детелина, еспарзета и др.) – от започване на вегетацията през втората и следващите години;

11.2.3. за култури, които се разсаждат (зеленчуци, тютюн, цветя и др.) – от момента на разсаждането им на постоянно място;

11.2.4. за овощията – от прецъфтяването им и видимото оформяне на плода;

11.2.5. за розовите градини – от момента на бутонизацията (появяване на цветни пъпки);

12. Застрахователното покритие е в сила до момента на пълното обирване на плодовете (реколтата), но не по-късно от обичайното за отделния район за това време, включително за пожънати и покосени култури, когато са в процес на прибиране.

13. През срока на застраховката Застрахованият е длъжен да спазва агротехническите изисквания при отглеждане на селскостопанските култури, като при неизпълнение Застрахователят има право да изиска изменения в условията на застраховката, да я прекрати предсрочно, да намали или да откаже обезщетение.

VI. ЗАСТРАХОВАТЕЛНО СЪБИТИЕ

1. При настъпване на застрахователно събитие Застрахованият е длъжен:
 - 1.1. да вземе необходимите мерки за ограничаване на щетите, възстановяване на пострадалите култури, когато е възможно – за оползотворяване на продукцията от засегнатите култури.
 - 1.2. да уведоми Застрахователя без забавяне и не по-късно от 3 (три) дни от узнаване за събитието;
 - 1.3. да запази за оглед пострадалите култури, както са били в момента на събитието, а по изключение (когато културата е в момент на прибиране, или преораване) да остави пробни парцели, да предостави възможност и да съдейства на Застрахователя за извършването на огледа.
2. Застрахованият е длъжен да докаже своя застрахователен интерес и да представи доказателствата и документите, поискани от Застрахователя във връзка с установяване на събитието и размера на вредите, вкл. документи, издадени от компетентни органи.

В частност, щети от буря (вихрушка, смерч) и проливен дъжд се документират с писмо от хидрометеорологичната служба, а при липса на наблюдение при огледа по Раздел VII, т. 1 се съставя протокол с видими белези на събитието.
3. Застрахователят е задължен в срок от 10 дни след получаване на искането за оценка да извърши оглед и оценка на пострадалите култури.
4. Ако Застрахованият не изпълни свое задължение по Раздел VI, Застрахователят има право да намали или да откаже обезщетение и/или да прекрати застраховката предсрочно.

IX. ДРУГИ УСЛОВИЯ

1. Със сключване на настоящата застраховка Застрахованият дава съгласие личните данни, предоставени от него, да бъдат обработвани и предоставяни от Застрахователя за нуждите на застраховката и за статистически цели.
2. Настоящите Общи условия могат да бъдат допълвани или изменени на основата на писмена договореност между страните, отразена в полицата или в приложение към нея.
3. За неуредените в настоящите Общи условия въпроси се прилага българското законодателство.
4. Споровете между страните, които не могат да бъдат уредени чрез преговори, се отнасят за решаване към компетентния български съд.

Настоящите Общи условия са приети от Съвета на Директорите на ЗК „Надежда“ АД на 19.12.2013 г., изменени и допълнени на 28.01.2016г.

Днесг., долуподписаният/а.....

.....

получих подписан екземпляр от Общите условия към полица №

..... и съм съгласен/на с тях.

Предал: ЗК „НАДЕЖДА“ АД /подпис/

Приел: /подпис/

Източник: http://zknadejda.bg/bg/Zastrahovka_Selskostopanski_kulturi_-c183

ГРАЖДАНСКА ОТГОВОРНОСТ И АВТОКАСКО

Гражданска отговорност

Застраховка „Гражданска отговорност“ покрива отговорността на собствениците и водачите на МПС за причинени от тях телесни увреждания и/или смърт и/или материални щети на трети лица, за които те носят отговорност съгласно действащото законодателство.

ЛИМИТИ НА ОТГОВОРНОСТ:

Лимитите на отговорност са еднакви за всички застрахователни компании и са както следва:

При събития, настъпили на територията на Република България:
За всяко събитие при едно пострадало лице – 2 000 000 лева;
За всяко събитие при две или повече пострадали лица – 10 000 000 лева;
За вреди на имущество за всяко събитие – 2 000 000 лева.

При събития, настъпили на територията на държава членка на Европейския съюз: Минималните лимити на отговорност, приложими в съответната държава членка, на територията на която е настъпило застрахователното събитие, съгласно нейния закон или покритието съгласно закона на територията, където обичайно се намира моторното превозно средство, когато това покритие е по-високо.

ТЕРИТОРИЯ НА ВАЛИДНОСТ:

Застраховка Гражданска отговорност на автомобилистите е валидна на територията на страните, членки на Европейски съюз, Европейското икономическо пространство и тези, подписали Многостранното споразумение (Австрия, Белгия, България, Великобритания, Германия, Гърция, Дания, Естония, Ирландия, Исландия, Испания, Италия, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Норвегия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Унгария, Финландия, Франция, Холандия, Хърватска, Чехия, Швеция, плюс Андора, Сърбия и Швейцария).

СЕРТИФИКАТ ЗЕЛЕНА КАРТА

Зелената карта е международен сертификат към Гражданската отговорност, който удостоверява дали МПС има валидна Гражданска отговорност и дали полицата покрива територията на съответната държава. За страните, членки на Европейски съюз, Европейското икономическо пространство и тези, подписали Многостранното споразумение, сертификатът **не е необходим**. Няма граничен контрол и не се изисква при влизане на територията на съответната държава. Държавите, в които е валидна застраховката, са: Австрия, Белгия, България, Великобритания, Германия, Гърция, Дания,

Естония, Ирландия, Исландия, Испания, Италия, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Норвегия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Унгария, Финландия, Франция, Холандия, Чехия, Швеция плюс Андора, Хърватска и Швейцария.

Сертификат зелена карта **е задължителен** при пътуване във всички други страни, членки на споразумението Зелена карта - Албания, Босна и Херцеговина, Беларус, Македония, Израел, Иран, Молдова, Мароко, Русия, Тунис, Турция, Украйна и Черна гора. Документът ще бъде изискан при преминаване на границата, при пътна проверка или при ПТП.

Автокаско

Застраховка Автокаско осигурява пълна застрахователна защита на МПС срещу пожар, кражба, злоумишлени действия на трети лица, природни бедствия, пътно-транспортни произшествия, включително щети в паркирано състояние и други неизключени събития, водещи до частична повреда или пълна загуба на автомобила.

Покрити рискове:

- Пожар
- Експлозия
- Природни бедствия
- Авария
- Пътно-транспортно произшествие
- Злоумишлени действия на трети лица
- Кражба или грабеж

Злополука на места

Застраховката предвижда изплащането на обезщетения на лица, намиращи се в МПС, за телесни увреждания или фатален край, настъпили вследствие на пътно-транспортно произшествие /ПТП/ до една година от датата на събитието.

Застраховат се всички места в автомобила, обявени в регистрационните документи на МПС, включително мястото на водача. За застраховани се считат всички лица, намиращи се в автомобила по време на ПТП.

Автоасистанс

Застраховката Автоасистанс предлага помощ при настъпване на инцидент, ако пътувате с автомобила си. При настъпване на повреда или при инцидент, застрахователната компания предлага телефон на спешен център, на който можете да позвъните и да получите инструкции и помощ. Застра-

ховката има за цел да помогне с плащане на разходи за хотел, настаняване и транспорт в случай на настъпването на инцидент.

Източник: <http://www.motopfohe.bg/bg/leasing/zastrahovki/grazhdanska-otgovornost-i-avtokasko>

1. Употребете в подходящ контекст:

Застрахователна премия

Настъпване на застрахователно събитие

Трудова / битова злополука

Преднамерени действия

Държавен преврат

Трайно намалена работоспособност

Застраховката не покрива застрахователно събитие

Трайни насаждения

Пострадало лице

Извършвам оглед

Злоумишлени действия

2. Попълнете с подходящия предлог:

Изпълнения трудови задължения

Боравене оръжие

Престъпление общ характер

Репатриране тленни останки

Удостоверение наследници

Водач МПС

... съответствие ... действащото законодателство

.... случай злополука

ДОГОВОР ЗА БАНКОВ КРЕДИТ

Днес,20.....г., в гр. се сключи на-
стоящият договор

между:

.....,

представявана от

и наричана по-долу накратко БАНКА,

от една страна,

и

от друга страна

.....

със седалище гр./с.общ.

адрес:

вписан в търговския регистър на съд

въз основа на решение по фирмено дело № от.....г.,

под парт. №/....., том, партиден №, стр., представляван

от

л. к. сер., №, издаден на от РУ на

МВР,

жител на гр./с., ЕГН

наричан по-долу за краткост КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛ.

I. ПРЕДМЕТ НА ДОГОВОРА

Чл. 1. БАНКАТА предоставя на КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛЯ (краткосрочен, дългосрочен) кредит за закупуване на (оборотни средства, основни средства) в размер на (.....) лева за целите, дейностите и обектите, подробно описани в искането за предоставяне на кредит, приложено към настоящия договор и съставляващо неразделна част от него.

II. УСЛОВИЯ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА КРЕДИТА

Чл. 2. Отпуснатият кредит се ползва след осигуряване на договорените обезпечения на кредита по раздел V от договора.

Чл. 3. Краен срок за ползване на кредита е, след което отпада задължението на банката да предоставя суми от кредита, а ако кредитът се усвои преди посочения срок, то същият се счита за краен срок за ползване на кредита.

Чл. 4. (1) Крайният срок за издължаване на кредита е

(2) Погасителните вноски, включително и лихвите, се дължат в размери и срокове, съгласно погасителния план, приложен към договора и съставляващ неразделна част от него.

(3) Кредитополучателят се задължава до число на месеца да осигурява постъпването на средства по разплащателната си сметка № за изплащане на начислените за предходния месец лихви.

Чл. 5. (1) Банката събира лихви за предоставения кредит по процент, който включва основен лихвен процент за дадения период и договорена надбавка в размер на пункта.

Чл. 6. При несвоевременно постъпване по разплащателната сметка на суми за погасяване на начислените лихви, същите се отнасят в просрочие.

Чл. 7. От разрешения кредит се разплащат доставки, работи и услуги както следва:

- По безкасов начин по формите, предвидени в Наредбата за плащанията срещу представяне на редовно оформени платежни документи.
- Чрез предоставяне на суми в брой – до (.....) лева, ако няма условия плащането да се извърши по безкасов начин.

III. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛЯ

Чл. 8. КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛЯТ е длъжен:

- да ползва разрешения кредит само за целите и дейностите, предвидени в договора;
- да застрахова придобитите с банков кредит имущества (машини, съоръжения, насаждения, животни, стоки и материали и др.) в срок до ... дни от придобиването им за сума, равна на (вариант: най-малко на размера на кредита), за което се представя застрахователно свидетелство;
- да води редовна счетоводна отчетност за дейността си в съответствие с нормативните изисквания, която да предоставя при поискване на банковите контролни органи и да им оказва съдействие при извършваните от тях проверки за целевото използване на кредита, за наличието на съответна обезпеченост на същия, за условията на съхранение и качеството на стоките, за закупуването на които е ползуван кредитът;
- да издължава ползвания кредит и лихвите по него съгласно условията по договора, включително и предсрочно;
- до издължаване на кредита да не прехвърля собствеността, да не учредява вещни права и да не обременява по какъвто и да е начин в полза на трети лица изграденото или придобито с банков кредит имущество и вещите и имотите, заложен или ипотекирани за обезпечаване вземането на банката;

IV. ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА БАНКАТА

Чл. 9. БАНКАТА е длъжна:

- да открие отделна заемна сметка за разрешения кредит на името на кредитополучателя и да извършва всички плащания при условията на настоящия договор;
- да предоставя по искане на КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛЯ информация за движението по сметката;
- да информира незабавно КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛЯ при промяна на основния лихвен процент;
- да следи и управлява заложените при нея ценни книжа и други вземания, при наличие на такива, както и да съхранява предоставените в залог злато, депозити и др.;
- да отпусне уговорения в този договор кредит в срок от дни от подписването на настоящия договор, като за всеки ден просрочие се дължи неустойка в размер на ... лева.

V. ОБЕЗПЕЧЕНИЕ НА КРЕДИТА

Чл. 10. За обезпечаване на кредита КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛЯТ учредява в полза на БАНКАТА залог върху:

а) придобитите с кредит имущества

.....
.....
.....,

които остават във владение и на отговорно пазене при КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛЯ.

б) придобитите с кредит стоки и материали в преработка, които КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛЯТ има право да преработва и реализира продукцията при условие, че едновременно с това издължава редовно кредита или заменя преработената част от залога с други ценности.

в) придобитите с кредит стоки в оборот, които КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛЯТ има право да реализира при условие, че едновременно с това издължава кредита или заменя отчуждената част от залога с други ценности.

г) ценни книжа – акции, облигации, съкровищни бонове и др., стоково разплащателни документи за вземания в места и чуждестранна валута (собственост на кредитополучателя или трето лице). Същите се предават на банката с протокол и депозитно удостоверение №

д) депозит на чуждестранна валута и благородни метали съгласно екс-

пертизата (вид, брой, количество)

Чл. 11. За учредените залози се сключва договор за залог и подписва протокол за предаване на отговорно пазене, които са неразделна част от настоящия договор.

Чл. 12. КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛЯТ заявява, че са му известни разпорежданията на Наредба № 8 на Министерство на правосъдието за условията (реда за продажба на търг на сгради, машини или съоръжения, придобити с банков кредит (ДВ бр. 93/88 г.).

Чл. 13. Когато кредитът не бъде издължен в срок, БАНКАТА има право без съдебна намеса да продаде изцяло или частично заложената вещь и с получената сума да удовлетвори вземането си, като предаде остатъка на длъжника.

VI. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 14. Действащите и влезли в сила нормативни актове след подписването на настоящия договор, засягащи предоставянето, ползването и издължаването на кредита и др., имат задължителна сила за страните.

Чл. 15. При изменението на основния лихвен процент страните съответно предоговорират определените в настоящия договор лихвени проценти.

Чл. 16. Страните ще решават всички възникнали спорове по споразумение, а доколкото такова не бъде постигнато – по реда на ГПК.

Настоящият договор се състави в две еднообразни екземпляра – по един за всяка от договарящите страни, и се подписа от тях както следва:

БАНКА:

КРЕДИТОПОЛУЧАТЕЛ:

Източник: www.bglegis.com/Dogovor%20za%20bankov%20kredit%202.doc

1. Употребете в подходящ контекст:

Благородни метали

Оборотни средства

Предоговорявам

вписан в търговския регистър

води редовна счетоводна отчетност

учредява вещни права

задължението отпада

2. Попълнете с подходящия предлог:

Договор ... залог

Остават владение и ... отговорно пазене

Движение ... сметка

... съответствие ... нормативните изисквания

постъпване ... средства разплащателната си сметка

НАРЕДБА ЗА ДОПИНГОВ КОНТРОЛ ПРИ ТРЕНИРОВЪЧНА И СЪСТЕЗАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

Глава първа. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 1. (1) С наредбата се уреждат организацията и контролът за предотвратяване използването на забранени субстанции и забранени методи от спортисти и длъжностни лица, установяването на нарушенията на антидопинговите правила и налаганите санкции.

(2) Наредбата се прилага спрямо лицензираните спортни организации и техните членове, спортистите и спрямо всички лица, които участват в спортно-състезателната и тренировъчната дейност.

Чл. 2. (1) Национален орган за осъществяване на допингов контрол, превенция и борба срещу допинга в спорта е Антидопинговият център към министъра на физическото възпитание и спорта.

(2) Антидопинговият център е национална антидопингова организация.

Чл. 3. Лицата, участващи в дейността по осъществяване на допингов контрол, са длъжни да пазят и да не разгласяват информацията, станала им известна във връзка и по повод на тяхната работа, освен в случаите, посочени в наредбата.

Чл. 4. (1) На допингов контрол подлежат:

1. спортистите, картотекирани към лицензирани спортни организации на територията на Република България;
2. спортистите от страните, подписали Допълнителния протокол към Конвенцията срещу употребата на допинг на Съвета на Европа, съставен на 12 септември 2002 г. във Варшава (ДВ, бр. 82 от 2005 г.) и ратифициран със закон от Народното събрание (ДВ, бр. 17 от 2005 г.), когато те пребивават на територията на Република България;
3. спортистите, участващи в международни спортни прояви на територията на Република България по искане от международните спортни организации.

(2) Допинговият контрол, извършван въз основа на годишния план за разпределение на проверките, е за сметка на бюджета на Антидопинговия център.

(3) Извън случаите по ал. 2 допингов контрол може да бъде извършен и по искане на:

1. международна спортна организация;
2. лицензирана спортна организация или нейни членове;
3. спортна организация от страна, подписала Допълнителния протокол към Конвенцията срещу употребата на допинг на Съвета на Европа,

осъществяваща състезателна и тренировъчна спортна дейност на територията на Република България.

(4) Искания от организация за допинговия контрол по ал. 3 могат да бъдат отправяни само по администрирания от нея спорт и се заплащат съгласно ценоразпис, утвърден от изпълнителния директор на Антидопинговия център.

Чл. 5. Спортните организации са длъжни да известяват незабавно Министерството на физическото възпитание и спорта, Антидопинговия център и Българския олимпийски комитет при установяване на нарушения на антидопинговите правила от друг контролен орган.

Чл. 6. (1) Нарушения на антидопинговите правила съставляват:

1. наличието на забранена субстанция, нейни метаболити или маркери в проба на спортист при съобразяване със следните условия и изключения:

а) лично задължение на всеки спортист е да се увери, че в организма му не постъпват забранени субстанции; спортистът носи отговорност за всяка забранена субстанция, нейни метаболити или маркери, открити във взета от него проба, и не е необходимо да се доказват намерение, вина, небрежност или съзнателно използване от страна на спортиста за установяване на нарушението;

б) достатъчни доказателства за установяване на нарушението има при наличие на забранена субстанция, нейни метаболити или маркери в проба „А“, при условие че спортистът отхвърли правото на анализ на проба „Б“ и такъв не се състои, както и при условие че проба „Б“ се анализира и резултатът от нейния анализ потвърждава наличието на забранената субстанция и/или нейните метаболити или маркери, открити в проба „А“ на спортиста;

в) с изключение на субстанциите, за които в Списъка на забранените субстанции и методи е определен количествен праг, наличието на каквото и да е количество забранена субстанция, нейни метаболити или маркери в пробата на спортист съставлява нарушение на антидопинговите правила;

2. използването или опитът за използване от спортист на забранена субстанция или забранен метод при съобразяване със следните условия и изключения:

а) лично задължение на всеки спортист е да се увери, че в организма му не постъпват забранени субстанции и не е необходимо да се доказват намерение, вина, небрежност или съзнателно използване от страна на спортиста за установяване на нарушението, свързано с използването на забранена субстанция или забранен метод;

б) дали използването или опитът за използване на забранена субстанция или забранен метод са били успешни или не е без съществено значение; за установяване извършването на нарушение на антидопинговите правила е достатъчно, че забранената субстанция или

забраненият метод са били използвани или е бил направен опит за тяхното използване;

3. отказът за участие или неучастие на спортист без уважителна причина във вземане на проби след получаване на известие съгласно установеното в наредбата или избягване по какъвто и да е друг начин на процедурата по вземане на проби;

4. нарушаването на изискванията, свързани със задължението на спортиста да бъде на разположение за извънсъстезателно тестване, включително неуспешното подаване на информация за местонахождението и пропуснатите проверки, които се декларират въз основа на правила, съответстващи на посочените в Международния стандарт за тестване; всяка комбинация от 3 пропуснати проверки и/или неуспешно подаване на информация за местонахождение, извършени в срок 18 месеца съгласно установеното от антидопинговите организации с правомощия спрямо спортиста, съставлява нарушение на антидопинговите правила;

5. фалшифицирането или опитът за фалшификация на която и да е част от процедурата за допингов контрол;

6. притежаването на забранени субстанции или забранени методи при съобразяване със следните условия и изключения:

а) притежаване на забранена субстанция или забранен метод от спортист по всяко време и на всяко място, освен ако спортистът установи, че притежанието е съгласно разрешение за терапевтична употреба, издадено по реда на чл. 15, или друго приемливо оправдание;

б) притежаване на забранена субстанция или забранен метод по време на състезание или извън състезание от длъжностно лице във връзка със спортист, освен ако длъжностното лице докаже, че притежаването е съгласно разрешение за терапевтична употреба, издадено по реда на чл. 15, или друго приемливо оправдание;

7. трафикът или опитът за трафик на забранена субстанция или забранен метод;

8. прилагането или опитът за прилагане на забранена субстанция или забранен метод върху спортист, както и съдействието, подстрекаването, подпомагането, подбуждането, прикриването и всеки друг вид съучастничество, включващо нарушение или опит за нарушение на антидопинговите правила.

(2) Допингът е проява на едно или повече от нарушенията на антидопинговите правила по ал. 1.

(3) Предприемането на каквито и да е действия спрямо спортисти или други лица, нарушили антидопинговите правила, е недопустимо, освен ако тези действия бъдат предприети в срок до 8 години от датата, на която е установено нарушението.

Глава втора.
ОРГАНИЗАЦИЯ НА ДОПИНГОВИЯ КОНТРОЛ

Раздел I.
**Задължения и отговорности на Антидопинговия център,
спортистите и други лица**

Чл. 7. (1) Изпълнителният директор на Антидопинговия център издава инструкция, с която определя критериите за включване на спортистите в Регистъра на спортистите за тестване и Техническите процедури по тестването.

(2) Спортистите и други лица са длъжни да знаят кое съставлява нарушение на антидопинговите правила и кои субстанции и методи са включени в Списъка на забранените субстанции и методи.

Чл. 8. (1) Всеки спортист, определен за тестване, е длъжен да се яви пред антидопинговите екипи, дори и при отказ от участие в състезанието или тренировката.

(2) Определен за тестване спортист се освобождава от председателя на антидопинговия екип и дежурния лекар, когато спортистът е прекратил участието си в срещата или тренировката по медицински показания и е транспортиран до лечебно заведение. Председателят на антидопинговия екип и дежурният лекар изпращат писмен доклад за това до изпълнителния директор на Антидопинговия център.

(3) В случаите, когато спортист е прекратил участието си в състезанието по медицински показания, на тестване подлежи предварително изтеглена чрез жребий резерва.

(4) Временното отлагане на процедурата за тестване се допуска само в случаите, определени по реда на чл. 29, ал. 3.

Чл. 9. (1) Спортист – участник в състезание, е длъжен след приключването му и преди напускане на спортния обект да провери при антидопинговия екип дали е определен за тестване.

(2) Спортист, определен за тестване извън състезание, е длъжен да се яви за вземане на проба от антидопинговия екип в определения срок съгласно уведомяването по чл. 28.

Чл. 10. (1) Спортистите, включени в Регистъра на спортистите за тестване на Антидопинговия център, са длъжни да предоставят точна и актуална информация за своето местонахождение. Антидопинговият център може по всяко време да изисква допълнителна информация от съответната лицензирана спортна организация за местонахождението на отделни спортисти.

Спортист с наложено наказание временно отстраняване или лишаване от права подлежи на извънсъстезателно тестване и е длъжен при поискване да предоставя на Антидопинговия център информация за местонахождението си по време на срока на наказанието.

Спортист, който е известил писмено Антидопинговия център, че прекра-

тява своята спортносъстезателна дейност, не може да се завърне към такава, освен ако извести Антидопинговия център за това поне 6 месеца преди датата на очакваното си завръщане. За посочения период до действителното завръщане към спортносъстезателна дейност спортистът е длъжен да бъде на разположение за извънсъстезателно тестване без предизвестие, както и при поискване да спазва изискванията за подаване на информация за местонахождението си по Международния стандарт за тестване.

Чл. 11. (1) Спортистите носят отговорност за всяка забранена субстанция или нейни метаболити или маркери, открити в техните проби, както и за притежаването на ресурси за прилагане на забранен метод.

(2) Спортистите не носят отговорността по ал. 1, ако:

1. забранената субстанция, нейните метаболити или маркери не надвишават граничното ниво, определено в Списъка на забранените субстанции и методи на САА или в Международния стандарт за лаборатории и техническите документи към него;
2. са получили разрешение за терапевтична употреба на откритите забранени субстанции или забранени методи и концентрацията им не надвишава праговите лимити съгласно Списъка на забранените субстанции и методи;
3. използването на откритата забранена субстанция или забранен метод е следствие от предприети спешни медицински мерки, възпрепятстващи тежки увреждания на спортиста.

(3) Спортистите са длъжни да информират лекуващите ги лекари за отговорността си по ал. 1.

Чл. 12. Лицензираните спортни организации приемат с решение на управителния си орган антидопингови правила, съобразени с изискванията на Световния антидопингов кодекс и наредбата.

Чл. 13. (1) Медицинските лица, работещи в областта на спорта, при лечение на спортисти са длъжни:

1. да не препоръчват, предписват, дават или прилагат лекарства, съдържащи забранени субстанции, ако те могат да бъдат заменени с други, които не съдържат такива субстанции;
2. да не препоръчват, предписват, прилагат или предлагат използването на забранени методи, ако те могат да бъдат заменени с такива, които не са забранени.

(2) Медицинските лица, работещи в областта на спорта, при лечение на спортисти може да не спазят правилата по ал. 1 при условие на спешност.

(3) След оказване на спешната помощ по ал. 2 медицинското лице е длъжно незабавно писмено да извести изпълнителния директор на Антидопинговия център и спортиста за приложеното лечение.

Раздел II.

Списък на забранените субстанции и методи и разрешения за терапевтична употреба

Чл. 14. (1) Световната антидопингова агенция ежегодно изготвя и публикува като международен стандарт Списъка на забранените субстанции и методи, в който изчерпателно се изброяват забранените субстанции и забранените методи. Измененията в Списъка на забранените субстанции и методи влизат в сила за Република България по реда на Международната конвенция за борба с употребата на допинг в спорта, ратифицирана със закон от Народното събрание.

(2) Списъкът на забранените субстанции и методи се разпространява от Антидопинговия център до всички лицензирани спортни организации и Българския олимпийски комитет и се публикува на интернет страницата на Антидопинговия център и на Министерството на физическото възпитание и спорта.

(3) Списъкът на забранените субстанции и методи се прилага към антидопинговите правила, приети от всяка лицензирана спортна организация.

(4) За целите на прилагане на глава пета всички забранени субстанции ще бъдат наричани „специфични субстанции“ с изключение на:

1. субстанциите от класовете на анаболните средства и хормоните;
2. онези стимуланти, хормонални антагонисти и модулатори, които Списъкът на забранените субстанции и методи идентифицира като забранени субстанции.

(5) Забранените методи не са специфични субстанции.

(6) Определянето на Списъка на забранените субстанции и методи от САА и класифицирането в него на субстанциите в категории е окончателно и не подлежи на оспорване от спортиста или друго лице въз основа на аргумента, че субстанцията или методът не са маскиращи средства, нямат потенциал за повишаване на постиженията, не представляват риск за здравето или не накърняват спортния дух.

Чл. 15. (1) Спортистите с документирано заболяване, за които се изисква използване на забранена субстанция или забранен метод преди използването им, са длъжни да подадат молба за разрешение за терапевтична употреба по образец, утвърден от САА и публикуван на интернет страницата на Антидопинговия център. Наличието на забранена субстанция, нейни метаболити или маркери, използването или опитът за използване на забранена субстанция или забранен метод, притежаването на забранени субстанции и методи и прилагането или опитът за прилагане на забранен метод или забранена субстанция не се считат за нарушения на антидопинговите правила, когато са в съответствие с разпоредбите на приложимо разрешение за терапевтична употреба, издадено съобразно Международния стандарт за разрешения за терапевтична употреба.

(2) Разрешения за терапевтична употреба се издават:

1. за спортисти на национално ниво – от изпълнителния директор на Антидопинговия център след становище на Контролно-медицинската комисия;

2. за спортисти на международно ниво – от съответната международна спортна организация, освен ако същата не е предоставила това право на Антидопинговия център.

(3) Редът и начинът за разглеждане на молбите за издаване на разрешение за терапевтична употреба се определят от Контролно-медицинската комисия с вътрешни правила.

(4) Спортистите по ал. 2, т. 1, освен в извънредни случаи, трябва да искат разрешение за терапевтична употреба не по-късно от 21 дни преди участие в състезание или спортна проява.

(5) В случаите на ал. 2, т. 1 изпълнителният директор на Антидопинговия център в най-кратък срок, но не повече от 7 дни от получаване на молбата с решение издава или отказва издаване на разрешение за терапевтична употреба. Решението на изпълнителния директор подлежи на обжалване в тридневен срок пред Българския спортен арбитраж към Българския олимпийски комитет. Ако Българският спортен арбитраж промени решението за отказ за издаване на разрешение за терапевтична употреба, неговото решение може да бъде обжалвано от САА пред Спортния арбитражен съд в гр. Лозана, Швейцария.

(6) Изпълнителният директор на Антидопинговия център предоставя информация на САА и на съответната лицензирана спортна организация за решенията по ал. 5.

(7) Съответната лицензирана спортна организация предоставя информация на международната спортна организация за взетите решения по ал. 5.

(8) Световната антидопингова агенция има право да преразгледа решението за издаване или отказ за издаване на разрешение за терапевтична употреба, както и да го отмени, в случай че установи, че не е спазен Международният стандарт за разрешение за терапевтична употреба.

(9) Решенията, с които САА променя издаването или отказа за издаване на разрешение за терапевтична употреба, могат да бъдат обжалвани само пред Спортния арбитражен съд в Лозана, Швейцария, от спортиста или от антидопинговата организация, чието решение бива променено. Решенията, постановяващи отказ за издаване на разрешение за терапевтична употреба, които не бъдат променени от САА, могат да бъдат обжалвани пред Спортния арбитражен съд в Лозана, Швейцария - за спортистите на международно ниво, или пред Българския спортен арбитраж - за всички останали спортисти.

Раздел III. Антидопингови екипи

Чл. 16. (1) Процедурата по вземане, запечатване, съхраняване, транспортиране и предаване на проби за анализ се осъществява от антидопингови екипи при спазване правилата на Международния стандарт за тестване.

(2) Изпълнителният директор издава сертификати на лицата, които имат право да участват в антидопингови екипи.

(3) Съставът на всеки антидопингов екип е от поне двама членове, един от които е председател, и се определя със заповед на изпълнителния директор на Антидопинговия център. Със заповедта изпълнителният директор може да определи служител от Антидопинговия център, който да упражнява контрол върху дейността на антидопинговия екип.

(4) Изпълнителният директор на Антидопинговия център издава на лицата по ал. 3 служебна карта, осигуряваща право на достъп до всички състезания, спортни прояви и спортни обекти и съоръжения.

(5) В състава на антидопинговите екипи не могат да бъдат включвани лица, които:

1. са наказвани за нарушения на антидопинговите правила;
2. работят в лаборатория за допингов контрол;
3. работят по трудово правоотношение или на граждански договор към лицензирана спортна организация;
4. представляват или са членове на ръководен орган на лицензирана спортна организация.

Чл. 17. Членовете на антидопинговия екип:

1. вземат проби от биологичен материал от спортистите, подлежащи на тестване;
2. събират данни и констатира факти с цел установяване на нарушения на антидопинговите правила в дейността на спортисти, длъжностни и други лица;
3. попълват документацията за дейностите по т. 1 и 2 и носят отговорност за правилното отразяване на всички данни;
4. отговарят за правилното вземане, запечатване, съхраняване, транспортиране и своевременното предаване на пробите в акредитирана от САА лаборатория.

Чл. 18. (1) Във връзка с констатиране на нарушения на антидопинговите правила по смисъла на чл. 6, ал. 1 членовете на антидопинговия екип имат право да извършват проверка на личния багаж и вещи на спортистите и длъжностните лица.

(2) При откриване на субстанция при проверката по ал. 1, за която има съмнение, че е включена в Списъка на забранените субстанции и методи, членовете на антидопинговия екип имат право да я изземат за анализ.

(3) За иззетата субстанция по ал. 2 се попълва протокол и субстанцията се изпраща за анализ в акредитирана от САА лаборатория по реда на чл. 34.

Чл. 19. Лицата - организатори на състезания и/или спортни прояви, са длъжни да осигурят условия за работа на антидопинговите екипи, определени в Техническите процедури за тестване по чл. 7, ал. 1.

Чл. 20. Лабораторният анализ на пробите, взети от антидопинговите екипи, се извършва от акредитирани или одобрени от САА лаборатории.

Глава трета. ПРОЦЕДУРИ ПО ДОПИНГОВ КОНТРОЛ

Раздел I. Подбор на спортисти за тестване

Чл. 21. (1) При тестване на спортисти, вписани в Регистъра на спортистите за тестване на Антидопинговия център, подборът се извършва, както следва:

1. по време на състезание:

- а) при индивидуалните спортове - класиралите се на първите три места и други спортисти по жребий;
- б) при отборните спортове - чрез жребий се определят по двама спортисти и един - за резерва, от всеки отбор от заявените за участие в състезанието;
- в) всеки спортист, поставил световен, европейски или национален рекорд;
- г) председателят на антидопинговия екип има право да подбира спортисти за целево тестване по собствена преценка;

2. извън състезание:

- а) случаен подбор на спортисти, включително такива, изтърпяващи период на лишаване от права или временно отстраняване;
- б) целево тестване на спортисти, включително такива, изтърпяващи период на лишаване от права или временно отстраняване.

(2) Тестването по ал. 1 е без предизвестие, освен при изключителни обстоятелства.

(3) Когато при извършено по реда на ал. 1 и 2 тестване бъдат установени нарушения на антидопинговите правила от двама или повече спортисти от един и същ отбор, се извършва разширен допингов контрол, който може да обхване всички спортисти от отбора.

Чл. 22. (1) Тегленето на жребий за определяне на спортисти за тестване при индивидуалните спортове се извършва от председателя на антидопинговия екип съвместно с главния съдия на състезанието, а при отборните спортове - и с по един представител на отборите.

(2) Тегленето на жребий при индивидуалните спортове се извършва преди започване на състезанието или спортната проява - за определяне на дисциплините и/или категориите, и в края на състезанието или спортната проява - за определяне на спортистите.

(3) Тегленето на жребий за подбор на спортисти за тестване по време на състезание при отборните спортове се извършва:

1. за футболни състезания - по време на редовната почивка между полувремената;
2. за останалите отборни спортове - в последната почивка преди края на състезанието.

Чл. 23. При определяне на спортистите, подлежащи на тестване по време на състезание, може да присъства по един представител на Антидопинговия център и на съответните спортни организации при спазване на задължението по чл. 3.

Раздел II. Вземане на проби

Чл. 24. Процедурата по вземане на проби за допингов контрол се осъществява по начин, който гарантира целостта, сигурността и идентичността на пробата, при зачитане на личната свобода и достойнство на спортиста и в съответствие с Международния стандарт за тестване на САА.

Чл. 25. (1) Вземането на пробите се извършва в специално оборудвано за целта място, наричано станция за допингов контрол.

(2) Станцията за допингов контрол трябва да осигурява уединено даване на пробата от спортиста и възможност за контрол от членовете на антидопинговите екипи с цел недопускане на нейното фалшифициране.

Чл. 26. При известяване за допингов контрол и вземане на проби членовете на антидопинговите екипи са длъжни да се легитимират със служебната карта по чл. 16, ал. 4.

Чл. 27. (1) По време на състезание определените за тестване спортисти се известяват писмено непосредствено след приключване на участието им в състезанието.

(2) Известието за тестване е част от формуляра за допингов контрол по чл. 33, ал. 1.

Чл. 28. (1) При провеждане на тестване извън състезание антидопинговите екипи установяват местонахождението на определения спортист и го уведомяват за допинговия контрол, като посочват мястото и времето, определени за даване на допинг пробата.

(2) Уведомяването по ал. 1 за тестване трябва да е направено писмено, по телефон, имейл, факс или по друг подходящ начин.

Чл. 29. (1) Спортистът, определен за тестване по време на състезание, се явява в станцията за допингов контрол в срока, определен в полученото от него известие.

(2) Спортистът няма право да напуска станцията за допингов контрол без разрешение от председателя на антидопинговия екип. В случай че получи разрешение за временно напускане на станцията за допингов контрол, спортистът задължително се придружава от член на антидопинговия екип за времето на отсъствието му.

(3) Напускането на станцията за допингов контрол преди даването на пробата се допуска след разрешение на председателя на антидопинговия екип в следните случаи:

1. непосредствено участие в друго състезание;
2. участие в церемония по награждаване;
3. участие в пресконференция;
4. оказване на медицинска помощ;
5. осигуряване на представител, придружител и/или преводач;
6. представяне на документ за самоличност.

Чл. 30. (1) Всеки спортист, определен за тестване, има право да се яви в станцията за допингов контрол с придружител - лекар, треньор или служебно лице, а при международни състезания се допуска и преводач.

(2) Всеки непълнолетен спортист има право да бъде придружен в станцията за допингов контрол освен от лицата по ал. 1 и от един от законните си представители.

(3) Спортист с увреждания има право да бъде придружен в станцията за допингов контрол освен от лицата по ал. 1 и от лице, посочено от него.

(4) Лицата, придружаващи спортиста, могат да присъстват при процедурата по вземане на пробата, освен при физиологичните действия на спортиста по даване на уринна проба.

(5) Спортистът удостоверява самоличността си с документ за самоличност или акредитационна карта за спортната проява със снимка.

(6) Председателят или член на антидопинговия екип е длъжен да обясни на спортиста и на неговите придружители или представител последователността на действията при процедурата по вземане на пробата.

Чл. 31. (1) Използваните от антидопинговия екип комплекти технически пособия за вземане на проби трябва да отговарят на Международните стандарти за тестване на САА.

(2) Всеки комплект технически пособия за вземане на проба трябва да отговаря на следните изисквания:

1. да има уникален номер;
2. системата на запечатване на пробите да осигурява невъзможност за тяхното манипулиране;
3. да осигурява анонимност на спортистите, дали пробите;
4. да гарантира стерилност и еднократната им употреба.

Чл. 32. (1) Процедурите за вземане на кръвни проби трябва да отговарят на международно признатите стандартни предпазни мерки и на Международния стандарт за тестване на САА.

(2) Кръвната проба се взема от член на антидопинговия екип с медицинска квалификация.

(3) Взетото количество кръв трябва да отговаря на изискванията за анализ на пробата. Запечатаните кръвни проби се съхраняват в съответствие с вътрешните правила на съответната одобрена от САА лаборатория.

Чл. 33. (1) За взетата проба се попълва формуляр по образец, утвърден от САА и публикуван на интернет страницата на Антидопинговия център.

(2) Всички възражения към процедурата за вземане на пробите се записват във формуляра за допингов контрол по ал. 1 в частта „коментари“.

(3) Възражения за всички нарушения по процедурата за вземане на проби могат да правят лицата по чл. 30 с изключение на преводача.

(4) Екземпляр от формуляра по ал. 1 със записаните в него възражения за нарушение на процедурата за вземане на проба се представя на Контролно-медицинската комисия при Антидопинговия център от председателя на антидопинговия екип не по-късно от 24 часа след приключване на процедурата.

Чл. 34. (1) След даването на последната проба от спортистите, определени за тестване, всички проби се запечатват в транспортния контейнер, за да се гарантират тяхната цялост, идентичност и годност, и се осигурява транспортирането и предаването им в акредитирана от САА лаборатория, придружени от необходимата документация.

(2) Транспортирането на пробите се осигурява от член на антидопинговия екип, който отговаря за доставянето на транспортните контейнери в акредитирани от САА лаборатории, по най-бързия и сигурен начин.

(3) Предаването на пробите от член на антидопинговия екип до трети лица се описва надлежно във формуляра за реда на предаване на пробите, утвърден от САА и публикуван на интернет страницата на Антидопинговия център.

(4) В празнични и почивни дни, както и при извънредни обстоятелства, които не позволяват предаването на пробите в акредитирани от САА лаборатории, транспортните контейнери се предават на изпълнителния директор на Антидопинговия център или на упълномощено от него длъжностно лице за съхраняване в централната станция за допингов контрол. Контейнерите

с проби се съхраняват при подходяща температура в хладилна камера, която се заключава от изпълнителния директор на Антидопинговия център или от упълномощено от него длъжностно лице.

Чл. 35. (1) Предаването на пробите в акредитирана от САА лаборатория заедно с предназначенията за лабораторията документация се извършва с формуляра по чл. 34, ал. 3.

(2) Членът на антидопинговия екип предава на председателя на Контролно-медицинската комисия документацията от взетите проби, която не е предназначена за акредитираната от САА лаборатория, доклад по образец, утвърден от САА и публикуван на интернет страницата на Антидопинговия център, и допълнителния формуляр, утвърден от САА и публикуван на интернет страницата на Антидопинговия център, в случай на необходимост.

Раздел III. Анализ на проби и процедури по първоначално разглеждане на резултати

Чл. 36. (1) Изпълнителният директор на Антидопинговия център по предложение на директора на Лабораторията за допингов контрол утвърждава вътрешни правила на лабораторията за приемане, проследяване и освобождаване на проби, съобразени с Международния стандарт за лаборатории и техническите документи към него.

(2) Вътрешните правила на Лабораторията за допингов контрол включват и образци от документи за надлежно отразяване на приемането, проследяването и освобождаването на проби.

Чл. 37. (1) Пробите се приемат за анализ от служител на акредитирана от САА лаборатория, който проверява целостта на пломбата на транспортния контейнер, целостта на пробите, както и документите, придружаващи пробите.

(2) Пробите се приемат от акредитирана от САА лаборатория в специално закодирани бутилки с уникален номер, осигуряващи анонимността на спортиста.

(3) Предадените проби се анализират, ако няма причини за отказ от страна на акредитираната от САА лаборатория.

(4) Акредитираната от САА лаборатория отказва анализиране на проба в следните случаи:

1. липсва или е нарушена целостта на пломбата върху транспортния контейнер;
2. нарушена е целостта на бутилката с пробата;
3. представена е проба без съпътстващи документи;
4. в документите, съпровождащи пробите, или върху самите проби е отбелязано името, поставен е подпис, инициали или друг знак, който би могъл да разкрие самоличността на спортиста;

5. съществуват различия между кодовите номера на пробите и тези, записани в придружаващите ги документи;
6. съществуват видими разлики между уринните проби „А“ и „Б“ - цвят, мътност, наличие на утайка;
7. количеството и рН на уринната проба са различни от изискванията на Международния стандарт за лаборатории;
8. уринните проби са с относително тегло, по-малко от 1,005, измерено с рефрактометър в акредитираната от САА лаборатория след отварянето на проба „А“.

(5) Отказът за анализиране на пробата или пробите се вписва в съответните документи по чл. 36, ал. 2.

(6) Отказът за изследване на пробата или пробите се съобщава на заинтересованата антидопингова организация.

(7) Пробите, за които е отказано изследване, се съхраняват при подходящи условия от акредитираните от САА лаборатории за срок 3 месеца, считано от датата на предаване на съответния документ по чл. 36, ал. 2 на Антидопинговия център и/или на заинтересованата антидопингова организация.

Чл. 38. (1) За установяване наличието на забранени субстанции, техни метаболити или маркери по чл. 6, ал. 1, т. 1 Антидопинговият център изпраща проби за анализ в акредитирани от САА лаборатории.

(2) Пробите по ал. 1 се анализират за откриване на забранени субстанции или забранени методи от Списъка на забранените субстанции и методи, както и на други субстанции съгласно разпореденото от САА във връзка с нейната Програма за наблюдение или за подпомагане на Антидопинговия център или националните организации при профилирането на необходимите параметри в урината, кръвта или друга биологична течност/тъкан, взета от спортист, включително ДНК или геномно профилиране с антидопингова цел.

(3) Пробите не могат да бъдат използвани за цели извън описаните в ал. 2 без писменото съгласие на спортиста. Пробите, които със съгласието на спортиста се използват за цели извън посочените в ал. 2, не бива да съдържат никакви идентификационни знаци, които биха могли да доведат до разкриване самоличността на съответния спортист.

(4) Дадена проба може да бъде анализирана повторно за целите на ал. 2 по всяко време само при разпореждане на антидопинговата организация, взела пробата, или на САА. Условиата и обстоятелствата, при които дадена проба се подлага на повторен анализ, трябва да отговарят на изискванията на Международния стандарт за лаборатории.

Чл. 39. (1) За резултатите от анализирани проби се съставя доклад в 3 екземпляра, който се изготвя от директора на акредитираната от САА лаборатория. (2) Директорът на акредитираната от САА лаборатория предава екземпляр от доклада за аналитичните изследвания на изпълнителния ди-

ректор на Антидопинговия център и на председателя на Контролно-медицинската комисия. Един екземпляр от доклада остава на съхранение в акредитираната от САА лаборатория.

(3) Цялата дейност по ал. 1 и 2 задължително се осъществява при условия на конфиденциалност и се докладва на САА чрез АДАМС.

Чл. 40. (1) При отрицателен резултат от изследването на проба „А“ изпълнителният директор на Антидопинговия център или упълномощено от него длъжностно лице писмено известява спортиста чрез съответната лицензирана спортна организация.

(2) Документацията за проби с отрицателен резултат се съхранява от Антидопинговия център за срок две години, считано от датата на вземане на пробите. Пробите се съхраняват от Лабораторията за допингов контрол за срок 3 месеца, считано от датата на предаване на доклада с резултата на Антидопинговия център при условия, гарантиращи запазването на химическия им състав.

Чл. 41. (1) При установяване на неблагоприятен аналитичен резултат от изследването на проба „А“ докладът с резултата от анализа и цялата документация, свързана с вземането на пробата, се внасят за разглеждане от Контролно-медицинската комисия към Антидопинговия център.

(2) Контролно-медицинската комисия извършва предварителна проверка, за да определи дали:

1. е било, или предстои да бъде издадено разрешение за терапевтична употреба съгласно предвиденото в наредбата и в Международния стандарт за разрешения за терапевтична употреба;
2. има видимо отклонение от Международния стандарт за тестване или от Международния стандарт за лаборатории, което е причинило неблагоприятния аналитичен резултат.

Чл. 42. (1) Контролно-медицинската комисия не провежда изслушване и обявява резултата за невалиден, когато:

1. е установено съществено нарушение на процедурите за вземане, запечатване, съхраняване, транспортиране, предаване и анализ на пробата;
2. спортистът има валидно разрешение за терапевтична употреба на забранената субстанция или забранения метод, открити в пробата, и тяхната концентрация не надвишава допустимите терапевтични граници.

(2) При съмнение, че неблагоприятният аналитичен резултат се дължи на физиологично или патологично състояние на спортиста, Контролно-медицинската комисия назначава допълнителни медицински изследвания за сметка на спортиста и не провежда изслушване до тяхното приключване и представяне на резултатите.

(3) В случаите по ал. 1 и 2 Контролно-медицинската комисия чрез изпълнителния директор на Антидопинговия център писмено известява спортиста и съответната лицензирана спортна организация за взетите решения.

Чл. 43. (1) Когато не са налице условията по чл. 42, изпълнителният директор на Антидопинговия център известява спортиста чрез лицензираната спортна организация и САА за неблагоприятния аналитичен резултат от проба „А“ и за изискването лицензираната спортна организация да наложи временно отстраняване на спортиста.

(2) Известяването на лицензираната спортна организация по ал. 1 се извършва писмено и може да бъде получено от председателя ѝ или от упълномощено от него длъжностно лице.

(3) В известието по ал. 2 изпълнителният директор определя дата, час и място за предварително изслушване на спортиста пред Контролно-медицинската комисия и дава разяснение относно:

1. правото на спортиста да приеме неблагоприятния аналитичен резултат;
2. правото на спортиста да поиска в определен от Контролно-медицинската комисия срок да бъде извършен контролен анализ на проба „Б“, което право се счита за отхвърлено, в случай че не постъпи такова искане;
3. възможността спортистът или негов представител да присъства на отварянето на проба „Б“ в рамките на посочения в Международния стандарт за лаборатории срок при постъпило искане за провеждане на анализа;
4. правото на спортиста да поиска копие на пакета на лабораторните документи, съдържащи информацията, която се изисква съгласно Международния стандарт за лаборатории.

(4) Лицензираната спортна организация известява спортиста за резултата от проба „А“ и за своето решение относно временното му отстраняване. Лицензираната спортна организация няма право да разгласява самоличността на спортиста пред трети лица до окончателното потвърждаване на неблагоприятния резултат.

(5) Спортистът има право да подаде писмена молба до изпълнителния директор на Антидопинговия център за извършване на контролен анализ на проба „Б“ в срок до 5 работни дни от получаването от страна на лицензираната спортна организация на известието по ал. 2. Ако спортистът не подаде молба в определения срок или приеме неблагоприятния аналитичен резултат, резултатът от анализа на проба „А“ се счита за окончателен и цялата документация по извършения допингов контрол се изпраща от изпълнителния директор на Антидопинговия център на Дисциплинарната комисия.

(6) Молбата се подава на място, по факс или по куриер.

Чл. 44. (1) Предварителното изслушване се провежда от Контролно-ме-

дицинската комисия при спазване на принципите по чл. 59, ал. 8 в срок не по-дълъг от 5 работни дни.

(2) Предварителното изслушване по време на спортни прояви може по искане на спортиста да се проведе по ускорена процедура - непосредствено след временното му отстраняване.

(3) За провеждането на предварителното изслушване се съставя протокол, който се подписва от спортиста и от членовете на Контролно-медицинската комисия.

Чл. 45. (1) При условие че бъде поискан от спортиста или от Контролно-медицинската комисия, контролният анализ се извършва от Лабораторията за допингов контрол и се насрочва не по-късно от 7 работни дни след получаване на молбата на спортиста.

(2) Спортистът и съответната лицензирана спортна организация се известяват за деня и часа на провеждане на анализ на проба „Б“. Провеждането на контролния анализ може да бъде отложено по писмено взаимно споразумение между спортиста, Антидопинговия център и Лабораторията за допингов контрол.

(3) Контролният анализ се извършва от екип, който не е участвал при анализа на проба „А“.

Чл. 46. (1) Анализът на проба „Б“ се извършва в същата акредитирана от САА лаборатория, в която е извършен анализът на проба „А“.

(2) В случаите по ал. 1 редът за извършване на контролния анализ се определя съобразно правилата на съответната лаборатория съгласно Международния стандарт за лаборатории, като всички разноси са за сметка на спортиста и/или на съответната лицензирана спортна организация.

Чл. 47. (1) При отваряне на проба „Б“ за провеждане на контролен анализ могат да присъстват:

1. спортистът и/или нотариално упълномощено от него лице;
2. представител на лицензираната спортна организация, към която е картотекиран спортистът, и/или на съответната международна спортна организация;
3. изпълнителният директор на Антидопинговия център и член на Контролно-медицинската комисия;
4. директорът на Лабораторията за допингов контрол;
5. представител на Българския олимпийски комитет или на съответния национален олимпийски комитет;
6. преводач.

(2) Екипът от Лабораторията за допингов контрол, който извършва контролния анализ, отваря пробата „Б“ и попълва съответния документ по чл. 36, ал. 2 за потвърждаване на нейната идентичност, който се подписва от лицата по ал. 1.

(3) Спортистът или упълномощеното от него лице има право да присъства в лабораторията в продължение на цялата аналитична процедура, при условие, че не възпрепятства и не влияе върху процеса на извършването ѝ. Присъствието на останалите лица по ал. 1 може да бъде ограничено от директора на Лабораторията за допингов контрол по съображения за сигурност.

(4) Ако спортистът или упълномощеното от него лице не се яви в Лабораторията за допингов контрол в определения ден и час, анализът на проба „Б“ може да бъде отложен и определена нова дата само след представяне на надлежен документ, доказващ невъзможността за явяване.

(5) Непредставянето на надлежен документ в срок до 3 дни води до лишаване от възможността за анализ на проба „Б“ и приемане на резултата от анализа на проба „А“ за окончателен.

Чл. 48. (1) Резултатът от анализа на проба „Б“ е окончателен, като докладът от него се предава от директора на Лабораторията за допингов контрол на изпълнителния директор на Антидопинговия център.

(2) Ако анализът на проба „Б“ не потвърждава резултата от анализа на проба „А“, резултатът от допинговия контрол се обявява за отрицателен и процедурата се прекратява. В този случай изпълнителният директор на Антидопинговия център незабавно известява спортиста и съответната лицензирана спортна организация, Българския олимпийски комитет, международната спортна организация и САА.

(3) Ако резултатът от анализа на проба „Б“ потвърждава неблагоприятния аналитичен резултат от анализа на проба „А“, изпълнителният директор на Антидопинговия център незабавно известява спортиста чрез съответната лицензирана спортна организация, министъра на физическото възпитание и спорта, съответната международна спортна организация и САА и изпраща със съпроводително писмо цялата документация по извършения допингов контрол на Дисциплинарната комисия.

(4) Всички лица, участвали или присъствали при провеждането на анализа на проба „Б“, са длъжни да не разгласяват информацията, станала им известна във връзка и по повод процедурата, до официалното удостоверяване с доклад за резултата от анализа на проба „Б“.

(5) Спортистът или упълномощеното от него лице има право да получи при поискване и срещу заплащане копие от цялата документация по извършените анализи на проба „А“ и проба „Б“.

Чл. 49. Документите, свързани с проби с неблагоприятен аналитичен резултат, се съхраняват от Антидопинговия център и съответната акредитирана от САА лаборатория за срок 8 години, считано от датата на вземане на пробите. Пробите се съхраняват от акредитираната от САА лаборатория при условия, гарантиращи запазването на химическия им състав, за срок 6 месеца, считано от датата на предаване на протокола с резултата на Антидопинговия център.

Чл. 50. (1) Съобразно предвиденото в международните стандарти лабораториите докладват наличието на забранени субстанции, които е възможно да са били произведени ендогенно, като атипични резултати, подлежащи на допълнително разследване.

(2) При получаване на атипичен резултат от проба „А“ Контролно-медицинската комисия провежда разглеждане, за да определи дали:

1. е било издадено приложимо разрешение за терапевтична употреба;
2. има видимо отклонение от Международния стандарт за тестване или от Международния стандарт за лаборатории, което е причинило атипичния резултат.

(3) Ако първоначалното разглеждане на атипичния резултат по ал. 2 разкрие приложимо разрешение за терапевтична употреба или отклонение от Международния стандарт за тестване или от Международния стандарт за лаборатории, което е причинило атипичния резултат, резултатът от пробата се счита за отрицателен, за което биват информирани спортистът, съответната лицензирана спортна организация и САА чрез изпълнителния директор на Антидопинговия център.

(4) Ако първоначалното разглеждане на атипичния резултат по ал. 2 не разкрие приложимо разрешение за терапевтична употреба или отклонение от Международния стандарт за тестване или от Международния стандарт за лаборатории, Контролно-медицинската комисия провежда необходимото разследване. След приключване на разследването се известяват спортистът, САА и съответната лицензирана спортна организация чрез изпълнителния директор на Антидопинговия център за това дали атипичният резултат ще бъде или няма да бъде представен като неблагоприятен аналитичен резултат по чл. 43.

(5) Изпълнителният директор на Антидопинговия център не връчва известието за атипичния резултат до приключване на разследването и вземане на решение дали този резултат ще бъде представен като неблагоприятен аналитичен резултат, освен ако е налице някое от следните обстоятелства:

1. ако Контролно-медицинската комисия определи, че проба „Б“ трябва да бъде анализирана преди приключване на последващото разследване, Контролно-медицинската комисия би могла да поиска от лабораторията да извърши анализ на проба „Б“, след като изпълнителният директор на Антидопинговия център извести спортиста посредством известие, съдържащо описание на атипичния резултат и информацията по чл. 43, ал. 3;
2. ако в Антидопинговия център постъпи искане от организация за спортни прояви от най-висок ранг непосредствено преди някоя нейна спортна проява или от лицензирана спортна организация, отговаряща за селекцията на отбор за международна спортна проява преди наближаващ краен срок за разкриване дали срещу някой от спортистите съгласно предоставен от съответната организация списък има висящ

атипичен резултат, изпълнителният директор на Антидопинговия център дава отговор след връчването на известие за атипичния резултат на съответния спортист.

Чл. 51. (1) Ако анализът на проба „А“ даде неблагоприятен аналитичен резултат за наличие на забранена субстанция, която не е специфична субстанция по смисъла на чл. 14, ал. 4, и предварителната проверка по чл. 41, ал. 2 не разкрие приложимо разрешение за терапевтична употреба или отклонение от Международния стандарт за тестване или от Международния стандарт за лаборатории, което да е станало причина за неблагоприятния аналитичен резултат, следва да бъде наложено временно отстраняване незабавно след разглеждането и известието по чл. 43.

(2) За случаите, които не са обхванати от ал. 1 и по които Антидопинговият център взема решение да бъдат представени като явно нарушение на антидопинговите правила, би могло да бъде наложено временно отстраняване след разглеждането и известяването по ал. 1, но само преди анализ на проба „Б“ или окончателното изслушване по чл. 59.

(3) Временното отстраняване по ал. 1 или 2 може да не бъде наложено, освен ако на спортиста или на лицето им бъде дадена:

1. възможност за предварително изслушване преди или съвременно след налагането на временно отстраняване;
2. възможност за изслушване по ускорена процедура по чл. 44, ал. 2 съвременно след налагане на временното отстраняване.

(4) Ако въз основа на неблагоприятен аналитичен резултат от проба „А“ бъде наложено временно отстраняване, но последващият анализ на проба „Б“ (в случай че такъв е поискан от спортиста или от антидопинговата организация) не потвърди резултата от анализа на проба „А“, спортистът престава да подлежи на временното отстраняване за нарушение по чл. 6, ал. 1, т. 1. В случаите, когато спортист (или неговият отбор) е отстранен от дадено състезание за нарушение по чл. 6, ал. 1, т. 1, но последващият анализ на проба „Б“ не потвърди резултата от анализа на проба „А“, спортистът или отборът продължават своето участие в състезанието при възможност да бъдат включени повторно, без това да повлияе на състезанието.

Чл. 52. (1) Управлението на резултати във връзка с явно неподаване на информация за местонахождение от страна на спортист, който е включен в Регистъра на спортистите за тестване на Антидопинговия център, се провежда от Антидопинговия център съобразно Международния стандарт за тестване, освен при наличието на споразумение тази отговорност да бъде поемана от съответната международна спортна организация.

(2) Управлението на резултати във връзка с явна пропусната проверка от страна на спортист, който е включен в Регистъра на спортистите за тестване на Антидопинговия център, вследствие на опит за подлагане спортиста на проверка от или от името на Антидопинговия център се провежда от Антидопинговия център съобразно Международния стандарт за тестване.

Управлението на резултати по отношение на явна пропуснатата проверка на спортист вследствие на опит за подлагането му на проверка от или от името на антидопингова организация се провежда от тази организация съобразно Международния стандарт за тестване.

(3) При условие че в рамките на период от 18 месеца спрямо спортист от Регистъра на спортистите за тестване на Антидопинговия център и от регистъра на спортистите за тестване на международна спортна организация бъдат декларирани 3 неуспешни подавания, 3 пропуснати проверки или комбинация от 3 неуспешни подавания и пропуснати проверки, Антидопинговият център ги представя като явно нарушение на антидопинговите правила пред Дисциплинарната комисия.

Чл. 53. За всички случаи, при които антидопинговите екипи са събрали достатъчно данни и/или са констатирани факти, даващи основание за установяване на нарушение на антидопинговите правила, изпълнителният директор на Антидопинговия център изпраща цялата документация по случая на Дисциплинарната комисия.

Глава пета.

НАЛАГАНЕ НА САНКЦИИ НА СПОРТИСТИ И ДРУГИ ЛИЦА ЗА НАРУШЕНИЯ НА АНТИДОПИНГОВИТЕ ПРАВИЛА

Чл. 62. Санкциите на спортисти и други лица по наредбата се налагат независимо от имуществената, административнонаказателната или наказателната отговорност, ако такава се предвижда в друг нормативен акт.

Чл. 63. (1) Нарушение на антидопинговите правила при индивидуалните спортове, извършено от спортист и установено във връзка с проверка по време на състезание, автоматично води до анулиране на индивидуалните му резултати, постигнати на това състезание, включително отнемане на медали, точки и награди от ръководния орган на проявата.

(2) В случай че се установи липса на вина във връзка с нарушението и констатираното нарушение не е оказало влияние върху резултатите, постигнати преди неговото извършване, те се запазват. В този случай се вземат под внимание резултатите от предишни проби, взети от спортиста по време на същото състезание.

(3) Нарушение на антидопинговите правила, настъпило по време на или във връзка със спортна проява, може при решение на ръководния орган на спортната проява да доведе до анулиране на всички резултати, постигнати от спортиста, с произтичащите от това последици, включително отнемане на медали, точки и награди, с изключение на случаите по ал. 4.

(4) В случай че спортистът установи липса на вина или небрежност от негова страна за извършване на нарушението в конкретното състезание - част от спортната проява, индивидуалните му резултати, постигнати в останалите състезания, не се анулират, освен ако има вероятност тези резултати да са били повлияни от нарушението на антидопинговите правила.

(5) При автоматичното анулиране на резултати от състезание, във връзка с което е установена положителна проба, всички състезателни резултати, постигнати от датата на вземане (независимо дали по време на или извън състезание) на пробата или на появата на друго нарушение на антидопинговите правила до началото на срока на временно отстраняване или на лишаване от права, се анулират с всички произтичащи последствия, включително отнемане на всички спечелени медали, точки и награди.

(6) Задължително условие за възстановяване правата на спортист след признаването му за виновен в извършване на нарушение на антидопинговите правила е той да заплати пълния размер на спечелените парични награди, отнети по силата на този член.

(7) Отнетата парична награда се разпределя, на първо място, за покриване на разходите на антидопинговата организация, която е предприела необходимите мерки за отнемането ѝ, след това - за възстановяване разходите на антидопинговата организация, която е провела процедурата за управление на резултати, а остатъкът (при наличие на такъв) се разпределя съгласно предвиденото в правилата на съответната международна спортна организация освен в случаите, когато правилата на международната спортна организация предвиждат разпределение на отнетата парична награда между други спортисти.

Чл. 64. (1) Спортист, извършил първо нарушение по чл. 6, ал. 1, т. 1 - 3, 5 и т. 6, буква „а“, се наказва с лишаване от права за срок две години, освен ако са изпълнени определените в наредбата условия за премахване, намаляване или удължаване срока на неправооспособност.

(2) Спортист, извършил първо нарушение по чл. 6, ал. 1, т. 4, се наказва с лишаване от права за срок от една до две години.

(3) Спортист, извършил първо нарушение по чл. 6, ал. 1, т. 7 и 8, се наказва с лишаване от права за срок минимум четири години и максимум - окончателно лишаване от права, без право на възстановяването им.

Чл. 65. (1) Длъжностно лице, извършило първо нарушение по чл. 6, ал. 1, т. 5 и т. 6, буква „б“, се наказва с лишаване от права за срок две години.

(2) Длъжностно лице, извършило първо нарушение по чл. 6, ал. 1, т. 7 и 8, се наказва с лишаване от права за срок минимум четири години и максимум - окончателно лишаване от права, без право на възстановяването им.

(3) Длъжностно лице, извършило допинг нарушение по чл. 6, ал. 1, т. 8 спрямо непълнолетен спортист, се наказва с окончателно лишаване от права без право на възстановяването им.

Чл. 66. (1) При условие, че спортистът или друго лице могат да установят начина, по който дадена специфична субстанция е попаднала в организма на спортиста или е станала тяхно притежание, както и че тази субстанция не е била предназначена за повишаване на спортните постижения на спортиста или за прикриване използването на субстанция, която служи за повишаване на постиженията, при първо нарушение по чл. 6, ал. 1, т. 1, 2 и 6 срокът

за лишаване от права се заменя с минимум - порицание, и максимум – лишаване от права за срок от две години.

(2) За да оправдаят премахването или намаляването на санкцията, спортистът или другото лице в подкрепа на твърденията си са длъжни да представят доказателства за липсата на намерение за повишаване на спортните постижения или за прикриване използването на субстанции, служещи за повишаване на постиженията, до удовлетворяването на разглеждащия състав. Вината на спортиста или на съответното друго лице е критерият, който се взема под внимание при определянето на размера на намаляването на срока на лишаване от права.

Чл. 67. (1) Ако спортистът установи липса на вина или небрежност от негова страна, приложимият срок за лишаване от състезателни права се премахва. За премахването на срока за лишаване от права при нарушение по чл. 6, ал. 1, т. 1 спортистът е длъжен да установи начина на попадане на забранената субстанция в организма му. В случай на премахване на срока за лишаване от права нарушението на антидопинговите правила престава да се зачита при определяне на санкциите за многократни нарушения по чл. 71.

(2) Ако спортист или друго лице установи липса на значителна вина или небрежност от негова страна, приложимият срок за лишаване от права може да бъде намален, като оставащият размер на срока не може да бъде по-малък от половината на иначе приложимия срок. Ако иначе приложимият срок е лишаване от права без право на възстановяване, намалената съгласно този член санкция не може да бъде по-малка по размер от 8 години. За да бъде намален срокът на лишаване от права при нарушение по чл. 6, ал. 1, т. 1, спортистът е длъжен да установи начина на попадане на забранената субстанция в организма му.

Чл. 68. (1) Преди произнасяне на окончателно апелативно решение или преди изтичането на срока за обжалване Дисциплинарната комисия и/или лицензираната спортна организация може да отложи изтърпяването на част от наложения срок за лишаване от права при оказано значително съдействие на антидопингова организация от страна на спортиста или на съответното друго лице и това съдействие е довело до разкриване или установяване на нарушение на антидопинговите правила, извършено от друго лице.

(2) При одобрение от САА или от съответната международна спортна организация Дисциплинарната комисия и/или лицензираната спортна организация може да отложи изтърпяването само на част от приложимия срок за лишаване от права след издаване на окончателно апелативно решение или изтичане на срока за обжалване.

(3) Размерът на отложената за изтърпяване част от срока за лишаване от права се определя в зависимост от тежестта на извършеното от спортиста или от съответното друго лице нарушение на антидопинговите правила, както и въз основа на значимостта на оказаното значително съдействие във връзка с усилията за елиминиране използването на допинг в спорта.

(4) Отложената за изтърпяване част не може да надвишава три четвърти от иначе приложимия размер на срока за лишаване от права. Ако приложимият срок е окончателен, без право на възстановяване, частта, която трябва да бъде изтърпяна, не може да бъде по-малка по размер от 8 години.

(5) В случай че по реда на ал. 1 - 4 Дисциплинарната комисия и/или лицензираната спортна организация отложи изтърпяването на част от срока за лишаване от права, той е длъжен незабавно да изпрати писмени мотиви за своето решение до всички антидопингови организации с право на обжалване на решението. Ако впоследствие Дисциплинарната комисия и/или лицензираната спортна организация поради неочакване на очакваното значително съдействие от страна на спортиста или съответното друго лице реши да възстанови отложената за изтърпяване част от срока на неспособност, спортистът или съответното друго лице могат да обжалват по реда на чл. 60.

Чл. 69. Срокът за лишаване от права може да бъде намален до не по-малко от половината на иначе приложимия размер, при условие че спортистът или друго лице направят доброволни самопризнания, преди да са получили известие за участие в процедура по вземане на проби, която би установила нарушение на антидопинговите правила, и тези самопризнания са единственото надеждно доказателство за въпросното нарушение към момента, в който са направени.

Чл. 70. Намаляването на размера на санкцията по чл. 67, ал. 2, чл. 68 и 69 се извършва след определяне на приложимия срок на лишаване от права по чл. 64 - 66 и 72. Ако спортистът или съответното друго лице установят, че имат право на намаляване или отлагане изтърпяването на срока на лишаване от права съгласно повече от една от следните разпоредби: чл. 67, ал. 2, чл. 68 и 69, размерът на санкцията може да бъде намален или изтърпяването ѝ да бъде отложено с част не по-малка по размер от една четвърт от приложимия срок за лишаване от права.

Чл. 71. (1) Срокът за лишаване от права се увеличава до максимум четири години, ако във връзка с нарушение на антидопинговите правила, различно от нарушенията по чл. 6, ал. 1, т. 7 и 8, бъдат установени утежняващи обстоятелства, които оправдават налагането на по-дълъг срок на лишаване от права от стандартната санкция, освен ако спортистът или съответното друго лице съумеят да докажат до удовлетворяване на разглеждания състав, че нарушението не е било извършено съзнателно.

(2) Спортистът или съответното друго лице могат да избегнат прилагането на този член посредством направата на самопризнания за извършване на нарушението, които да съвпадат с твърдението на Антидопинговия център, незабавно след като бъдат обвинени.

Чл. 72. (1) Спортистите и другите лица се наказват за извършено второ нарушение на антидопинговите правила съобразно таблицата в приложението.

(2) В случаите, когато спортист или друго лице, извършило второ нарушение на антидопинговите правила, установи, че има право на отлагане

на изтърпяването или намаляване на част от срока за лишаване от права по реда на чл. 68 и 69, разглеждащият състав първо определя размера на приложимия срок по таблицата към ал. 1, а след това налага съответното отлагане на изтърпяването или намаляването. Остатъкът от срока след прилагането на която и да е от тези разпоредби задължително трябва да бъде в размер една четвърт от приложимия срок.

Чл. 73. За трето нарушение по чл. 6, ал. 1 наказанието е окончателно лишаване от права без право на възстановяването им, освен ако нарушението изпълнява условията на чл. 66 за премахване или намаляване на срока за лишаване от права или става дума за нарушение по чл. 6, ал. 1, т. 4. В тези случаи срокът за лишаване от права е от 8 години до окончателно лишаване от права без право на възстановяване.

Чл. 74. (1) За целите на налагане на санкции по чл. 72 нарушенията на антидопинговите правила се разглеждат като втори, само ако антидопинговата организация е в състояние да установи, че съответният спортист или друго лице са извършили второто нарушение след получаване на известие за първо нарушение по реда на глава втора, раздел III или след полагане на съответните усилия от страна на антидопинговата организация да им бъде връчено такова известие.

(2) Ако антидопинговата организация не съумее да представи доказателства по ал. 1, нарушенията се разглеждат заедно като едно-единствено първо нарушение, а санкцията се определя въз основа на нарушението, за което е предвидена по-тежка санкция. Появата на многократни нарушения може да бъде разгледана като фактор при определянето на утежняващи обстоятелства.

(3) Ако след вземането на решение по нарушение на антидопинговите правила Дисциплинарната комисия и/или лицензираната спортна организация узнае факти по друго нарушение, извършено от спортиста или съответното друго лице преди известяването им относно първото нарушение, Дисциплинарната комисия и/или лицензираната спортна организация налага допълнителна санкция въз основа на санкцията, която би била приложима, ако двете нарушения се разглеждат едновременно. Резултатите, които са постигнати от спортиста или съответното друго лице по време на всички състезания в периода между двете нарушения, се анулират по реда на чл. 63.

(4) За да избегнат възможността за установяване на утежняващи обстоятелства за сметка на извършеното по-рано, но открито по-късно, нарушение, спортистът или съответното друго лице трябва да направят самопризнания за извършването на по-ранното нарушение своевременно след получаване на известие за нарушението, в което са обвинени първоначално.

(5) Правилото по ал. 4 се прилага и в случаите, когато Дисциплинарната комисия и/или лицензираната спортна организация узнае факти по повод на предишно нарушение, след като вече е взела решение по повод на второ нарушение на антидопинговите правила.

(6) За да се счита, че е налице многократно нарушение за целите на този член, е задължително всяко от нарушенията на антидопинговите правила да е извършено в рамките на 8 години.

Чл. 75. (1) За начало на срока за лишаване от права се счита датата на взетото при изслушването решение за неговото налагане, а при отказване от правото на изслушване за начало на срока се счита датата на доброволното му приемане или налагането му по друг начин. Срокът на всяко временно отстраняване независимо дали е наложено, или е прието доброволно, се приспада от срока за лишаване от права.

(2) В случаите на съществени забавяния на процедурата за изслушване или на друг етап от допинговия контрол, които не са причинени от спортиста или от съответното друго лице, Дисциплинарната комисия и/или лицензираната спортна организация при налагане на санкцията имат право да определят по-ранна дата за начало на срока за лишаване от права, като например датата на вземане на пробата или на последно появилото се нарушение на антидопинговите правила.

(3) В случаите, когато спортист направи самопризнания за извършено нарушение незабавно (което във всички случаи означава преди участие в следващо състезание), след като бъде обвинен от антидопингова организация, за начало на срока за лишаване от права може да бъде обявена датата на вземане на пробата или на последно появилото се нарушение на антидопинговите правила.

(4) В случаите по ал. 2 и 3 спортистът или длъжностното лице изтърпяват поне половината от срока за лишаване от права след:

1. датата на доброволното приемане на налагането на санкцията;
2. датата на взетото на изслушването решение за налагане на санкцията, или
3. датата на налагане на санкцията по друг начин.

(5) Ако на спортист му бъде наложено временно отстраняване и той го изтърпи, размерът на срока на временното отстраняване се приспада от евентуално наложения му срок за лишаване от права.

(6) Размерът на временното отстраняване се приспада от евентуално наложения срок за лишаване от права, при условие че спортистът даде своето писмено съгласие да бъде временно отстранен от лицензираната спортна организация, след което се въздържа от участие в състезателна дейност. Препис от писменото съгласие се изпраща до всяка от страните, които съгласно чл. 43 имат право да бъдат известени за потенциално нарушение на антидопинговите правила.

(7) Периоди на неучастие в спортносъстезателна дейност отпреди дата-та на влизане в сила на временното отстраняване (било то наложено или прието доброволно) не могат да бъдат приспадани от срока за лишаване от права независимо дали произтичат от предпочитанието на спортиста да не участва в спортносъстезателна дейност, или са в резултат на отстраняването му от неговия отбор.

Чл. 76. (1) По време на срока на лишаване от права съответният спортист или друго лице нямат право на участие по никакъв начин в каквито и да е състезания или дейности (с изключение на оторизирани образователни или рехабилитационни антидопингови програми), които са разрешени или организирани от подписали страни, техни организации членки, включително лицензирани спортни организации, техни клубове или организации членки, както и в състезания, които са разрешени или организирани от професионални лиги или организации, провеждащи международни или държавни спортни прояви.

(2) Спортистите и лицата, изтърпяващи над 4-годишен срок за лишаване от права, могат след края на четвъртата година да участват в местни спортни прояви по спорт, различен от спорта, в който са извършили нарушение на антидопинговите правила, и то само ако съответната спортна проява не се провежда на равнище, което би позволило директно или индиректно класиране или натрупване на точки за участие в държавно първенство или в международна спортна проява.

(3) Спортистите и лицата, които изтърпяват срок за лишаване от права, продължават да подлежат на тестване.

(4) При нарушаване на забраните по ал. 1 и 2 за участие в спортна дейност от страна на спортист или длъжностно лице, което изтърпява срок за лишаване от права, резултатите от участието им в съответното състезание или спортна проява се анулират и санкцията започва да тече наново от датата на нарушаване на забраната.

(5) Ако спортистът или съответното друго лице установят липса на значителна вина или небрежност от тяхна страна във връзка с нарушаването на забраната, наложеният наново срок за лишаване от права може да бъде намален по реда на чл. 67, ал. 2. Антидопинговата организация, чиято процедура за управление на резултати е довела до първоначалното налагане на срока за лишаване от права, е тази, която определя дали има нарушение на забраната, както и дали е уместно повторно наложената санкция да бъде намалена по реда на чл. 67, ал. 2.

(6) При нарушение на антидопинговите правила, за което не се прилага намалена санкция за специфична субстанция по реда на чл. 66, подписалите страни, техните организации членки, включително лицензираните спортни организации и правителствата прекратяват частично или изцяло финансовата подкрепа или свързаните със спортната дейност облаги за лицето нарушител.

Чл. 77. Ако повече от двама спортисти в отбор по отборен спорт бъдат признати за виновни в извършване на нарушение на антидопинговите правила във връзка с конкретна спортна проява, в допълнение към санкциите за нарушителите могат да се наложат санкции на целия отбор по преценка на ръководния орган на проявата.

Чл. 78. (1) Ако спортист или друго лице прекрати спортната си кариера преди края на процедура по управление на резултати, Антидопинговият център си запазва правото да я доведе докрай. Ако спортист или друго лице прекрати спортната си кариера преди началото на процедурата по управление на резултати, за чието провеждане Антидопинговият център притежава правомощия, Антидопинговият център запазва правото на провеждане на тази процедура.

(2) Като условие за възстановяване на статута си в края на срока за лишаване от права спортистът е длъжен да бъде на разположение за състезателно и извънсъстезателно тестване, провеждано от Антидопинговия център, от съответната лицензирана спортна организация или която и да е антидопингова организация с правомощия за провеждане на тестване, и при поискване - да предоставя актуални и точни данни за своето местонахождение.

(3) Ако лишен от права спортист, който прекратява спортната си кариера, бива изваден от съответните регистрирани групи за тестване, но на по-късен етап поиска да бъде възстановен, той не може да възстанови статута си, преди да е известил Антидопинговия център и съответната лицензирана спортна организация и да се е подложил на извънсъстезателно тестване за период, равен по размер на останалия за доизтърпяване срок за лишаване от права, след датата на прекратяване на кариерата.

Чл. 79. Лицензираната спортна организация взема решение за налагане на определеното от Дисциплинарната комисия наказание. Решението се взема в 15-дневен срок, като препис от него се изпраща на: Антидопинговия център, министъра на физическото възпитание и спорта, Българския олимпийски комитет и САА и съответната международна организация.

Чл. 80. Лицензираните български спортни организации са органите, изпълняващи влезлите в сила решения за налагане санкции на лица, извършили нарушения на антидопинговите правила.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на наредбата:

1. „АДАМС“ е системата за администриране и управление на антидопинговата дейност - интернет базирано пособие за управление на база данни, което служи за въвеждане, съхраняване, обмен и докладване на данни и е създадено, за да подпомага заинтересованите страни и САА при осъществяването на техните антидопингови операции в съответствие с нормативните актове за защита на данните.

2. „Антидопингова организация“ е подписала страна, която отговаря за приемането на правила за инициране, прилагане или привеждане в действие на частите от процедурата по допингов контрол. Това определение включва организации като Международния олимпийски комитет, Международния параолимпийски комитет, други организации за спортни прояви от най-висок ранг, които при провеждането им извършват тестване, САА, международните спортни организации и националните антидопингови организации.
3. „Анулиране на резултати“ е обявяване на постигнатите от спортиста резултати в конкретно състезание или спортна проява за невалидни с всички произтичащи от това последици, включително отнемане на медали, точки и награди.
4. „Атипичен резултат“ е аномален резултат, отразен в доклад от лаборатория или друга одобрена от САА организация, във връзка с който се налага да бъде проведено допълнително разследване в съответствие с Международния стандарт за лаборатории или свързаните с него технически документи, преди да бъде определен като неблагоприятен аналитичен резултат.
5. „Биологичен материал“ са продукти - урина и кръв от човешки организъм, взети за анализ за целите на допинговия контрол.
6. „Внезапен/без предизвестие допингов контрол“ е тестване, което се провежда без предупреждаване на спортиста и при което спортистът се придружава постоянно от момента на известяване до момента на даване на проба.
7. „Временно отстраняване“ е налагане на временна забрана на спортист или друго лице за участие в състезание преди окончателно решение от изслушване по чл. 43, ал. 2 от наредбата.
8. „Длъжностно лице“ е всеки треньор, инструктор, мениджър, агент, член на екипа на отбор, спортно-техническо или медицинско лице, родител, както и всяко друго лице, което предоставя лечение, оказва съдействие или работи с участващ или подготвящ се за участие в спортно състезание спортист.
9. „Допингов контрол“ са всички действия и процедури от изготвянето на плана за разпределение на проверките до крайния изход от всяко обжалване, включително всички междувременни действия и процедури, като подаване на информация за местонахождение, вземане, запечатване, съхранение и транспортиране на проби до лабораторията, извършване на лабораторен анализ, издаване на разрешения за терапевтична употреба, управление на резултати и провеждане на изслушвания.
10. „Държавно първенство“ е спортна проява с участието на спортисти на национално или международно ниво, която не е международна спортна проява.

11. „Забранена субстанция или забранен метод“ е субстанция или метод, посочени като такива в Списъка на забранените субстанции и методи на САА.
12. „Значително съдействие“ - за да има значително съдействие, оказващото го лице е длъжно да разкрие цялата информация за нарушения на антидопинговите правила, с която разполага, в подписани от него писмени показания, и да окаже пълно съдействие при разследването и отсъждането по случаите, за които се касае тази информация, включително да дава показания по време на изслушванията по молба на антидопинговата организация или разглеждащия състав. Задължително е предоставената информация да бъде достоверна и важна за обвинението, а в случай че обвинение не е повдигнато - да дава достатъчно основания за повдигане на такова.
13. „Извънсъстезателно тестване/тестване извън състезание“ е всяко тестване, което не се провежда по време на състезание.
14. „Използване“ е употребата, нанасянето, поемането, инжектирането или консумирането по какъвто и да е начин на забранена субстанция или забранен метод.
15. „Индивидуален спорт“ е всеки спорт, който не е отборен.
16. „Липса на вина или небрежност“ има в случаите, в които спортистът установява, че без да е знаел или подозирал и без да е възможно да е знаел или подозирал (дори при проява на крайна предпазливост), е употребявал или му е била прилагана забранена субстанция или забранен метод.
17. „Липса на значителна вина или небрежност“ има в случаите, в които спортистът установява, че неговата вина или небрежност (при разглеждането им спрямо наличните обстоятелства и предвид критериите за липса на вина или небрежност) не са били съществени във връзка с нарушението на антидопинговите правила.
18. „Лице“ е всяко физическо лице, организация или друго юридическо лице.
19. „Лицензирана спортна организация“ е организация, регистрирала и картотекирала състезателните права на спортистите.
20. „Лишаване от права“ е забрана за участие на спортист или длъжностно лице в състезания или дейности в областта на спорта, свързани с управлението или подпомагането на тренировъчния и състезателния процес, както и лишаване от финансиране по реда на чл. 83.
21. „Маркер“ е съединение, група съединения или биологични параметри, които сочат към използване на забранена субстанция или забранен метод.
22. „Международна спортна проява“ е спортна проява, чийто ръководен орган или орган за назначаване на технически лица е Международ-

ният олимпийски комитет, Международният параолимпийски комитет, международна спортна организация, организация за спортни прояви от най-висок ранг или друга международна спортна организация.

23. „Международен стандарт“ е стандарт, приет от САА в подкрепа на кодекса. Спазването на международен стандарт (за разлика от спазването на всякакви други норми, практики или процедури) е достатъчно условие, за да се счита, че разписаните в него процедури са били осъществени правилно. Международните стандарти включват и издадените съгласно тях технически документи.

24. „Метаболит“ е субстанция, произведена от организма на спортист чрез процес на биотрансформация.

25. „Национална антидопингова организация“ е юридическо лице, което всяка държава обособява като притежател на основните правомощия и отговорности на национално ниво, свързани с приемането и прилагането на антидопингови правила, ръководенето на вземане на проби, управлението на резултати от проверки и провеждането на изслушвания, или юридическо лице, което се обособява от няколко държави, за да им служи като регионална антидопингова организация. Ако такъв орган не бъде обособен от компетентните публични власти на съответната държава, неговите функции се поемат от националния олимпийски комитет или от обособен от него орган.

26. „Национален олимпийски комитет“ е организация, призната от Международния олимпийски комитет. В Република България национален олимпийски комитет е Българският олимпийски комитет.

27. „Неблагоприятен аналитичен резултат“ е резултат, отразен в доклад от лаборатория или друга одобрена от САА организация, съгласно който в дадена проба е установено - съобразно Международния стандарт за лаборатории и техническите документи към него - наличие на забранена субстанция или нейни метаболити или маркери (включително завишени количества ендогенни субстанции) или доказателство за използване на забранен метод.

28. „Непълнолетно лице“ е физическо лице, което не е достигнало пълнолетие съобразно приложимите закони в държавата, в която живее.

29. „Опит“ е доброволно предприемане на действие, чиято цел е извършване на нарушение на антидопинговите правила. Няма нарушение на антидопинговите правила единствено въз основа на опит за извършване на нарушение, ако лицето се откаже от опита преди разкриването му от трето лице, което не е замесено.

30. „Организации за спортни прояви от най-висок ранг“ са континенталните сдружения от национални олимпийски комитети и други международни многоспортови организации, които функционират като ръководни органи на континентални, регионални и други международни спортни прояви.

31. „Отборен спорт“ е спорт, в чиито състезания е позволена смяната на играчи.

32. „Период на спортната проява“ е времето между началото и края на дадена спортна проява съгласно установеното от нейния ръководен орган.

33. „Подписали страни“ са юридическите лица, които са подписали кодекса и са дали съгласие за неговото спазване, като например Международният олимпийски комитет, международните спортни организации, Международният параолимпийски комитет, националните олимпийски комитети, националните параолимпийски комитети, организациите за спортни прояви от най-висок ранг, националните антидопингови организации и САА.

34. „Притежаване“ е действителното физическо притежаване или действие, което може да бъде изтълкувано като притежаване (което се признава, само ако лицето има изключителен контрол над забранена субстанция или забранен метод или над помещение, в което има забранена субстанция или забранен метод); при условие обаче, че лицето няма изключителен контрол над забранена субстанция или забранен метод или над помещение, в което има забранена субстанция или забранен метод, дадено действие може да бъде изтълкувано като притежаване, само ако лицето е знаело за наличието на забранената субстанция или забранения метод и е възнамерявало да упражни контрол над него. Няма нарушение на антидопинговите правила единствено въз основа на притежаване, ако преди получаване на известие за нарушението лицето е предприело нужните действия, за да докаже, че не е възнамерявало да притежава забранената субстанция или забранения метод и е отрекло, че ги притежава, посредством изрично деклариране на това пред антидопингова организация. Закупуването (включително по електронен път или по друг начин) на забранена субстанция или забранен метод съставлява притежаване от страна на закупило то ги лице независимо от всичко, което противоречи на това в определението.

35. „Проба „А“ е биологичен материал, взет от спортист за първоначален лабораторен допингов анализ.

36. „Проба „Б“ е биологичен материал, взет от спортист за контролен лабораторен допингов анализ.

37. „Проба или спесимен“ е биологичен материал, взет с цел допингов контрол, който се разделя на две части, маркирани като проба „А“ и проба „Б“.

38. „Регистър на спортистите за тестване“ е регистърът на високоразрядните спортисти, подлежащи на състезателно и извънсъстезателно тестване, който всяка международна спортна организация и национална антидопингова организация изготвя във връзка със своя план за разпределение на проверките. Антидопинговият център публикува

списък, в който идентифицира спортистите от своя регистър на спортистите за тестване поименно или въз основа на ясно определени, специфични критерии.

39. „САА“ е Световната антидопингова агенция.

40. „Световен антидопингов кодекс“ е кодексът, приет на 5 март 2003 г. в Копенхаген от САА и включен в приложение 1 към Международната конвенция за борба с употребата на допинг в спорта, ратифицирана със закон от Народното събрание (ДВ, бр. 105 от 2006 г.).

41. „Свързано лице“ е всяко лице, участващо в процеса на допинговия контрол, върху което подлежащото на допингов контрол лице може да упражни пряко или непряко определящо влияние:

а) съпрузите или лицата, които се намират във фактическо съжителство, роднини по права линия - без ограничения, по сребрена линия - до четвърта степен включително, и роднините по сватовство - до втора степен включително;

б) лицата, едно от които участва в управлението на лицензираната спортна организация, която е регистрирала състезателните права на другото лице или то е неин състезател;

в) лицата, едно от които е прехвърлило трансферните си права или други права, произтичащи от качеството му на спортист, на другото лице;

г) лицата, едно от които е направило дарение или спонсорство в полза на другото или на лицензираната спортна организация, която е регистрирала или е носител на състезателните права на другото лице;

д) лицата, едно от които е направило реклама в полза на другото или на лицензираната спортна организация, която е регистрирала или е носител на състезателните права на другото лице.

42. „Списък на забранените субстанции и методи“ е списъкът на САА, в който са посочени забранените субстанции и забранените методи.

43. „Спортист“ е всяко лице, което участва в спортна дейност на международно (съобразно определеното от всяка международна спортна организация) или национално ниво (съобразно определеното от всяка национална антидопингова организация, включително, но не само, лицата от нейния регистър на спортистите за тестване), както и всеки друг състезател, попадащ по друг начин под юрисдикцията на подписала страна или на друга приемаща кодекса спортна организация.

44. „Спортист на международно ниво“ е спортист, който е включен в Регистъра на спортистите за тестване от една или повече международни спортни организации.

45. „Спортист на национално ниво“ е спортист, който не е спортист на международно ниво и е включен в Регистъра на спортистите за тестване на Антидопинговия център.

46. „Спортна проява“ е серия от единични състезания, провеждани от един ръководен орган (например олимпийски игри, световни, европейски и държавни първенства и др.).

47. „Състезание“ е единична надпревара, двубой, мач или единично спортно съревнование. За етапните надпревари или други спортни съревнования, където наградите се дават на дневна или друга междинна база, разликата между състезание и спортна проява се определя според правилника на съответната международна спортна организация.

48. „Състезателно тестване/тестване по време на състезание“ е тестване, извършено в периода от 12 часа преди началото на състезание, в което спортистът е заявен за участие, до приключване на състезанието и свързаната с него процедура по вземане на проби.

49. „Тестване“ са частите от процедурата по допингов контрол, включващи изготвянето на плана за разпределение на проверките и вземането, запечатването, съхраняването и транспортирането на проби до лабораторията.

50. „Трафик“ е продаването, даването, транспортирането, изпращането, доставянето или разпространяването (по физически, електронен или друг начин) на забранени субстанции и забранени методи от спортист, длъжностно или друго лице, което е под юрисдикцията на антидопингова организация, до трети лица, но при условие че настоящото определение не включва действията на добросъвестни медицински лица, при които е използвана забранена субстанция за реални и правомерни терапевтични цели или поради друга уважителна причина; както и действия, включващи забранени субстанции, които не са забранени при извънсъстезателно тестване, освен ако обстоятелствата като цяло демонстрират, че тези забранени субстанции не са предназначени за реални и правомерни терапевтични цели.

51. „Фалшифициране“ е променянето с непочтена цел или по непочтен начин, оказването на непочтено влияние, непочтената намеса, попречването, подвеждането или участието в измамническо поведение с цел промяна на резултати или възпрепятстване на нормалното протичане на процедури, както и предоставянето на неверни данни на антидопингова организация.

52. „Целево тестване“ е извършването на подбор на спортисти за тестване, при който конкретни спортисти или групи от спортисти се подбират на неслучаен принцип за тестване в определен час.

Източник: http://www.anti-doping.government.bg/images/upload/docs/documenti/1-Nacionalni/Naredba_za_dopingov_control_pri_trenirovachna_i_sastezatelna_deinost_2011_g..pdf

1. Употребете в подходящ контекст:

Спортно-състезателната и тренировъчната дейност

Ратифициран

Терапевтична употреба на откритите забранени субстанции

Възстановяване правата на спортист

Отнемане на медали

Назначавам допълнителни медицински изследвания за сметка на спортиста

Нарушена е целостта на пломбата

Съпътстващи документи

Кръвни проби

2. Попълнете с подходящия предлог:

Документ ... самоличност

... уважителна причина

Вземане ... проби

Опит ... фалшификация

Молба ... образец

Нарушения ... процедурата ... вземане ... проби

ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА ОТ ШУМА В ОКОЛНАТА СРЕДА

Глава първа.

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон урежда:

1. оценката, управлението и контрола на шума в околната среда, причинен от автомобилния, железопътния, въздушния и водния транспорт, както и от промишлените инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда, и от локални източници на шум;
2. определянето на степента на шумовото натоварване в околната среда чрез измерване, оценка и картотекиране на шумовите нива в околната среда и разработването на стратегически карти за шум;
3. акустичното планиране чрез разработването на плановете за действие въз основа на резултатите от картотекирането с оглед предотвратяване и намаляване на шума в околната среда, най-вече в случаи, при които превишаването на стойностите на даден показател за шум може да предизвика вредно въздействие върху здравето на хората, или за запазване стойностите на показателите за шума в околната среда в районите, в които стойностите не са надвишени;
4. достъпа и предоставянето на информация на обществеността за шума в околната среда и неговото въздействие;
5. компетенциите на държавните органи и органите на местното самоуправление, правата и задълженията на юридическите лица и едноличните търговци, свързани с оценката, управлението и контрола на шума в околната среда.

Чл. 2. Целите на този закон за създаване на здравословни условия на живот на населението и опазване на околната среда от шум се постигат чрез разработването и прилагането на интегриран подход и мерки за неговото избягване, предотвратяване или намаляване.

Чл. 3. (1) Този закон се прилага за шума в околната среда, на който хората са изложени в урбанизираните територии, в парковете и градините или в други тихи зони в урбанизираните територии, в тихите зони извън урбанизираните територии или в районите в близост до детски и лечебни заведения, училища и научноизследователски организации.

(2) Този закон не се прилага за шума:

1. предизвикан от лицето, подложено на неговото въздействие;
2. предизвикан от домашни дейности;
3. предизвикан от съседи в жилищни сгради;
4. на работните места;
5. в транспортните средства;
6. в зони на военни действия.

(3) Оценката, управлението и контролът на шума в работната среда се осъществяват в съответствие със Закона за здравословни и безопасни условия на труд и с подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

(4) Оценката, управлението и контролът на шума в жилищните и обществените сгради се осъществяват в съответствие със Закона за здравето, както и с подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

(5) Изискванията към шума, предизвикан от домашни дейности и от съседи в жилищни сгради, се определят с наредби на общинските съвети, приети по реда на Закона за местното самоуправление и местната администрация.

(6) Изискванията за ограничаване на вредния шум при проектирането и изпълнението на строежите се определят в съответствие със Закона за устройство на територията.

Глава втора.

СТРАТЕГИЧЕСКИ КАРТИ ЗА ШУМ И ПЛАНОВЕ ЗА ДЕЙСТВИЕ

Чл. 4. (1) За агломерациите, основните пътища, основните железопътни линии и основните летища на територията на страната се разработват и одобряват стратегически карти за шум в околната среда.

(2) В рамките на стратегическите карти за агломерациите се разработват отделни стратегически карти за шум от автомобилния, железопътния, въздушния и водния транспорт, от промишлени дейности и други, при наличие на такива източници на шум в съответната агломерация.

(3) Стратегическите карти за шум по ал. 1 съдържат текстова и графична информация за:

1. предходна, настояща и очаквана шумова ситуация, определена чрез стойностите на показателите за шум;
2. надвишаване на граничните стойности на показателите за шум;
3. броя на жилищата, детските и лечебните заведения, училищата и научноизследователските организации в определен район, които са изложени на завишени стойности на показателите за шум;
4. броя на хората, обитаващи район, изложен на шум.

(4) Стратегическите карти за шум по ал. 1 определят районите с констатирано превишаване на стойностите на даден показател за шум, което може да предизвика вредно въздействие върху здравето на хората и за които се прилагат планове за действие по чл. 6.

(5) Стратегическите карти за шум по ал. 1 се преразглеждат и при необходимост се актуализират най-малко веднъж на всеки 5 години от датата на одобряването им от компетентните органи по чл. 5, ал. 6.

Чл. 5. (1) Стратегическите карти за шум се възлагат за разработване от:

1. кметовете на общини - за агломерациите;
2. министъра на транспорта - за основните железопътни линии и основните летища;
3. министъра на регионалното развитие и благоустройството - за основните пътища.

(2) Кметовете на общини представят проектите на стратегическите карти за шум за становище на министъра на здравеопазването и министъра на околната среда и водите най-късно 4 месеца преди крайната дата за одобряването им по § 2.

(3) Министърът на здравеопазването и министърът на околната среда и водите в двумесечен срок от представянето на проекта на стратегическа карта за шум изпращат становище до кметовете на общини, което се отразява при подготовката на окончателен проект на стратегическа карта за шум.

(4) Извън случаите по ал. 1, т. 1 стратегически карти за шум могат да се възлагат за разработване от кмета на съответната община по негова инициатива, като се одобряват от съответния общински съвет.

(5) Министърът на транспорта и министърът на регионалното развитие и благоустройството представят проектите на стратегически карти за шум за одобряване от министъра на здравеопазването най-късно 4 месеца преди крайната дата за одобряването им по § 2.

(6) Стратегическите карти за шум по ал. 1 се одобряват от:

1. общинските съвети - за агломерациите;
2. министъра на здравеопазването - за основните железопътни линии, основните летища и основните пътища, по предложение на експертен съвет към него.

(7) Функциите и съставът на експертния съвет по ал. 6, т. 2 се уреждат с правилник, утвърден от министъра на здравеопазването. Председателят на експертния съвет се определя от министъра на здравеопазването, а заместник-председателят - от министъра на околната среда и водите. Министърът на здравеопазването и министърът на околната среда и водите определят по равен брой членове на експертния съвет.

Чл. 6. (1) С цел управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда в агломерациите и в районите по чл. 3, ал. 1 в непосред-

ствена близост до основните пътища, основните железопътни линии и основните летища, до промишлените инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда, както и до локални източници на шум, се разработват планове за действие.

(2) Плановете за действие по ал. 1 съдържат анализи на текущото състояние, прогнози и мерки за намаляване и предотвратяване на шума, свързани с превишаване на граничните стойности на даден показател за шума в околната среда в районите на агломерациите и в близост до основните пътища, основните железопътни линии и основните летища на територията на страната.

(3) Плановете за действие по ал. 1 се преразглеждат и при необходимост се актуализират най-малко веднъж на всеки 5 години от датата на одобряването им от компетентните органи по чл. 8, ал. 2.

(4) Мерките за намаляване и предотвратяване на шума в околната среда, предвидени в плановете за действие, се осъществяват в посочените в тях срокове и се финансират от собствениците на обектите и съоръженията - източници на шум в околната среда, а в случаите на сключени концесионни договори - от концесионерите.

(5) Мерките за намаляване и за предотвратяване на шума в околната среда от промишлени инсталации и съоръжения в категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда са част от условията на комплексното разрешително.

Глава трета.

ИНФОРМИРАНЕ И УЧАСТИЕ НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА

Чл. 9. (1) При разработване на плановете за действие по чл. 6 компетентните органи по чл. 8, ал. 1 организират обществено обсъждане, в което могат да участват обществени организации, сдружения, физически и юридически лица, органи на изпълнителната власт и местното самоуправление, както и други заинтересовани страни.

(2) Компетентните органи по чл. 8, ал. 1 осигуряват достъп до проекта на плана за действие 30 дни преди общественото обсъждане. Те уведомяват лицата по ал. 1 чрез средствата за масово осведомяване или по друг подходящ начин за мястото, на което проектът на плана за действие е на разположение, както и за мястото и датата на провеждане на общественото обсъждане.

(3) Лицата по ал. 1 представят писмено своите становища на срещата за обществено обсъждане или ги изпращат на компетентния орган не по-късно от 7 дни след датата на провеждане на общественото обсъждане.

(4) Становищата от общественото обсъждане се вземат предвид от компетентните органи при разработването на окончателен вариант на плановете за действие.

Чл. 10. (1) Компетентните органи по чл. 8, ал. 1 осигуряват достъп на обществеността до одобрените стратегически карти за шум и до одобрените планове за действие по реда на глава втора от Закона за опазване на околната среда, включително чрез съвременните информационни технологии.

(2) Резюме с най-важната информация от стратегическите карти за шум по чл. 4 и планове за действие по чл. 6 се публикува в ежегодните доклади за състоянието на околната среда по чл. 11, т. 8 от Закона за опазване на околната среда.

(3) Информацията за шума в околната среда е публична. Тя се публикува на Интернет страниците на съответните отговорни институции и лица в съответствие с глава втора на Закона за опазване на околната среда.

(4) Основните показатели и нива за шум в околната среда на населените места, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, се определят с наредбата по чл. 11, т. 5 и се публикуват на Интернет страницата на Министерството на здравеопазването.

Глава четвърта.

КОМПЕТЕНЦИИ НА ДЪРЖАВНИТЕ ОРГАНИ И ОРГАНИТЕ НА МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ, ПРАВА И ЗАДЪЛЖЕНИЯ НА ЮРИДИЧЕСКИТЕ ЛИЦА И ЕДНОЛИЧНИТЕ ТЪРГОВЦИ

Чл. 11. Министърът на здравеопазването:

1. организира създаването, функционирането и ръководството на националната система за мониторинг на шума в урбанизираните територии в съответствие със Закона за здравето;
2. организира извършването на оценка на вредните ефекти на шума върху здравето на населението;
3. организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума в околната среда, предизвикан от локални източници на шум;
4. ежегодно изготвя обобщен национален доклад за шума в околната среда и в срок 6 месеца след изтичането на календарната година го представя на министъра на околната среда и водите във връзка с изготвянето на ежегодните доклади за състоянието на околната среда по чл. 11, т. 8 от Закона за опазване на околната среда;
5. съвместно с министъра на околната среда и водите издава наредба, с която се определят показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум в околната среда, както и методите за оценка на вредните ефекти от шума върху здравето на населението;

6. съвместно с министъра на околната среда и водите издава наредба за реда и начина за създаване на мрежите и за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда, и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от източниците на шум в околната среда;

7. съвместно с министъра на транспорта и с министъра на регионалното развитие и благоустройството издава наредба за изискванията за създаването, поддържането и съдържанието на регистрите по чл. 13 и 14.

Чл. 12. Министърът на околната среда и водите:

1. организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума, излъчван от промишлените инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда;

2. съгласувано с министъра на здравеопазването организира предоставянето на информация и докладването по отношение на шума в околната среда пред международни организации в съответствие с международни договори, по които Република България е страна.

Чл. 13. Министърът на транспорта:

1. организира създаването и поддържането на регистър на основните летища и основните железопътни линии в страната;

2. организира дейността по определяне на основните летища и основните железопътни линии в страната.

Чл. 14. Министърът на регионалното развитие и благоустройството:

1. организира създаването и поддържането на регистър на агломерациите и основните пътища в страната;

2. организира дейността по определяне на агломерациите и основните пътища в страната;

3. съвместно с министъра на здравеопазването, министъра на вътрешните работи и министъра на околната среда и водите издава наредба за ограничаване на вредния шум чрез шумоизолиране на сградите при тяхното проектиране и за правилата и нормите при изпълнението на строежите по отношение на шума, излъчван по време на строителство.

Чл. 15. (1) Кметовете на общини и кметовете на райони в градовете с районно деление:

1. организират и възлагат разработването на стратегическите карти за шум по чл. 4 и на плановете за действие по чл. 6 на местно равнище и осъществяват контрол върху тях;

2. определят длъжностни лица от съществуващите структури в общинската администрация, притежаващи необходимата квалификация, за контрол и осъществяване на дейностите, свързани с ограничаване на шумовите нива в околната среда.

(2) Компетентните органи на централната администрация оказват методическа помощ за изпълнение на задълженията на органите на местното самоуправление.

Чл. 16. Юридическите лица и едноличните търговци:

1. осъществяват дейността си по начин, който не допуска предизвикване на шум в околната среда над граничните стойности, определени с наредбата по чл. 11, т. 5;
2. собственици на инсталации и съоръжения за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда провеждат собствен мониторинг и предоставят информация на регионалните инспекции по околната среда и водите (РИОСВ) за излъчвания от тях шум в околната среда;
3. оказват съдействие на компетентните органи по този закон при извършване на контрол и проверки.

Чл. 16а. (Нов - ДВ, бр. 41 от 2009 г., в сила от 02.06.2009 г.) (1) Не се допуска работа и зареждане на обекти за производство, съхраняване и търговия, разположени в многофамилни жилищни сгради, за времето между 23,00 и 7,00 ч.

(2) Не се допуска озвучаването на открити площи на заведения за хранене и развлечения, разположени в жилищни зони и курорти, за времето между 23,00 и 7,00 ч.

Глава пета.

КОНТРОЛ

Раздел I.

Общи условия

Чл. 17. (Изм. - ДВ, бр. 41 от 2009 г., в сила от 02.06.2009 г.) Министърът на здравеопазването, директорите на РИОКОЗ и държавните здравни инспектори, определени със Закона за здравето, осъществяват контрол върху шума в околната среда, причинен от локални източници на шум, по ред, определен със Закона за здравето.

Чл. 18. Министърът на околната среда и водите, директорите на РИОСВ или упълномощени от тях длъжностни лица осъществяват превантивен, текущ и последващ контрол върху инсталациите и съоръженията от промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда.

Чл. 19. Министърът на вътрешните работи чрез определени от него служби осъществява контрол върху пътните превозни средства, движещи се по пътищата, отворени за обществено ползване, по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда в съответствие със Закона за движението по пътищата и подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

Чл. 20. (1) Министърът на транспорта чрез определени от него служби осъществява контрол върху:

1. въздухоплавателните средства и подвижния железопътен състав относно шума, излъчван от тях в околната среда;
2. техническата изправност и одобряването на типа на новите моторни превозни средства по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда в съответствие със Закона за движението по пътищата и подзаконовите нормативни актове по прилагането му;
3. основните летища относно шума, излъчван в околната среда в резултат на тяхната дейност.

(2) Контролът относно шума, излъчван в околната среда от основните летища, се регламентира с наредба на министъра на транспорта.

Чл. 21. Министърът на регионалното развитие и благоустройството или упълномощени от него длъжностни лица осъществяват превантивен, текущ и последващ контрол по отношение на защитата от шума при проектирането и изпълнението на строежите в съответствие със Закона за устройство на територията.

Чл. 22. (1) Кметовете на общини или упълномощени от тях длъжностни лица:

1. упражняват контрол за спазване на правилата и нормите за изпълнение на строежите по отношение на шума, излъчван по време на строителство;
2. упражняват контрол за спазване изискванията на този закон в тихите зони и урбанизираните територии;
3. организират и регулират движението на автомобилния транспорт в населените места с оглед намаляване на шумовите нива до допустимите норми;
4. (нова - ДВ, бр. 41 от 2009 г., в сила от 02.06.2009 г.) упражняват контрол за спазване изискванията на чл. 16а.

(2) При необходимост от извършване на измерване на нивото на шума контролът по ал. 1, т. 1 се осъществява съвместно с регионалните органи на Министерството на здравеопазването.

Чл. 23. Органите на изпълнителната власт и подчинените им администрации, организациите, физическите и юридическите лица и едноличните търговци са длъжни да оказват съдействие на органите, осъществяващи контрол по изпълнението на този закон.

Чл. 24. За установените по време на контролната дейност административни нарушения контролните органи съставят актове.

Раздел II.

Превантивен контрол

Чл. 25. Превантивният контрол се осъществява чрез процедурите за екологична оценка и оценка на въздействието върху околната среда и чрез издаване на разрешителни по реда на Закона за опазване на околната среда, както и чрез процедурите по съгласуване и разрешаване по реда на Закона за здравето и Закона за устройство на територията.

Чл. 26. (1) Превантивният контрол има за цел предотвратяване излъчването на различни видове шум в околната среда над граничните стойности, определени в наредбата по чл. 11, т. 5.

(2) В изпълнение на своите функции и с оглед постигането на целта на превантивния контрол органите по чл. 17 - 21 съставят предупредителни протоколи на физическите лица, на управителните органи на юридически лица и на едноличните търговци, които подлежат на контрол.

(3) В протоколите по ал. 2 се отразяват фактите или обстоятелствата, които могат да доведат до излъчването на различни видове шум в околната среда над граничните стойности, и се дават предписания за недопускане на тези факти или обстоятелства.

(4) Предписанията по ал. 3 са задължителни за проверявания.

Раздел III.

Текущ и последващ контрол

Чл. 27. (1) Текущият контрол обхваща:

1. контрола върху източниците на шум в околната среда;
2. контрола по изпълнението на условията в издадените от компетентните органи комплексни разрешителни и други документи по процедурите по чл. 25, отнасящи се до излъчването на шум в околната среда.

(2) Текущият контрол се осъществява чрез извършване на проверки, наблюдения и измервания.

(3) Текущият контрол включва достъп до:

1. данните от собствения мониторинг на шума в околната среда, излъчван от дейността на физическите и юридическите лица;
2. информацията, свързана с дейността на юридическите лица и едноличните търговци, причиняваща шум в околната среда;
3. имотите и съоръженията, свързани с дейността, причиняваща шум, независимо от формата им на собственост.

Чл. 28. (1) По време на извършването на текущия контрол длъжностни лица, определени от органите по чл. 17 - 21, съставят констативни протоколи или актове.

(2) В протоколите по ал. 1 се отразяват констатираните факти и обстоятелства и се дават задължителни предписания с посочване на срокове и отговорни органи и лица за изпълнението им.

Чл. 29. Последващият контрол се осъществява чрез проследяване на:

1. резултатите от изпълнението на мерките, предвидени в плановете за действие по глава втора;
2. изпълнението на предписанията, дадени на контролираните лица по време на извършването на превантивния и на текущия контрол.

Глава шеста.

ПРИНУДИТЕЛНИ АДМИНИСТРАТИВНИ МЕРКИ И АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Раздел I.

Принудителни административни мерки

Чл. 30. За предотвратяване и преустановяване на административните нарушения по този закон и на вредните последици от тях компетентните органи или упълномощени от тях длъжностни лица прилагат принудителни административни мерки по реда на чл. 31.

Чл. 31. (1) Министърът на здравеопазването, министърът на околната среда и водите, министърът на регионалното развитие и благоустройството и кметовете на общини или упълномощени от тях длъжностни лица в съответствие с техните правомощия могат да:

1. предписват мерки за отстраняване на констатирани нарушения;
2. спират дейности на инсталации и съоръжения на промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда, и на локални източници на шум при нарушаване изискванията на този закон.

Раздел II.

Административни нарушения и наказания

Чл. 33. (1) За нарушенията на този закон, които не съставляват престъпления, длъжностните лица се наказват с глоби от 100 до 300 лв.

(2) За нарушенията на този закон, които не съставляват престъпления, физическите лица се наказват с глоби от 100 до 300 лв., а на юридическите лица и на едноличните търговци се налагат имуществени санкции в размер от 200 до 2000 лв.

(3) При повторно нарушение по ал. 1 и 2 физическите лица и длъжностните лица се наказват с глоби от 500 до 1000 лв., а на юридическите лица

и на едноличните търговци се налагат имуществени санкции от 2000 до 5000 лв.

Чл. 34. (1) За нарушения на този закон, свързани с превишаване на граничните стойности на шум, физическите лица се наказват с глоба от 500 до 1000 лв., а на юридическите лица и на едноличните търговци се налагат имуществени санкции в размер от 1000 до 3000 лв.

(2) При повторно нарушение по ал. 1 физическите лица се наказват с глоби от 2000 до 6000 лв., а на юридическите лица и на едноличните търговци се налагат имуществени санкции в размер от 4000 до 10 000 лв.

Чл. 35. Наказанията по чл. 33 се налагат и на лицата, които:

1. не предоставят на контролните органи съществуващите данни и информация от собствения мониторинг;
2. не изпълняват предписанията, предвидени в индивидуалните административни актове и в констативните протоколи по чл. 28, ал. 1, издадени от компетентните органи или от упълномощени от тях длъжностни лица.

Чл. 36. Актовете, с които се установяват административните нарушения по този закон, се съставят от длъжностни лица, определени от компетентните органи по чл. 17 - 21.

Чл. 37. Наказателните постановления по този закон се съставят по реда на Закона за административните нарушения и наказания и се издават от компетентните органи по чл. 17 - 21.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на този закон:

1. „Шум в околната среда“ е нежелан или вреден външен звук, причинен от човешка дейност, в т.ч. шумът, излъчван от транспортните средства от автомобилния, железопътния, водния и въздушния транспорт, от инсталации и съоръжения на промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда, и от локални източници на шум.
2. „Вредни ефекти“ са отрицателните въздействия върху човешкото здраве.
3. „Дискомфорт“ е степента на раздразнение, създавана от шума в околната среда, определена посредством проучвания в тази област.
4. „Локални източници на шум“ са търговските обекти, увеселителните заведения, сервизите за услуги и други, разположени на територията, определена като урбанизирана територия по Закона за устройство на територията.

5. „Показател за шум“ е физична величина за определяне на шума в околната среда, която има връзка с даден вреден ефект.
6. „Оценка“ означава всеки използван метод за изчисляване или предвиждане влиянието на даден показател за шум или свързаните с него вредни ефекти върху околната среда и здравето на хората.
7. „Агломерация“ е населено място с население над 100 хил. жители или определено като урбанизирана територия по Закона за устройство на територията.
8. „Тиха зона в урбанизираните територии“ е част от територия, където не се допускат стойности на показатели за шум, по-високи от граничните стойности.
9. „Тиха зона извън урбанизираните територии“ е територия, където не се допускат стойности на показатели за шум, причинен от транспорт, промишлена дейност или увеселителни заведения.
10. „Основен път“ е републикански път, през който преминават над 3 млн. моторни превозни средства годишно.
11. „Основна железопътна линия“ е железопътна линия, през която преминават над 30 хил. влака годишно.
12. „Основно летище“ е гражданско летище за обществено ползване - за обслужване на международни и вътрешни превози, което осъществява над 50 хил. излитания и кацания годишно, с изключение на тези, извършвани само за тренировъчни цели на леките самолети.
13. „Картотекиране на шум“ е представянето на данни за съществуваща или очаквана шумова ситуация като стойности на показатели за шум, доказващи нарушения на определена гранична стойност, броя на засегнатите жители в даден район или броя на жилищата, изложени на някои стойности на показатели за шум в определена територия.
14. „Стратегическа карта за шум“ е карта, предназначена за цялостна оценка за излъчването на шум в дадена територия, причинен от различни източници на шум, или за общо прогнозиране в такава територия.
15. „Настояща шумова ситуация“ е ситуацията, която отразява състоянието през предхождащата разработването на стратегическата карта календарна година.
16. „Планове за действие“ са планове, изготвени за управление на шума в околната среда, включително за намаляването му, ако е необходимо.
17. „Акустично планиране“ е контролиране на бъдещ шум чрез планирани мерки, като планиране използването на земя, системи за проектиране и планиране на трафик, както и намаляване на шума посредством мерки за шумоизолиране и контрол на шума при източниците.
18. „Гранична стойност“ е стойност на показателя за шум, чието преви-

шаване налага компетентните органи да разгледат и приложат мерки за намаляване на шума.

19. „Мерки“ са определени организационни, икономически или технически решения за предотвратяване и намаляване на шума в околната среда, които не включват конкретна технология, модел, търговска марка, патент, тип, произход или производство.

20. „Шум в зони за военни действия“ е шумът, причинен от мирновременни човешки дейности в тях.

21. „Повторно“ е нарушението, извършено в едногодишен срок от влизането в сила на наказателното постановление, с което на нарушителя се налага наказание за същото по вид нарушение.

Източник: eea.government.bg/bg/legislation/noise/ZZSHOS.doc

1. Употребете в подходящ контекст:

Органи на местното самоуправление

Урбанизирани територии

Детски и лечебни заведения

Жилищни и обществените сгради

Подзаконови нормативни актове

Принудителни административни мерки

Увеселителни заведения

Гражданско летище

2. Попълнете с подходящия предлог:

Завишени стойности ... показателите за шум

Величина ... определяне ... шума ... околната среда

... реда ... чл. 14 от ГПК

Наказания се налагат ... лица

СЕМЕЕН КОДЕКС

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Предмет

Чл. 1. Семейният кодекс урежда отношенията, основани на брак, родство и осиновяване, както и настойничеството и попечителството.

Принципи

Чл. 2. Семейните отношения се уреждат съобразно следните принципи:

1. закрила от държавата и обществото на брака и на семейството;
2. равенство на мъжа и жената;
3. доброволност на брачния съюз;
4. особена закрила на децата;
5. равенство на родените в брака, извън брака и на осиновените деца;
6. зачитане на личността в семейството;
7. уважение, грижа и подкрепа между членовете на семейството.

Право на брак и на семейство

Чл. 3. Всяко лице има право да сключи брак и да има семейство при условията, определени от този кодекс.

Глава втора

СКЛЮЧВАНЕ НА БРАК

Граждански брак

Чл. 4. (1) Само гражданският брак, сключен във формата, предписана от този кодекс, поражда последиците, които законите свързват с брака.

(2) Религиозният обред няма правно действие.

Съгласие на встъпващите в брак

Чл. 5. Бракът се сключва по взаимно, свободно и изрично съгласие на мъж и жена, дадено лично и едновременно пред длъжностното лице по гражданското състояние.

Възраст за встъпване в брак

Чл. 6. (1) Брак може да сключи лице, навършило осемнадесет години.

(2) По изключение, ако важни причини налагат това, брак може да сключи и лице, навършило шестнадесет години, с разрешение на районния

съдия по постоянния адрес на лицето. Ако и двамата встъпващи в брак са непълнолетни и имат различен постоянен адрес, разрешението се дава от районния съдия по адреса на единия от встъпващите в брак по техен избор.

(3) Районният съдия изслушва двамата встъпващи в брак, родителите или попечителя на непълнолетния. Мнението на пълнолетния встъпващ в брак, на родителите или на попечителя може да бъде дадено и в писмена форма с нотариално заверен подпис.

(4) С встъпването в брак непълнолетният става дееспособен, но може да се разпорежда с недвижим имот само с разрешение на районния съдия по постоянния адрес на непълнолетния.

Пречки за сключване на брак

Чл. 7. (1) Не може да сключи брак лице, което:

1. е свързано с друг брак;
2. е поставено под пълно запрещение или страда от душевна болест или слабоумие, които са основание за поставянето му под пълно запрещение;
3. страда от болест, представляваща сериозна опасност за живота или здравето на поколението или на другия съпруг, освен ако той знае за тези болести.

(2) Не могат да сключат брак помежду си:

1. роднини по права линия;
2. братя и сестри, както и други роднини по съребрена линия до четвърта степен включително;
3. лица, между които осиновяването създава отношения на роднини по права линия или на братя и сестри.

Място на сключването на брака

Чл. 8. (1) Встъпващите в брак избират свободно общината, в която да сключат брак.

(2) Бракът се сключва публично на място, определено от кмета на общината.

(3) Бракът може да бъде сключен и на друго място по преценка на длъжностното лице по гражданското състояние при наличие на уважителни причини.

Документи за сключване на брак

Чл. 9. (1) Всеки от встъпващите в брак представя на длъжностното лице по гражданското състояние:

1. декларация, че не съществуват пречките за сключване на брак по чл. 7;
2. медицинско свидетелство, че не страда от болестите, посочени в чл. 7, ал. 1, т. 2 и 3;
3. декларация, че е осведомен за заболяванията на другия по чл. 7, ал. 1, т. 2 и 3.

(2) Ако встъпващите в брак са избрали режим на имуществените си отношения, те представят обща декларация с нотариална заверка на подписите за избрания режим. Ако е сключен брачен договор, те представят удостоверение от нотариуса относно датата на договора и регистрационния му номер, както и номера, под който нотариусът е вписан в регистъра на Нотариалната камара и района му на действие.

Ред за сключване на брака

Чл. 10. (1) Длъжностното лице по гражданското състояние проверява самоличността и възрастта на встъпващите в брак, както и представените от тях документи по чл. 9.

(2) Ако няма пречка за сключване на брак, длъжностното лице по гражданското състояние запитва встъпващите в брак дали са съгласни да встъпят в брак един с друг и след изричен утвърдителен отговор съставя акт за сключване на граждански брак. В акта за сключване на граждански брак се отразява избраният режим на имуществени отношения с данните по чл. 9, ал. 2. В случаите, когато не е избран режим на имуществени отношения, в акта се вписва законов режим на общност.

(3) Актът се подписва от встъпващите в брак, от двама свидетели и от длъжностното лице по гражданското състояние.

Действие на акта за сключване на граждански брак

Чл. 11. (1) Бракът се смята за сключен с подписването на акта за сключване на граждански брак от встъпващите в брак и от длъжностното лице по гражданското състояние.

(2) Действителен е бракът, сключен пред лице, което публично е изпълнявало функциите на длъжностно лице по гражданското състояние, без да е имало това качество, когато встъпващите в брак не са знаели това.

Фамилно име на съпрузите

Чл. 12. При съставянето на акта за сключване на граждански брак всеки от встъпващите в брак заявява дали запазва своето фамилно име или приема фамилното име на своя съпруг, или добавя фамилното име на съпруга си към своето. Като фамилно име може да се приеме или добави името на другия съпруг, с което той е известен в обществото.

Глава трета

ЛИЧНИ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ СЪПРУЗИТЕ

Равенство между съпрузите

Чл. 13. Съпрузите имат равни права и задължения в брака.

Взаимност между съпрузите

Чл. 14. Отношенията между съпрузите се изграждат на основата на взаимно уважение, общи грижи за семейството и разбирателство.

Съвместно живеене на съпрузите

Чл. 15. Съпрузите живеят съвместно, освен ако важни причини налагат да живеят разделено.

Свобода на личността

Чл. 16. Всеки съпруг има свобода на развитие на личността, на избор и упражняване на професия.

Грижа за семейството

Чл. 17. Съпрузите са длъжни чрез взаимно разбирателство и общи усилия и съобразно своите възможности, имущество и доходи да осигуряват благополучието на семейството и да се грижат за отглеждането, възпитанието, образованието и издръжката на децата.

Глава четвърта

ИМУЩЕСТВЕНИ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ СЪПРУЗИТЕ

Раздел I

Общи положения

Режими на имуществени отношения

Чл. 18. (1) Режимите на имуществените отношения между съпрузите са:

1. законов режим на общност;
2. законов режим на разделност;
3. договорен режим.

(2) Законният режим на общност се прилага, когато встъпващите в брак не са избрали режим на имуществените си отношения, както и ако са непълнолетни или ограничено запертени.

(3) Режимът на имуществените отношения се регистрира по реда на чл. 19.

(4) Режимът на имуществените отношения може да бъде променян по време на брака. Промяната се отбелязва в акта за сключване на граждански брак и в регистъра по чл. 19.

Регистър на имуществените отношения на съпрузите

Чл. 19. (1) Брачните договори и приложимият законов режим се регистрират в централен електронен регистър към Агенцията по вписванията.

(2) Регистрацията се извършва служебно въз основа на уведомление от общината или кметството, в чийто регистър по гражданско състояние се съхранява актът за сключен граждански брак. Уведомлението се изпраща незабавно до териториалното звено на Агенцията по вписванията по седалището на съответния окръжен съд, в района на който се намира общината.

(3) Промяната на законовия режим, изменението и прекратяването на брачния договор се отбелязват в акта за сключване на граждански брак и се регистрират по реда на ал. 2 въз основа на документите, посочени в чл. 9, ал. 2 или по чл. 27, ал. 2 и 3.

(4) Регистърът по ал. 1 е публичен. За справки и удостоверения по регистъра се събират такси по тарифа, приета от Министерския съвет.

(5) Редът за воденето и съхраняването на регистъра се определя с наредба на министъра на правосъдието.

Защита на третите лица

Чл. 20. При сделка между единия или двамата съпрузи с трето лице, когато в регистъра няма вписан режим на имуществени отношения, се прилага законовият режим на общност.

Раздел II

Законов режим на общност

Съпружеска имуществена общност

Чл. 21. (1) Вещните права, придобити по време на брака в резултат на съвместен принос, принадлежат общо на двамата съпрузи, независимо от това на чие име са придобити.

(2) Съвместният принос може да се изрази във влягане на средства, на труд, в грижи за децата и в работа в домакинството.

(3) Съвместният принос се предполага до доказване на противното.

(4) Искът за липса на съвместен принос може да се предяви от:

1. съпруг по време на брака или след неговото прекратяване;

2. наследник на съпруг.

Лично имущество

Чл. 22. (1) Вещните права, придобити преди брака, както и придобитите по време на брака по наследство и по дарение, принадлежат на съпруга, който ги е придобил. Лични са и вещните права, придобити от единия съпруг, когато кредитор е насочил изпълнение за личен дълг на другия съпруг по реда на глава четиридесет и четвърта от Гражданския процесуален кодекс върху вещни права, които са съпругеска имуществена общност.

(2) Лични са движимите вещи, придобити от единия съпруг по време на брака, които му служат за обикновено лично ползване, за упражняване на професия или на занаят.

(3) Лични са вещните права, придобити от съпруг - едноличен търговец, по време на брака за упражняване на търговската му дейност и включени в неговото предприятие.

Преобразуване на лично имущество

Чл. 23. Лични са вещните права, придобити по време на брака изцяло с лично имущество.

(2) Когато вещните права са придобити отчасти с лично имущество по ал. 1, лично притежание на съпруга е съответна част от придобитото, освен ако тази част е незначителна.

Управление и разпореждане с общо имущество

Чл. 24. (1) Съпрузите имат равни права върху общото имущество. Докато трае бракът, никой от съпрузите не може да се разпорежда с дела, който би получил при прекратяване на имуществената общност.

(2) Управлението на общо имущество може да извършва всеки от съпрузите.

(3) Разпореждането с общо имущество се извършва съвместно от двамата съпрузи.

(4) Разпореждането с вещно право върху обща недвижима вещь, извършено от единия съпруг, е оспоримо. Другият съпруг може да оспори по искков ред разпореждането в 6-месечен срок от узнаването, но не по-късно от три години от извършването му.

(5) При разпореждане с вещно право върху обща движима вещь чрез възмездна сделка, извършено от единия съпруг без участието на другия, третото лице придобива правото, ако не е знаело или според обстоятелствата не е могло да знае, че липсва съгласие на другия съпруг. При безвъзмездно разпореждане с обща движима вещь или при разпореждане, за което се изисква писмена форма с нотариална заверка на подписите, се прилага ал. 4.

Разпореждане с лично имущество

Чл. 25. Всеки от съпрузите може да сключи сделка на разпореждане с личното си имущество с трети лица и с другия съпруг.

Разпореждане със семейното жилище - лична собственост

Чл. 26. Действията на разпореждане със семейното жилище - лична собственост на единия съпруг, се извършват със съгласието на другия, ако двамата съпрузи нямат друго жилище – обща собственост или лична собственост на всеки един от тях. Когато липсва съгласие, разпореждането се извършва с разрешение на районния съдия, ако се установи, че не е във вреда на ненавършилите пълнолетие деца и на семейството.

Прекратяване на съпружеската имуществена общност

Чл. 27. (1) Съпружеската имуществена общност се прекратява с прекратяването на брака.

(2) Съпружеската имуществена общност може да се прекрати по съдебен ред и по време на брака, ако важни причини налагат това.

(3) Съпружеската имуществена общност може да се прекрати по време на брака, ако съпрузите изберат режим на разделност или сключат брачен договор.

(4) Изпълнението, насочено от кредитор върху вещь – съпружеска имуществена общност, по реда на глава четиридесет и четвърта от Гражданския процесуален кодекс за личен дълг на единия от съпрузите, прекратява общността върху тази вещь.

(5) Съпружеската имуществена общност се прекратява с влизане в сила на решението за откриване на производство по несъстоятелност срещу съпруг – едноличен търговец или неограничено отговорен съдружник.

Дялове на съпрузите

Чл. 28. При прекратяване на имуществената общност дяловете на съпрузите са равни.

Определяне на по-голям дял на съпруга

Чл. 29. (1) При прекратяване на съпружеската имуществена общност поради развод съдът може да определи по-голям дял от общото имущество на съпруга, на когото е предоставено упражняването на родителските права по отношение на ненавършилите пълнолетие деца, ако това създава за него особени затруднения.

(2) Съпругът, на когото е предоставено упражняването на родителските права по отношение на ненавършилите пълнолетие деца, получава извън дела си движимите вещи, предназначени за тяхното отглеждане и възпитание.

(3) При прекратяване на общността поради развод или по чл. 27, ал. 2 съдът може да определи по-голям дял от общото имущество на единия съпруг, ако приносът му в придобиването значително надхвърля приноса на другия съпруг.

Получаване на част от личното имущество

Чл. 30. (1) При развод всеки от съпрузите има право да получи част от стойността на вещите за упражняване на професия или на занаят и от вземанията на другия съпруг, придобити по време на брака, ако са на значителна стойност и той е допринесъл за придобиването им с труда си, със средствата си, с грижите за децата или с работата си в домакинството. Този иск може да се предяви и преди развода, ако поведението на съпруга, който е придобил имуществото, поставя в опасност интересите на другия съпруг или на децата.

Срокове за предявяване на исковете

Чл. 31. Исковете по чл. 29, ал. 3 и чл. 30 могат да се предявяват в срок до една година от прекратяването на брака или на съпружеската имуществена общност, а по чл. 29, ал. 1 и 2 – до една година от влизането в сила на решението за упражняване на родителските права.

Отговорност за задължения

Чл. 32. (1) Разходите за задоволяване на нужди на семейството се поемат от двамата съпрузи.

(2) Съпрузите отговарят солидарно за задължения, поети за задоволяване на нужди на семейството.

Раздел III

Законов режим на разделност

Имуществена разделност

Чл. 33. (1) Правата, придобити от всеки от съпрузите по време на брака, са негово лично притежание.

(2) При прекратяване на брака по исков ред всеки съпруг има право да получи част от стойността на придобитото от другия по време на брака, доколкото е допринесъл с труд, със средствата си, с грижа за децата, с работа в домакинството или по друг начин.

Разпореждане със семейното жилище

Чл. 34. При разпореждане със семейното жилище се прилага чл. 26.

Предоставяне на лично имущество за ползване

Чл. 35. Когато единият съпруг е предоставил на другия своя вещь за ползване, при липса на противна уговорка ползващият дължи само плодовете, които са налице към датата на писменото им поискване.

Отговорност за задължения на семейството

Чл. 36. (1) Разходите за задоволяване на нуждите на семейството се поемат от двамата съпрузи.

(2) За задължения, поети за текущите нужди на семейството, съпрузите отговарят солидарно.

Раздел IV

Договорен режим

Брачен договор

Чл. 37. (1) Встъпващите в брак могат да уредят имуществените отношения помежду си с брачен договор.

(2) Брачен договор могат да сключат само дееспособни лица.

(3) Брачен договор може да бъде сключен от съпрузите и по време на брака.

Съдържание на брачния договор

Чл. 38. (1) Брачният договор съдържа уговорки само относно имуществени отношения между страните като:

1. правата на страните върху имуществото, което се придобива по време на брака;
2. правата на страните върху притежаваното от тях имущество преди брака;
3. начините на управление и разпореждане с имуществото, включително и със семейното жилище;
4. участието на страните в разходите и задълженията;
5. имуществените последици при развод;
6. издръжката на съпрузите по време на брака, както и при развод;
7. издръжката на децата от брака;
8. други имуществени отношения, доколкото това не противоречи на разпоредбите на този кодекс.

(2) Имушествените отношения между страните могат да бъдат уредени и чрез препрещане към някой от законовите режими. Не е допустима уговорка предбрачно имущество на една от страните да стане съпругеска имуществена общност.

(3) Брачният договор не може да съдържа разпореждания за случай на смърт. Ограничението не се отнася за разпорежданията относно дяловете на съпрузите при прекратяване на уговорена съпругеска имуществена общност.

(4) За неуредените с брачния договор имуществени отношения се прилага законовият режим на общност.

Сключване на брачния договор

Чл. 39. (1) Брачния договор се сключва лично от страните в писмена форма с нотариална заверка на съдържанието и на подписите.

(2) Брачния договор, с който се прехвърля право на собственост или се учредява или прехвърля друго вещно право върху недвижим имот, се заверява от нотариус, в чийто район се намира имотът. Когато имотите, предмет на договора, се намират в районите на действие на различни нотариуси, нотариалното удостоверяване се извършва от нотариус в един от тези райони по избор на страните.

(3) Договорът, с който се прехвърля право на собственост или се учредява или прехвърля друго вещно право върху недвижим имот, има прехвърлително действие и се вписва в имотния регистър в деня на нотариалното удостоверяване, когато е сключен по време на брака. Когато договорът е сключен преди встъпването в брак, той се представя за вписване от нотариуса в деня на получаване от него на удостоверението за сключване на граждански брак. Ако договорът подлежи на вписване в друг съдебен район, се прилага чл. 25, ал. 6 от Закона за нотариусите и нотариалната дейност.

(4) Когато брачния договор е сключен по време на брака, за неговото сключване се прави отбелязване в акта за сключване на граждански брак и договорът се регистрира по реда на чл. 19, ал. 2.

Действие на брачния договор

Чл. 42. (1) Брачния договор се прекратява:

1. по взаимно съгласие на страните; в този случай те могат да изберат законов режим или да сключат нов договор; ако не направят това – прилага се законовият режим на общност;
2. по иск на единия съпруг при съществена промяна на обстоятелствата, ако договорът сериозно застрашава интересите на съпруга, на ненавършилите пълнолетие деца или на семейството;
3. при прекратяване на брака, освен клаузите, които уреждат последиците от прекратяването и са предназначени да действат и след него.

(2) Брачният договор може да бъде развален по съдебен ред по чл. 87, ал. 1 от Закона за задълженията и договорите, ако това не противоречи на принципите на този кодекс и на добрите нрави. Развалянето може да бъде и частично. Развалянето има действие за в бъдеще.

Недействителност на брачния договор

Чл. 43. (1) По отношение на брачния договор се прилагат съответно общите правила относно недействителността на договорите.

(2) Унищожаването има действие за в бъдеще. В този случай съпрузите могат да изберат законов режим или да сключат нов договор. Ако не направят това, се прилага законовият режим на общност.

Глава пета

ПРЕКРАТЯВАНЕ НА БРАКА

Основания

Чл. 44. Бракът се прекратява:

1. със смъртта на единия от съпрузите;
2. с унищожаването на брака;
3. с развод.

Прекратяване на брака при обявена смърт

Чл. 45. (1) Когато смъртта на единия съпруг е обявена от съда, бракът се прекратява с влизане в сила на решението.

(2) Ако се окаже, че обявеният за умрял е жив, прекратеният брак не се възстановява.

Основания за унищожаване на брака

Чл. 46. (1) Бракът се унищожава, когато:

1. при сключването му са били нарушени чл. 6 и 7;
2. съгласието за брак е било дадено поради заплашване с тежка и предстояща опасност за живота, здравето или честта на сключващия брак или на негови близки.

(2) Никой не може да се позовава на унищожаемостта на брака, докато тя не бъде постановена от съда.

Предявяване на иск за унищожаване на брака

Чл. 47. (1) Иск за унищожаване на брака може да се предяви:

1. при нарушаване на чл. 6 – от непълнолетния съпруг, не по-късно от 6 месеца от навършване на пълнолетието, ако няма деца от брака и съпругата не е бременна;

2. в случая по чл. 46, ал. 1, т. 2 – от заплашения съпруг, не по-късно от една година от сключването на брака;

3. в случая по чл. 7, ал. 1, т. 1 – от всеки от съпрузите, от прокурора и от съпруга от първия брак;

4. в случаите по чл. 7, ал. 1, т. 2 и 3 и ал. 2 – от всеки от съпрузите и от прокурора.

(2) При двубрачие бракът не може да бъде унищожен, ако по-рано сключеният брак е прекратен.

(3) Когато бракът е сключен в нарушение на чл. 7, ал. 1, т. 1, съпругът от първия брак, съпругът от унищожаемия брак, както и прокурорът могат да поискат да се установи наличието на основанието за унищожаване на брака и след смъртта на съпруга, който е бил в двубрачие.

(4) При нарушение на чл. 7, ал. 1, т. 2 искът може да се предяви от болния или запретен съпруг не по-късно от 6 месеца от оздравяването или от отменянето на запрещението, а от другия съпруг или от прокурора – до оздравяването или отменянето на запрещението.

(5) При нарушение на чл. 7, ал. 1, т. 3 бракът не може да бъде унищожен, ако болният съпруг е оздравял.

(6) При нарушение на чл. 7, ал. 2, т. 3 бракът не може да бъде унищожен, ако осиновяването е прекратено.

Последици от унищожаване на брака

Чл. 48. (1) Унищожаването на брака има действие за в бъдеще.

(2) Предположението за бащинство по чл. 61 важи и за заченатите или родените по време на унищожения брак деца.

(3) Разпоредбите относно последиците на развода за личните и имуществените отношения между съпрузите, както и за отношенията между тях и децата се прилагат съответно и при унищожаване на брака. Недобросъвестността при унищожаване на брака има значението на вината при развода.

Развод поради разстройство на брака

Чл. 49. (1) Всеки от съпрузите може да иска развод, когато бракът е дълбоко и непоправимо разстроен.

(2) Съдът напътва съпрузите към помирение чрез медиация или друг способ за доброволно уреждане на спора.

(3) С решението за допускане на развода съдът се произнася и относно вината за разстройството на брака, ако някой от съпрузите е поискал това.

(4) При всяко положение на делото съпрузите могат да изложат пред съда споразумение относно всички или някои от последиците на развода.

(5) Съдът утвърждава споразумението по ал. 4, след като провери дали са защитени интересите на децата. Съдът може да поиска становище от дирекция „Социално подпомагане“.

Развод по взаимно съгласие

Чл. 50. При сериозно и непоколебимо взаимно съгласие на съпрузите за развод съдът допуска развода, без да издирва мотивите им за прекратяване на брака.

Споразумение на съпрузите при развод по взаимно съгласие

Чл. 51. (1) При развод по взаимно съгласие съпрузите представят споразумение относно местоживеенето на децата, упражняването на родителските права, личните отношения и издръжката на децата, както и относно ползването на семейното жилище, издръжката между съпрузите и фамилното име. Те могат да се споразумеят и по други последици на развода.

Фамилно име след развода

Чл. 53. След развода съпругът може да възстанови фамилното си име преди този брак.

Отпадане на наследяването и на разпорежданията в случай на смърт

Чл. 54. (1) След развода бившите съпрузи престават да бъдат законни наследници един на друг и губят изгодите, произтичащи от разпорежданията в случай на смърт, направени преди това. Тези последици настъпват и когато основателността на иска за развод е установена по чл. 52, ал. 2.

Родителски права след развода

Чл. 59. (1) При развод съпрузите по общо съгласие решават въпросите относно отглеждането и възпитанието на ненавършилите пълнолетие деца от брака в техен интерес. Съдът утвърждава споразумението по реда на чл. 49, ал. 5.

(2) Ако не се постигне споразумение по ал. 1, съдът служебно постановява при кого от родителите да живеят децата, на кого от тях се предоставя упражняването на родителските права, определя мерките относно упражняването на тези права, както и режима на личните отношения между децата и родителите и издръжката на децата.

(3) Определянето на режима на личните отношения между родителите и децата включва определяне на период или на дни, в които родителят може да вижда и взема децата, включително през училищните ваканции, официалните празници и личните празници на детето, както и по друго време.

(4) Съдът решава въпросите по ал. 2, след като прецени всички обстоятелства с оглед интересите на децата като: възпитателските качества на роди-

телите, полаганите до момента грижи и отношение към децата, желанието на родителите, привързаността на децата към родителите, пола и възрастта на децата, възможността за помощ от трети лица – близки на родителите, социалното обкръжение и материалните възможности.

Глава шеста

ПРОИЗХОД

Произход от майката

Чл. 60. (1) Произходът от майката се определя от раждането.

(2) Майка на детето е жената, която го е родила, включително при асистирана репродукция.

(3) Произходът от майката, установен с акт за раждане, може да бъде оспорен с иск, предявен от детето, от жената, посочена в акта като майка, от нейния съпруг, от жената, която претендира, че е майка на детето, и от мъжа, който претендира, че детето е родено от неговата съпруга.

(4) Като страна по делото се призовават и съпругът на майката, съпругът на жената, която оспорва произхода, както и детето.

(5) Произходът от жената, родила детето при асистирана репродукция, не може да бъде оспорван на това основание.

Произход от бащата

Чл. 61. (1) Съпругът на майката се смята за баща на детето, родено по време на брака или преди изтичането на триста дни от неговото прекратяване.

(2) Ако детето е родено преди да са изтекли триста дни от прекратяването на брака, но след като майката е встъпила в нов брак, за баща на детето се смята съпругът на майката от новия брак.

(3) В случай на обявено отсъствие на съпруга предположенията по ал. 1 и 2 не се прилагат, ако детето е родено след изтичането на триста дни от датата на последното известие за съпруга, а при обявена смърт – от датата на предполагаемата смърт.

Глава осма

ОСИНОВЯВАНЕ

Раздел I

Условия за осиновяване

Чл. 77. (1) Може да бъде осиновено само лице, което при подаване на молбата за осиновяване не е навършило осемнадесет години.

(2) Близнаци се осиновяват заедно. По изключение те могат да бъдат осиновявани поотделно, ако в продължение на 6 месеца от вписването в регистъра по чл. 83 не са могли да бъдат осиновени заедно и ако интересите им налагат това.

(3) Братя и сестри се осиновяват заедно, ако имат емоционална връзка помежду си.

Осиновяващ

Чл. 78. Може да осиновява дееспособно лице, което не е лишено от родителски права.

Разлика във възрастта

Чл. 79. Осиновяващият трябва да е най-малко с петнадесет години по-възрастен от осиновявания. Разлика във възрастта не се изисква, когато съпруг осиновява рожденото дете на своя съпруг. Когато осиновяването се извършва едновременно или последователно от двама съпрузи и за единия от тях разликата във възрастта е налице, не се изисква такава разлика за другия съпруг.

Глава девета

ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ РОДИТЕЛИ И ДЕЦА

Родителски права и задължения

Чл. 122. (1) Носител на родителски права и задължения по отношение на ненавършилите пълнолетие деца е всеки родител.

(2) Родителите имат равни права и задължения, независимо дали са в брак.

(3) Съпругът на родителя е длъжен да съдейства на родителя при изпълнение на неговите задължения.

Упражняване на родителските права и задължения

Чл. 123. (1) Родителските права и задължения се упражняват в интерес на детето от двамата родители заедно и поотделно. Когато родителят е действал сам, той е длъжен да уведоми другия родител.

Права и задължения на детето

Чл. 124. (1) Детето има право да бъде отглеждано и възпитавано по начин, който да осигурява неговото нормално физическо, умствено, нравствено и социално развитие.

(2) Детето има право на лични отношения с родителите си, освен ако съд е постановил друго.

Чл. 125. (1) Родителят има право и задължение да се грижи за физическото, умственото, нравственото и социалното развитие на детето, за неговото образование и за неговите лични и имуществени интереси.

(2) Родителят отглежда детето, формира възгледите му и осигурява образованието му съобразно възможностите си и в съответствие с нуждите и наклонностите на детето и с цел израстването му като самостоятелна и отговорна личност. Родителят няма право да използва насилие, както и методи на възпитание, които уронват достойнството на детето.

(3) Родителят осигурява постоянен надзор по отношение на малолетното си дете и подходящ контрол на поведението на непълнолетното дете.

Съвместно живеене

Чл. 126. (1) Родителите и ненавършилите пълнолетие деца живеят заедно, освен ако важни причини налагат да живеят отделно.

(2) Когато детето се отклони или бъде отклонено от местоживеенето си, районният съд по настоящия адрес на родителя по негово искане постановява връщане на детето, след като го изслуша. Определението на съда може да се обжалва пред окръжния съд, но обжалването не спира изпълнението. Връщането на детето се осъществява по административен ред.

(3) Ако съдът установи наличието на важни причини по ал. 1, той отказва връщането на детето при родителя и уведомява дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето, която предприема незабавно мерки за закрила.

Спор относно родителските права

Чл. 127. (1) Когато родителите не живеят заедно, те могат да постигнат съгласие относно местоживеенето на детето, упражняването на родителските права, личните отношения с него и издръжката му. Те могат да поискат от районния съд по настоящия адрес на детето да утвърди споразумението

им. Споразумението има сила на изпълнително основание по чл. 404, т. 1 от Гражданския процесуален кодекс.

(2) Ако родителите не постигнат споразумение по ал. 1, спорът се решава от районния съд по настоящия адрес на детето, който се произнася относно местоживеенето на детето, упражняването на родителските права, личните отношения с детето и издръжката му съгласно чл. 59, 142, 143 и 144. Решението може да се обжалва по общия ред.

(3) По искане на родителя съдът определя привременни мерки в интерес на детето, след като поиска становище от дирекция „Социално подпомагане“. Определението не подлежи на обжалване, но може да се изменя от същия съд.

(4) Съдът може да приложи защитните мерки по чл. 59, ал. 8.

Спор при разногласие между родители за пътуване на дете в чужбина Представителство и попечителско съдействие

Чл. 129. (1) Всеки от родителите може сам да представлява малолетното си дете и да дава съгласие за правните действия на непълнолетното си дете в негов интерес.

(2) При противоречие между интереса на родителя и на детето се назначава особен представител.

Управление и разпореждане с имуществото на детето

Чл. 130. (1) Родителите управляват имуществото на детето в негов интерес и с грижата на добър стопанин.

(2) Доходите от имуществото на детето, които не са необходими за негови нужди, могат да се използват за задоволяване на потребности на семейството.

(3) Извършването на действия на разпореждане с недвижими имоти, с движими вещи чрез формална сделка и с влогове, както и с ценни книги, принадлежащи на детето, се допуска с разрешение на районния съд по настоящия му адрес, ако разпореждането не противоречи на интереса на детето.

(4) Дарение, отказ от права, даване на заем и обезпечаване на чужди задължения от ненавършило пълнолетие дете са нищожни. По изключение обезпечаване на чужди задължения чрез залог или ипотека може да се извърши по реда на ал. 3 при нужда или очевидна полза за детето или при извънредни нужди на семейството.

(5) За сделките на встъпилия в брак непълнолетен се прилага само ограничението по чл. 6, ал. 4.

Ограничаване на родителските права

Чл. 131. (1) Когато поведението на родителя представлява опасност за личността, здравето, възпитанието или имуществото на детето, районният съд взема съответни мерки в интерес на детето, като ограничава родителските права – отнема или поставя условия за упражняването на някои от тях, и може да възложи осъществяването им на друго лице. При нужда може да бъде променено местоживеенето на детето или то да бъде настанено извън семейството.

(2) Мерките по ал. 1 се вземат и когато поради продължителна физическа или душевна болест или други обективни причини родителят не е в състояние да упражнява родителските си права.

Лишаване от родителски права

Чл. 132. (1) Родителят може да бъде лишен от родителски права:

1. в особено тежки случаи по чл. 131;
2. когато без основателна причина трайно не полага грижи за детето и не му дава издръжка.

Глава десета

ИЗДРЪЖКА

Право на издръжка

Чл. 139. Право на издръжка има лице, което е неработоспособно и не може да се издържа от имуществото си.

Ред на лицата, които дължат издръжка

Чл. 140. (1) Лицето, което има право на издръжка, може да я търси в следния ред от:

1. деца и съпруг;
2. родители;
3. бивш съпруг;
4. внуци и правнуци;
5. братя и сестри;
6. дядо и баба и от възходящи от по-горна степен.

(2) Ако лицата от предходен ред нямат възможност да дават издръжка, дължат издръжка лицата от следващия ред.

Ред на лицата, които имат право на издръжка

Чл. 141. Задълженият към няколко лица с право на издръжка е длъжен да я дава в следния ред:

1. деца и съпруг;
2. родители;
3. бивш съпруг;
4. внуци и правнуци;
5. братя и сестри;
6. дядо и баба и на възходящи от по-горна степен.

Размер на издръжката

Чл. 142. (1) Размерът на издръжката се определя според нуждите на лицето, което има право на издръжка, и възможностите на лицето, което я дължи.

(2) Минималната издръжка на едно дете е равна на една четвърт от размера на минималната работна заплата.

Издръжка на ненавършилите пълнолетие деца от родители

Чл. 143. (1) Всеки родител е длъжен съобразно своите възможности и материално състояние да осигурява условия на живот, необходими за развитието на детето.

(2) Родителите дължат издръжка на своите ненавършили пълнолетие деца независимо дали са работоспособни и дали могат да се издържат от имуществото си.

(3) Родителите дължат издръжка и когато детето е настанено извън семейството.

Издръжка на пълнолетни учащи се деца от родители

Чл. 144. Родителите дължат издръжка на пълнолетните си деца, ако учат редовно в средни и висши учебни заведения, за предвидения срок на обучение, до навършване на двадесетгодишна възраст при обучение в средно и на двадесет и пет годишна възраст при обучение във висше учебно заведение, и не могат да се издържат от доходите си или от използване на имуществото си и родителите могат да я дават без особени затруднения.

Издръжка на бивш съпруг

Чл. 145. (1) Невиновният за развода съпруг има право на издръжка.

(2) Издръжката се дължи най-много до три години от прекратяването

на брака, ако страните не са уговорили по-дълъг срок. Съдът може да продължи срока, ако получаващият издръжката е в особено тежко състояние, а задълженият може да я дава без особени затруднения.

(3) Правото на издръжка на бившия съпруг се прекратява, когато той встъпи в брак.

Плащане на парична издръжка

Чл. 146. (1) Паричната издръжка се изплаща ежемесечно. При забава се дължи законната лихва.

Глава единадесета

НАСТОЙНИЧЕСТВО И ПОПЕЧИТЕЛСТВО

Условия за учредяване

Чл. 153. (1) Настойничество се учредява над малолетни, чиито родители са неизвестни, починали, поставени под пълно запрещение или лишени от родителски права. Настойничество се учредява и над лица, поставени под пълно запрещение.

(2) Попечителство се учредява над непълнолетни, чиито родители са неизвестни, починали, поставени под пълно запрещение или лишени от родителски права. Попечителство се учредява и над лица, поставени под ограничено запрещение.

(3) Лице, на което стане известно, че е необходимо учредяване на настойничество или на попечителство, е длъжно незабавно да уведоми органа по настойничество и по попечителство, а когато се отнася до дете – и дирекция „Социално подпомагане“. В случай че детето е настанено в специализирана институция, уведомлението се прави от директора в 7-дневен срок от настаняването.

Орган по настойничеството и по попечителството

Чл. 154. Орган по настойничеството и по попечителството е кметът на общината или определено от него длъжностно лице.

Местоживеене на лицето, поставено под настойничество

Чл. 163. (1) Поставеният под настойничество живее при настойника, освен ако важни причини налагат отделно живеене.

(2) Когато поставеното под настойничество лице се отклони или бъде отклонено от определеното му местоживеене, настойникът може да поиска от районния съд връщането му, след като го изслуша. Определението на съда може да се обжалва пред окръжния съд, като обжалването не спира изпълнението. Връщането се осъществява по административен ред.

Права и задължения на настойника

Чл. 164. (1) Дейността на настойника е почетна.

(2) Настойникът на малолетен има правата и задълженията по чл. 125 и 129, а когато детето е настанено в приемно семейство – тези по чл. 129.

(3) Настойникът на поставения под запрещение е длъжен да се грижи за него, да управлява имуществото му и да го представлява пред трети лица.

Управление и разпореждане с имуществото на поставения под настойничество

Чл. 165. (1) Настойникът управлява имуществото на поставения под настойничество с грижата на добър стопанин и в негов интерес.

(2) Настойникът в срок до един месец е длъжен да уведоми органа по настойничеството и по попечителството за придобитото след учредяване на настойничеството имущество на значителна стойност, което се вписва в описа по чл. 159, ал. 1.

(3) Настойникът е длъжен да внася паричните средства на лицето под настойничество на негово име в банка в 7-дневен срок от получаването им. За несвоевременно внесени суми той дължи законната лихва.

(4) При разпореждане с имущество на лице под настойничество се прилагат съответно чл. 130, ал. 3 и ал. 4, изречение първо. Към молбата за разрешение настойникът прилага и мнението на настойническия съвет.

Източник: www.asp.government.bg/.../e3903aa1-d33e-49d1-8261-45cba985

1. Употребете в подходящ контекст:

Да сключи брак

Роднини по съребрена линия до четвърта степен

Представявам пред трети лица

Осигурявам условия на живот

Лице, което е неработоспособно

Взаимно, свободно и изрично съгласие

Унищожаване на брак

Уронвам достойнството

Заверява се от нотариус

Режим на имуществените отношения

2. Попълнете с подходящия предлог:

Настойничество се учредява ... малолетни

Поставени ... пълно запрещение

Лишен ... родителски права

Право ... издръжка

Развод ... взаимно съгласие

Разпореждане ... недвижими имоти

... съответствие ... нуждите и наклонностите ... детето

Доброволно уреждане ... спора

ЗАКОН ЗА ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. Този закон урежда защитата на правата на физическите лица при обработването на личните им данни.

(2) Целта на закона е гарантиране на неприкосновеността на личността и личния живот чрез осигуряване на защита на физическите лица при неправомерно обработване на свързаните с тях лични данни в процеса на свободното движение на данните.

(3) Този закон се прилага за обработването на лични данни със:

1. автоматични средства;
2. неавтоматични средства, когато тези данни съставляват или са предназначени да съставляват част от регистър.

(4) Този закон се прилага за обработването на лични данни, когато администраторът на лични данни:

1. е установен на територията на Република България и обработва лични данни във връзка със своята дейност;
2. не е установен на територията на Република България, но е задължен да прилага този закон по силата на международното публично право;
3. не е установен на територията на държава - членка на Европейския съюз, както и в друга държава - членка на Европейското икономическо пространство, но за целите на обработването използва средства, разположени на българска територия, освен когато тези средства се използват само за транзитни цели; в този случай администраторът трябва да посочи представител, установен на територията на Република България, без това да го освобождава от отговорност.

(5) Доколкото в специален закон не е предвидено друго, този закон се прилага и за обработването на лични данни за целите на:

1. отбраната на страната;
2. националната сигурност;
3. опазването на обществения ред и противодействието на престъпността;
4. наказателното производство;
5. изпълнението на наказанията.

(6) Когато в рамките на полицейско или съдебно сътрудничество данни по ал. 5, т. 3, 4 и 5 са получени от или са предоставени на държава - членка на Европейския съюз, или органи или информационни системи, създадени въз основа на Договора за създаването на Европейския съюз или на Договора за функциониране на Европейския съюз, те се обработват при условията и по реда на този закон.

(7) Обработването на данните по ал. 5 се извършва под контрола на съответния държавен орган.

(8) Условията и редът за обработването на единен граждански номер и на други идентификационни номера с общо приложение се уреждат в специални закони.

(9) Този закон не се прилага за обработването на лични данни, извършвано от физически лица за техни лични или домашни дейности, както и за информацията, която се съхранява в Националния архивен фонд.

Чл. 2. (1) Лични данни са всяка информация, отнасяща се до физическо лице, което е идентифицирано или може да бъде идентифицирано пряко или непряко чрез идентификационен номер или чрез един или повече специфични признаци.

(2) Личните данни трябва да:

1. се обработват законосъобразно и добросъвестно;
2. се събират за конкретни, точно определени и законни цели и да не се обработват допълнително по начин, несъвместим с тези цели; допълнително обработване на личните данни за исторически, статистически или научни цели е допустимо, при условие че администраторът осигури подходяща защита, като гарантира, че данните не се обработват за други цели с изключение на случаите, изрично предвидени в този закон;
3. бъдат съотносими, свързани със и ненадхвърлящи целите, за които се обработват;
4. бъдат точни и при необходимост да се актуализират;
5. се заличават или коригират, когато се установи, че са неточни или непропорционални по отношение на целите, за които се обработват;
6. се поддържат във вид, който позволява идентифициране на съответните физически лица за период не по-дълъг от необходимия за целите, за които тези данни се обработват; личните данни, които ще се съхраняват за по-дълъг период за исторически, статистически или научни цели, се поддържат във вид, непозволяващ идентифицирането на физическите лица.

(3) Лични данни, получени по чл. 1, ал. 6, могат да бъдат обработвани допълнително за друга цел, различна от целта, за която са събрани, когато са налице едновременно следните условия:

1. това обработване е съвместимо с целта, за която са били събрани данните;
2. съществува основание, предвидено в закон, за обработване на данните за тази друга цел;
3. обработването е в съответствие с изискванията на ал. 2.

(4) Администратор, получил данни по чл. 1, ал. 6, уведомява физическото

лице, за което се отнасят данните, за допълнителното обработване по ал. 3, освен в случаите по чл. 3бд, ал. 2 или когато в специален закон е предвидено друго.

Чл. 3. (1) Администратор на лични данни, наричан по-нататък „администратор“, е физическо или юридическо лице, както и орган на държавната власт или на местното самоуправление, който сам или съвместно с друго лице определя целите и средствата за обработване на личните данни.

(2) Администратор е и физическо или юридическо лице, както и орган на държавната власт или на местното самоуправление, който обработва лични данни, видът на които, целите и средствата за обработване се определят със закон. В тези случаи администраторът или специфичните критерии за неговото определяне са нормативно уредени.

(3) Администраторът на лични данни обработва личните данни самостоятелно или чрез възлагане на обработващ данните.

(4) Администраторът осигурява спазването на изискванията на чл. 2, ал. 2.

Чл. 4. (1) Обработването на лични данни е допустимо само в случаите, когато е налице поне едно от следните условия:

1. обработването е необходимо за изпълнение на нормативно установено задължение на администратора на лични данни;
2. физическото лице, за което се отнасят данните, е дало изрично своето съгласие;
3. обработването е необходимо за изпълнение на задължения по договор, по който физическото лице, за което се отнасят данните, е страна, както и за действия, предхождащи сключването на договор и предприети по негово искане;
4. обработването е необходимо, за да се защитят животът и здравето на физическото лице, за което се отнасят данните;
5. обработването е необходимо за изпълнението на задача, която се осъществява в обществен интерес;
6. обработването е необходимо за упражняване на правомощия, предоставени със закон на администратора или на трето лице, на което се разкриват данните;
7. обработването е необходимо за реализиране на законните интереси на администратора на лични данни или на трето лице, на което се разкриват данните, освен когато пред тези интереси преимущество имат интересите на физическото лице, за което се отнасят данните.

(2) Обработването на лични данни е допустимо и в случаите, когато то се извършва единствено за целите на журналистическата дейност, литературното или художественото изразяване, доколкото това обработване не нарушава правото на личен живот на лицето, за което се отнасят данните. В тези случаи разпоредбите на глава трета не се прилагат.

Чл. 5. (1) Забранено е обработването на лични данни, които:

1. разкриват расов или етнически произход;
2. разкриват политически, религиозни или философски убеждения, членство в политически партии или организации, сдружения с религиозни, философски, политически или синдикални цели;
3. се отнасят до здравето, сексуалния живот или до човешкия геном.

(2) АLINEЯ 1 не се прилага, когато:

1. обработването е необходимо за целите на изпълнението на специфични права и задължения на администратора в областта на трудовото законодателство;
2. физическото лице, за което се отнасят тези данни, е дало изрично своето съгласие за обработването им, освен ако в специален закон е предвидено друго;
3. обработването е необходимо за защита на живота и здравето на физическото лице, за което тези данни се отнасят, или на друго лице и състоянието на физическото лице не му позволява да даде съгласие или съществуват законни пречки за това;
4. обработването се извършва от организация с нестопанска цел, включително с политическа, философска, религиозна или синдикална цел, в хода на законосъобразната ѝ дейност и с подходяща защита, при условия че:
 - а) обработването е свързано единствено с членовете на тази организация или с лица, които поддържат редовни контакти с нея във връзка с нейните цели;
 - б) данните не се разкриват на трети лица без съгласието на физическото лице, за което те се отнасят;
5. обработването се отнася до данни, публично оповестени от физическото лице, или то е необходимо за установяването, упражняването или защитата на права по съдебен ред;
6. обработването е необходимо за целите на превантивната медицина, медицинската диагностика, предоставянето или управлението на здравни услуги, при условие че данните се обработват от медицински специалист, задължен по закон да пази професионална тайна, или от друго лице, обвързано с подобно задължение за опазване на тайна;
7. обработването се извършва единствено за целите на журналистическата дейност, литературното или художественото изразяване, доколкото то не нарушава правото на личен живот на лицето, за което се отнасят тези данни.

Глава втора.

КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ

Чл. 6. (1) Комисията за защита на личните данни, наричана по-нататък „комисията“, е независим държавен орган, който осъществява защитата на лицата при обработването на техните лични данни и при осъществяването на достъпа до тези данни, както и контрола по спазването на този закон.

(2) Комисията съдейства за провеждането на държавната политика в областта на защита на личните данни.

(3) Комисията е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София и е първостепенен разпоредител с бюджет.

Чл. 7. (1) Комисията е колегиален орган и се състои от председател и 4 членове.

(2) Членовете на комисията и председателят ѝ се избират от Народното събрание по предложение на Министерския съвет за срок 5 години и могат да бъдат преизбирани за още един мандат.

(3) Председателят и членовете на комисията осъществяват своята дейност по трудово правоотношение.

(4) Членовете на комисията получават основно месечно възнаграждение, равно на 2,5 средномесечни работни заплати на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в общественения сектор съобразно данни на Националния статистически институт. Основното месечно възнаграждение се преизчислява всяко тримесечие, като се взема предвид средномесечната работна заплата за последния месец от предходното тримесечие.

(5) Председателят на комисията получава месечно възнаграждение с 30 на сто по-високо от основното месечно възнаграждение по ал. 4.

(6) Комисията до 31 януари всяка година представя годишен отчет за своята дейност пред Народното събрание.

Чл. 8. (1) За членове на комисията могат да бъдат избирани български граждани, които:

1. имат висше образование по информатика, по право или са магистри по информационни технологии;
2. имат трудов стаж по специалността си не по-малко от 10 години;
3. не са осъждани на лишаване от свобода за умишлени престъпления от общ характер, независимо дали са реабилитирани;

(2) Членове на комисията не могат:

1. да бъдат лица, които са еднолични търговци, управители/прокуристи или членове на управителни или на контролни органи на търговски дружества, кооперации или администратори на лични данни по смисъла на този закон;
2. да заемат друга платена длъжност, освен когато упражняват научна или преподавателска дейност;

3. да бъдат лица, които са съпрузи или се намират във фактическо съжителство, роднини по права линия, по съребрена линия - до четвърта степен включително, или по сватовство - до втора степен включително, с друг член на комисията.

(3) За председател на комисията се избира правоспособен юрист, който отговаря на изискванията по ал. 1 и 2.

(4) Мандатът на председателя или член на комисията се прекратява предсрочно:

1. при смърт или поставяне под запрещение;
2. по решение на Народното събрание, когато:
 - а) е подал молба за освобождаване;
 - б) е извършил грубо нарушение на този закон;
 - в) е извършил умишлено престъпление от общ характер, за което има влязла в сила присъда;
 - г) е налице невъзможност да изпълнява задълженията си за срок, по-дълъг от шест месеца;
 - д) е налице влязъл в сила акт, с който е установен конфликт на интереси по Закона за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси.

(5) В случаите по ал. 4 Министерският съвет предлага на Народното събрание да избере нов член за срок до края на първоначалния мандат на съответния член на комисията.

(6) Времето, през което лицето е работило като председател или член на комисията, се признава и за служебен стаж по Закона за държавния служител.

Чл. 9. (1) Комисията е постоянно действащ орган, който се подпомага от администрация.

(2) Комисията урежда в правилник своята дейност и дейността на администрацията си и го обнародва в „Държавен вестник“.

(3) Решенията на комисията се вземат с мнозинство от общия брой на членовете ѝ.

(4) Заседанията на комисията са открити. Комисията може да реши отделни заседания да бъдат закрити.

Глава четвърта. ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ

Чл. 23. (1) Администраторът на лични данни предприема необходимите технически и организационни мерки, за да защити данните от случайно или незаконно унищожаване, или от случайна загуба, от неправомерен дос-

тъп, изменение или разпространение, както и от други незаконни форми на обработване. Администраторът на лични данни определя срокове за провеждане на периодични прегледи относно необходимостта от обработване на данните, както и за заличаване на личните данни.

(2) Администраторът взема специални мерки за защита, когато обработването включва предаване на данните по електронен път.

(3) Мерките по ал. 1 и 2 са съобразени със съвременните технологични постижения и осигуряват ниво на защита, което съответства на рисковете, свързани с обработването, и на естеството на данните, които трябва да бъдат защитени.

(4) Мерките и сроковете по ал. 1 и 2 се определят с инструкция на администратора на лични данни.

(5) Комисията определя с наредба минималното ниво на технически и организационни мерки, както и допустимия вид защита. Наредбата се обнародва в „Държавен вестник“.

Чл. 23а. (1) При обработване на лични данни, получени по чл. 1, ал. 6, администраторът блокира съхраняваните данни, за да ограничи тяхното обработване в бъдеще, вместо да ги заличава, ако са налице достатъчно основания да се смята, че заличаването би могло да засегне законните интереси на физическото лице, за което се отнасят данните.

(2) Блокираните данни се обработват само за целта, която е пречила заличаването им.

Чл. 23б. (1) Когато са получени данни по чл. 1, ал. 6, без да са поискани от администратора, той незабавно проверява дали тези данни са необходими за целта, за която са предоставени.

(2) Когато администраторът, предоставящ данни по чл. 1, ал. 6, установи, че те са неточни или са били предоставени незаконосъобразно, той незабавно уведомява получателя на данните за това.

(3) Администратор, получил данни по чл. 1, ал. 6, които са неточни или са получени незаконосъобразно, и е уведомен за това от предоставящия данните, е длъжен незабавно да предприеме действия за тяхното коригиране, заличаване или блокиране.

(4) Когато лицето, за което се отнасят данните по чл. 1, ал. 6, оспори точността на данните и не може да бъде проверена тяхната точност, администраторът може да ги отбележи като оспорени, като това не ограничава тяхното обработване в бъдеще.

Чл. 24. (1) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2005 г.) Администраторът може да обработва данните сам или чрез възлагане на обработващ данните. Когато е необходимо по организационни причини, обработването може да се възложи на повече от един обработващ данните, включително с цел разграничаване на конкретните им задължения.

(2) В случаите, когато обработването на данните не се извършва от администратора, той е длъжен да определи обработващ данните и да осигури достатъчни гаранции за тяхната защита.

(4) Отношенията между администратора и обработващия лични данни се уреждат с нормативен акт, писмен договор или с друг акт на администратора, в който се определя обемът на задълженията, възложени от администратора на обработващия данните.

(5) За вреди, причинени на трети лица от действия или бездействия на обработващия данни, администраторът отговаря солидарно с него.

(6) Обработващият лични данни, както и всяко лице, действащо под ръководството на администратора или на обработващия, което има достъп до лични данни, може да ги обработва само по указание на администратора, освен ако в закон е предвидено друго.

Глава пета. ПРАВА НА ФИЗИЧЕСКИТЕ ЛИЦА

Чл. 26. (1) Всяко физическо лице има право на достъп до отнасящи се за него лични данни.

(2) В случаите, когато при осъществяване правото на достъп на физическото лице могат да се разкрият лични данни и за трето лице, администраторът е длъжен да предостави на съответното физическо лице достъп до частта от тях, отнасяща се само за него.

Чл. 28. (1) При упражняване на правото си на достъп физическото лице има право по всяко време да поиска от администратора на лични данни:

1. потвърждение за това, дали отнасящи се до него данни се обработват, информация за целите на това обработване, за категориите данни и за получателите или категориите получатели, на които данните се разкриват;
2. съобщение до него в разбираема форма, съдържащо личните му данни, които се обработват, както и всяка налична информация за техния източник;
3. информация за логиката на всяко автоматизирано обработване на лични данни, отнасящи се до него, поне в случаите на автоматизирани решения по чл. 34б.

(2) Администраторът на лични данни предоставя информацията по ал. 1 безплатно.

(3) При смърт на физическото лице правата му по ал. 1 и 2 се упражняват от неговите наследници.

Чл. 28а. Физическото лице има право по всяко време да поиска от администратора да:

1. заличи, коригира или блокира негови лични данни, обработването на които не отговаря на изискванията на този закон;
2. уведоми третите лица, на които са били разкрити личните му данни, за всяко заличаване, коригиране или блокиране, извършено в съответствие с т. 1, с изключение на случаите, когато това е невъзможно или е свързано с прекомерни усилия.

Чл. 29. (1) Правото на достъп по чл. 26 и правата по чл. 28а се осъществяват с писмено заявление до администратора на лични данни.

(2) Заявление може да бъде отправено и по електронен път по реда на Закона за електронния документ и електронния подпис.

(3) Заявлението по ал. 1 се отправя лично от физическото лице или от изрично упълномощено от него лице чрез нотариално заверено пълномощно.

Чл. 30. (1) Заявлението по чл. 29 съдържа:

1. име, адрес и други данни за идентифициране на съответното физическо лице;
2. описание на искането;
3. предпочитана форма за предоставяне на информацията по чл. 28, ал. 1;
4. подпис, дата на подаване на заявлението и адрес за кореспонденция.

(2) При подаване на заявление от упълномощено лице към заявлението се прилага и нотариално завереното пълномощно.

(3) Заявленията по чл. 29 се завеждат в регистър от администратора.

Чл. 31. (1) Информацията по чл. 28, ал. 1 може да бъде предоставена под формата на устна или писмена справка или на преглед на данните от съответното физическо лице или от изрично упълномощено от него друго лице.

(2) Физическото лице може да поиска копие от обработваните лични данни на предпочитан носител или предоставяне по електронен път, освен в случаите, когато това е забранено от закон.

(3) Администраторът на лични данни е длъжен да се съобрази с предпочитаната от заявителя форма на предоставяне на информацията по чл. 28, ал. 1.

Чл. 32. (1) В случаите по чл. 28, ал. 1 администраторът на лични данни или изрично оправомощено от него лице разглежда заявлението по чл. 29 и се произнася в 14-дневен срок от неговото подаване.

(2) Срокът по ал. 1 може да бъде удължен от администратора до 30 дни в случаите по чл. 28, ал. 1, т. 1 и 2, когато обективно се изисква по-дълъг срок за събирането на всички искани данни и това сериозно затруднява дейността на администратора.

(3) В 14-дневен срок администраторът взема решение за предоставянето на пълна или частична информация по чл. 28, ал. 1 на заявителя или мотивирано отказва предоставянето ѝ.

(4) В случаите по чл. 28а, т. 1 администраторът взема решение и извършва съответното действие в 14-дневен срок от подаване на заявлението по чл. 29 или мотивирано отказва извършването му.

(5) В случаите по чл. 28а, т. 2 администраторът на лични данни взема решение в 14-дневен срок и незабавно уведомява третите лица или мотивирано отказва да извърши уведомяването.

Чл. 33. (1) (Изм. - ДВ, бр. 103 от 2005 г.) Администраторът на лични данни писмено уведомява заявителя за решението или отказа си по чл. 32, ал. 3 - 5 в съответния срок.

(2) Уведомяването по ал. 1 е лично срещу подпис или по пощата с обратна разписка.

(3) Липсата на уведомление по ал. 1 се смята за отказ.

Чл. 34. (1) Администраторът отказва достъп до лични данни, когато те не съществуват или предоставянето им е забранено със закон.

(3) Администраторът отказва пълно или частично предоставяне на данни на лицето, за което те се отнасят, когато от това би възникнала опасност за отбраната или националната сигурност или за защитата на класифицираната информация и това е предвидено в специален закон.

(4) Администраторът отказва пълно или частично предоставяне на данни, получени по чл. 1, ал. 6, на лицето, за което те се отнасят, в случаите, когато:

1. това би попречило на предотвратяването или разкриването на престъпления, на провеждането на наказателно производство или на изпълнението на наказания;

2. това е необходимо за защита на:

а) националната сигурност;

б) обществения ред;

в) лицето, за което се отнасят данните.

(5) Администраторът, който е получил данни по чл. 1, ал. 6, не информира лицето, за което се отнасят данните, ако това е указано изрично от предоставящия данните.

Чл. 34а. (1) Физическото лице, за което се отнасят данните, има право да:

1. възрази пред администратора срещу обработването на личните му данни при наличие на законово основание за това; когато възражението е основателно, личните данни на съответното физическо лице не могат повече да бъдат обработвани;

2. възрази срещу обработването на личните му данни за целите на директния маркетинг;

3. б́де уведомено, преди личните му данни да б́дат разкрити за пръв път на трети лица или използвани от тяхно име за целите по т. 2, като му б́де предоставена възможност да възрази срещу такова разкриване или използване.

(2) Администраторът уведомява физическото лице за правата му по ал. 1, т. 2 и 3.

Глава шеста.

ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ЛИЧНИ ДАННИ НА ТРЕТИ ЛИЦА

Чл. 36. (1) Предоставянето на лични данни от администратора на чуждестранни физически и юридически лица или на чужди държавни органи се допуска с разрешение на Комисията за защита на личните данни, ако нормативните актове на страната получател гарантират по-добра или еднаква с предвидената в този закон защита на данните.

(2) При прехвърлянето на лични данни в случаите по ал. 1 се спазват изискванията на този закон.

Чл. 36а. (1) Предоставянето на лични данни в държава - членка на Европейския съюз, както и в друга държава - членка на Европейското икономическо пространство, се извършва свободно при спазване на изискванията на този закон.

(2) Предоставяне на лични данни в трета държава се допуска само ако тя осигурява адекватно ниво на защита на личните данни на своя територия.

(3) Преценката на адекватността на нивото на защита на личните данни в трета държава се извършва от Комисията за защита на личните данни, като се вземат предвид всички обстоятелства, свързани с действието или съвкупността от действията по предоставянето на данните, включително характера на данните, целта и продължителността на обработването им, правната им уредба и мерките за сигурност, осигурени в третата държава.

(4) Комисията за защита на личните данни преценява адекватността на нивото на защита съгласно ал. 3 и при предоставяне на лични данни по чл. 1, ал. 6 на трета държава или на международна организация.

(5) Комисията за защита на личните данни не извършва преценка по ал. 3 в случаите, когато е необходимо изпълнение на решение на Европейската комисия, с което тя се е произнесла, че:

1. третата държава, в която се предоставят лични данни, осигурява адекватно ниво на защита;
2. определени стандартни договорни клаузи осигуряват адекватно ниво на защита.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 91 от 2006 г., предишна ал. 5, изм. - ДВ, бр. 81 от 2011 г.) В случаите по ал. 5, т. 2 администраторът използва стандартните договорни клаузи при предоставяне на данни в трета държава.

(7) Извън случаите по ал. 2 и 5, администраторът може да предоставя лични данни в трета държава, ако:

1. лицето, за което се отнасят данните, е дало изрично съгласие за това;
2. предоставянето е необходимо за изпълнението на задължения по договор между физическото лице и администратора, както и за действията, предхождащи сключването на договор и предприети по искане на физическото лице;
3. предоставянето е необходимо за сключването и изпълнението на задължения по договор, сключен в интерес на физическото лице между администратора и друг субект;
4. предоставянето е необходимо или се изисква от закона поради значим обществен интерес или за установяването, упражняването или защитата на права по съдебен ред;
5. предоставянето е необходимо, за да се защитят животът и здравето на лицето, за което се отнасят данните;
6. източник на данните е публичен регистър, достъпът до който се осъществява при условия и по ред, предвидени в закон.

(8) Предоставянето на лични данни в трети държави е допустимо във всички случаи, когато то се извършва единствено за целите на журналистическата дейност, литературното или художественото изразяване, доколкото това обработване не нарушава правото на личен живот на лицето, за което се отнасят данните.

Чл. 36б. (1) Извън случаите по чл. 36а, предоставянето на лични данни в трета държава се извършва след разрешение на Комисията за защита на личните данни, при условие че администраторът, предоставящ данните, и администраторът, който ги получава, представят достатъчно гаранции за защитата им.

(2) Комисията уведомява Европейската комисия и компетентните органи на другите държави членки за разрешенията, предоставени по ал. 1, както и за отказите за предоставяне на такива разрешения.

Чл. 36в. Администраторът води регистри на данните, предоставени и получени по чл. 1, ал. 6.

Чл. 36г. (Нов - ДВ, бр. 81 от 2011 г.) В съответствие с чл. 2, ал. 3 данни, получени по чл. 1, ал. 6, могат да бъдат обработвани допълнително за цели, различни от целите, за които първоначално са били предоставени тези данни, ако целите са във връзка със:

1. предотвратяване или разкриване на престъпления, провеждане на наказателно производство или изпълнение на наказания;
2. предотвратяване на непосредствена и сериозна заплаха за обществения ред;

3. друга цел само ако за това има предварително съгласие на предоставящия данните или на лицето, за което те се отнасят.

Чл. 36д. (Нов - ДВ, бр. 81 от 2011 г.) (1) В случаите, когато специален закон въвежда ограничения за предоставящия данни по чл. 1, ал. 6, свързани с обработването на данните, получателят задължително се уведомява за това от предоставящия данните.

(2) Когато администратор, получил данни по чл. 1, ал. 6, бъде уведомен от предоставящия данните за наличието на ограничения съгласно националното му законодателство, свързани с тяхното обработване, той задължително се съобразява с тези ограничения.

(3) При предоставяне на данни по чл. 1, ал. 6 администраторът, предоставящ данните, може да посочи изрични срокове за запазване на данните или за провеждане на преглед дали те все още са необходими.

(4) Администратор, получил данни по чл. 1, ал. 6, е длъжен да заличи или блокира данните или да проведе преглед дали те все още са необходими след изтичане на сроковете, определени от предоставящия данните.

(5) Алинея 4 не се прилага, когато към момента на изтичане на сроковете за съхранение данните са необходими за неприключило наказателно производство или изпълнение на наказание.

Чл. 36е. (1) Администратор, получил данни по чл. 1, ал. 6, може да ги предава на компетентен орган в трета държава или на международна организация само когато са налице едновременно следните условия:

1. това е необходимо за предотвратяването или разкриването на престъпления, провеждането на наказателно производство или изпълнението на наказания;
2. получателят е компетентен да осъществява дейности по т. 1;
3. съответната държава - членка на Европейския съюз, от която са получени данните, е дала съгласие за тяхното предоставяне в съответствие с националното си законодателство;
4. получателят осигурява адекватно ниво на защита за планираното обработване на данни.

(2) Съгласието по ал. 1, т. 3 не е необходимо, когато предоставянето на данните е от съществено значение за предотвратяването на непосредствена и сериозна заплаха за обществения ред на държава - членка на Европейския съюз, или на трета държава, и предварителното съгласие не може да бъде получено своевременно. В този случай предоставящият данните се уведомява незабавно.

Чл. 36ж. Комисията за защита на личните данни не извършва преценка на адекватността на нивото на защита по чл. 36е, ал. 1, т. 4, когато е налице поне едно от следните условия:

1. националното законодателство на предоставящия данните допуска такова предоставяне за защита на законни интереси на лицето, за което се отнасят данните, или за защита на особено важен обществен интерес;

2. получателят на данните предоставя достатъчно гаранции за защита.

Чл. 36з. (1) Администратор, получил данни по чл. 1, ал. 6, може да ги предостави на трето физическо или юридическо лице само в случай че:

1. предоставящият данните е дал съгласие за предоставянето им;

2. предоставянето на данните няма да засегне законни права на лицето, за което те се отнасят;

3. предоставянето е от съществено значение за:

а) изпълнение на законоустановено задължение на предоставящия данните;

б) предотвратяване или разкриване на престъпления, провеждане на наказателно производство или изпълнение на наказания;

в) предотвратяване на непосредствена и сериозна заплаха за общественения ред;

г) предотвратяване на сериозно нарушение на конституционни права на физически лица.

(2) При предоставянето на данни по ал. 1 третото физическо или юридическо лице се уведомява от предоставящия данните за целите, за които могат да бъдат обработвани данните, като тези данни могат да бъдат обработвани само за тези цели.

Чл. 36и. При поискване от администратора, предоставящ данните, администраторът, получил данни по чл. 1, ал. 6, незабавно писмено го информира за тяхното обработване.

Глава седма.

ОБЖАЛВАНЕ НА ДЕЙСТВИЯ НА АДМИНИСТРАТОРА НА ЛИЧНИ ДАННИ

Чл. 38. (1) При нарушаване на правата му по този закон всяко физическо лице има право да сезира Комисията за защита на личните данни в едногодишен срок от узнаване на нарушението, но не по-късно от пет години от извършването му.

(2) Комисията се произнася в 30-дневен срок от сезирането с решение, като може да даде задължителни предписания, да определи срок за отстраняване на нарушението или да наложи административно наказание.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 103 от 2005 г.)

(4) Комисията за защита на личните данни изпраща копие от решението си и на физическото лице.

(5) В случаите по ал. 1, когато се обработват лични данни за целите на отбраната, националната сигурност и обществения ред, както и за нуждите на наказателното производство, решението на комисията съдържа само констатация относно законосъобразността на обработването.

(6) Решението на комисията по ал. 2 подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс в 14-дневен срок от получаването му.

Чл. 39. (1) При нарушаване на правата му по този закон всяко физическо лице може да обжалва действия и актове на администратора по съдебен ред пред съответния административен съд или пред Върховния административен съд по общите правила за подсъдност.

(2) В производството по ал. 1 физическото лице може да иска обезщетение за претърпените от него вреди вследствие на неправомерно обработване на лични данни от страна на администратора.

(3) В производството по ал. 1 администратор, получил данни по чл. 1, ал. 6, които са неточни, не може да използва в своя защита неточността на получените данни.

(4) Физическото лице не може да сезира съда, ако има висящо производство пред комисията за същото нарушение или нейно решение относно същото нарушение е обжалвано и няма влязло в сила решение на съда. По искане на физическото лице комисията удостоверява липсата на висящо производство пред нея по същия спор.

Глава осма.

АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 42. За нарушения по чл. 2, ал. 2 и ал. 3 и чл. 4 администраторът на лични данни се наказва с глоба или с имуществена санкция от 10 000 до 100 000 лв.

(2) За нарушения по чл. 5 администраторът се наказва с глоба или с имуществена санкция от 10 000 до 100 000 лв.

(3) За нарушения по чл. 19, ал. 1 и чл. 20, ал. 1 администраторът се наказва с глоба или с имуществена санкция от 2000 до 20 000 лв.

(4) Администратор, който не изпълни задължението си за регистрация по чл. 17, ал. 1, се наказва с глоба или с имуществена санкция от 1000 до 10 000 лв.

(5) Администратор, който започне обработване на лични данни в нарушение на чл. 17б, ал. 4, се наказва с глоба или с имуществена санкция в размер от 2000 до 20 000 лв.

(6) Администратор, който не изпълни задълженията си по чл. 22, ал. 1 и 2, се наказва с глоба или с имуществена санкция в размер от 2000 до 20 000 лв.

(7) Администратор, който не се произнесе в срок по заявление по чл. 29, се наказва с глоба или с имуществена санкция от 1000 до 20 000 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание.

(8) За отказ от съдействие на комисията във връзка с контролните й правомощия лицата се наказват с глоба или с имуществена санкция от 1000 до 10 000 лв.

(9) За други нарушения по този закон виновните лица се наказват с глоба или с имуществена санкция от 500 до 5000 лв.

Чл. 42а. Когато нарушенията по този закон са извършени повторно, се налага глоба или имуществена санкция в двоен размер на първоначално наложената.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на този закон:

1. „Обработване на лични данни“ е всяко действие или съвкупност от действия, които могат да се извършват по отношение на личните данни с автоматични или други средства, като събиране, записване, организиране, съхраняване, адаптиране или изменение, възстановяване, консултиране, употреба, разкриване чрез предаване, разпространяване, предоставяне, актуализиране или комбиниране, блокиране, заличаване или унищожаване.

2. „Регистър на лични данни“ е всяка структурирана съвкупност от лични данни, достъпна по определени критерии, централизирана, децентрализирана или разпределена на функционален или географски принцип.

3. „Обработващ лични данни“ е физическо или юридическо лице, държавен орган или орган на местно самоуправление, който обработва лични данни от името на администратора на лични данни.

4. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2005 г.)

5. „Предоставяне на лични данни“ са действия по цялостно или частично пренасяне на лични данни от един администратор към друг или към трето лице на територията на страната или извън нея.

6. „Анонимни данни“ са лични данни, приведени във форма, която не позволява те да бъдат свързани със съответното физическо лице, за което се отнасят.

7. „Блокиране“ е складирането на лични данни с временно прекратяване на обработката им.

8. (отм. - ДВ, бр. 103 от 2005 г.)

9. „Повторно“ е нарушението, което е извършено в едногодишен срок

от влизането в сила на наказателното постановление, с което е наложено наказание за същия вид нарушение.

10. „Човешки геном“ е съвкупността от всички гени в единичен (диплоиден) набор хромозоми на дадено лице.

11. „Трето лице“ е физическо или юридическо лице, орган на държавна власт или на местно самоуправление, различен от физическото лице, за което се отнасят данните, от администратора на лични данни, от обработващия лични данни и от лицата, които под прякото ръководство на администратора или обработващия имат право да обработват лични данни.

12. „Получател“ е физическо или юридическо лице, орган на държавна власт или на местно самоуправление, на когото се разкриват лични данни, независимо дали е трето лице или не. Органите, които могат да получават данни в рамките на конкретно проучване, не се смятат за получатели.

13. „Съгласие на физическото лице“ е всяко свободно изразено, конкретно и информирано волеизявление, с което физическото лице, за което се отнасят личните данни, недвусмислено се съгласява те да бъдат обработвани.

14. „Трета държава“ е всяка държава, която не е член на Европейския съюз и не е страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство.

15. „Директен маркетинг“ е предлагане на стоки и услуги на физически лица по пощата, по телефон или по друг директен начин, както и допитване с цел проучване относно предлаганите стоки и услуги.

16. „Специфични признаци“ са признаци, свързани с физическа, физиологична, генетична, психическа, психологическа, икономическа, културна, социална или друга идентичност на лицето.

§ 1а. Този закон въвежда разпоредбите на Директива 95/46/ЕС на Европейския парламент и на Съвета за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни.

Източник: www.bulnao.government.bg/files/_bg/Zzastita_lichniDanni.doc

1. Употребете в подходящ контекст:

Неприкосновеност на личността и личния живот

Свободно движение на данните

Европейско икономическо пространство

Опазване на обществения ред

Противодействие на престъпността

Съвкупност от действия

Имуществена санкция

Неправомерен достъп

2. Попълнете с подходящия предлог:

Влязла ... сила присъда

Умишлени престъпления ... общ характер

Дейност ... трудово правоотношение

... съответствие ... изискванията ...

... обществен интерес

Изпълнение ... задължения ... договор

Право ... достъп

Етичен кодекс на българските медии

Съгласно конституцията на България и нейните международни споразумения в сферата на човешките права;

Като потвърждаваме, че всеки има основното право на свобода на изразяване, достъп до информация, защита на личното достойнство и неприкосновеността на личния живот и право на безопасност и сигурност;

Като потвърждаваме, че трябва да бъде гарантирано правото на медиите да работят без всякаква цензура;

Като съзнаваме, че за да се балансират тези права, медиите имат както свободи, така и отговорности, както права, така и задължения;

Като декларираме, че нашата основна цел, възприемайки духа и буквата на този Кодекс, е да уважаваме правото на обществото да получава и разпространява достоверна информация, за да могат гражданите да играят активна роля в условията на прозрачна демокрация;

Като признаваме своята отговорност да уважаваме тези права, ние, представителите на българските медии, приемаме следните принципи:

1. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОСТОВЕРНА ИНФОРМАЦИЯ НА ОБЩЕСТВОТО

1.1 Точност

1.1.1 Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти.

1.1.2 Няма да публикуваме информация, за която знаем, че е невярна.

1.1.3 Няма да подвеждаме обществото и ясно ще посочваме къде са използвани манипулирани текстове, документи, образи и звуци.

1.1.4 Ясно ще разграничаваме фактите от коментарите и предположенията

1.1.5 В коментарите и анализите ще се стремим да представяме разнообразни мнения и гледни точки.

1.1.6 При отразяване на спорове ще се стремим да дадем възможност на засегнатите страни да изразят своята позиция.

1.2 Поправки

1.2.1 Ще публикуваме ясна и достатъчно забележима поправка, щом бъде доказано, че е публикувана неточна или подвеждаща информация, и ще се извиним, ако е необходимо.

1.2.2 Ще предоставяме право на отговор на лица и организации, засегнати пряко от неточни или подвеждащи публикации.

1.3 Източници

1.3.1 Ще се стремим да проверяваме информацията преди нейното публикуване, като търсим и използваме различни източници, и доколкото е възможно ще посочваме нейния произход.

1.3.2 Предпочитаме да използваме идентифицирани източници пред анонимните, чиято честност и надеждност не може да се прецени от обществото.

1.3.3 Няма да разкриваме поверителните си източници на информация.

1.3.4 Винаги ще посочваме, когато информацията не е потвърдена.

2. СЪБИРАНЕ И ПРЕДСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ

2.1 Идентификация

2.1.1 Ще събираме информация с честни и законни средства.

2.1.2 Ако използваме уловки, скрити камери и микрофони или друга специална техника, както и прикриване на професионалната си идентичност, това ще става, само ако няма друг начин да осигурим изключително важна за обществения интерес информация; ще посочваме в информацията, че са използвани такива методи.

2.2 Тормоз

2.2.1 Няма да използваме заплахи, принуда и тормоз за събиране на информация.

2.3 Неприкосновеност на личния живот

2.3.1 Уважаваме неприкосновеността на личния живот на всеки.

2.3.2 Ще избягваме публикуването на снимки и записи, направени извън обществените места, ако засегнатите лица не са съгласни.

2.3.3 Няма да засилваме мъката на хората, попаднали в беда или пострадали от престъпление, и ще съобщаваме такива информации със съчувствие и сдържаност.

2.3.4 Ще уважаваме желанието на хората да не бъдат безпокоени в скръбта си.

2.3.5 Само особено важен обществен интерес може да оправдае намесата на медиите в личния и семейния живот.

2.3.6 Съгласно практиката на Европейския съд за правата на човека публичните лица се ползват с по-ниска степен на защита на личния живот и затова информация за техния личен живот може да бъде разкривана, но само когато се налага от обществения интерес.

2.4 Деца

2.4.1 Ще проявяваме специална отговорност за спазване на правата на децата, включително и правото им да бъдат чути.

2.4.2 Няма да се възползваме от тяхната неопитност и доверчивост.

2.4.3 Няма да публикуваме информация или снимки за личния живот на деца, освен ако не е от значителен обществен интерес.

2.4.4 Няма да разкриваме самоличността на деца, попаднали в беда или засегнати от престъпления, когато това може да им навреди.

2.4.5 Ще избягваме да интервюираме деца без съгласие на възрастни, отговарящи за тях.

2.5 Дискриминация

2.5.1 Като уважаваме правото на всеки да живее в сигурност и безопасност, няма да публикуваме материали, подбуждащи или насърчаващи омраза, насилие и всякаква форма на дискриминация.

2.5.2 Няма да посочваме расовата, религиозната, етническата принадлежност, сексуалната ориентация, умственото или физическото състояние, ако тези факти нямат съществено значение за смисъла на информацията.

2.6 Престъпления и жестокост

2.6.1 Спазваме презумпцията за невинност и не квалифицираме никого като „престъпник“ преди издадена присъда.

2.6.2 Ако сме информирали за обвинения срещу някого, ще съобщим и за изхода от съдебния процес.

2.6.3 Ще проявяваме предпазливост при разкриването на самоличността на жертви на престъпления и свидетели на престъпления, особено в случаите на сексуално насилие, освен ако самите жертви не се съгласят да бъдат идентифицирани.

2.6.4 Ще се въздържаме от възхваляващо или придаващо излишна сензационност отразяване на престъпления, насилие и жестокост.

2.6.5 Ще внимаваме да не бъдем използвани за платформа от онези, които насърчават, подбуждат или прилагат насилие; ще съобщаваме за техните действия с необходимата съдържаност и само ако това е в очевиден обществен интерес.

2.7 Благоприличие

2.7.1 Ще се придържаме към добър тон и благоприличие в нашите публикации.

2.8 Самоубийства

2.8.1 При съобщаване за самоубийства, ще избягваме да огласяваме подробности за начина, по който са извършени, за да ограничим риска от подражание.

3. РЕДАКЦИОННА НЕЗАВИСИМОСТ

3.1 Няма да се поддаваме на политически или икономически натиск или влияния.

3.2 Ясно ще разграничаваме вземането на редакционни решения от търговската политика на медията.

3.3 Ясно ще разграничаваме редакционното съдържание от платените публикации, рекламните или спонсорирани материали.

3.4 Ние не приемаме каквито и да било лични, политически или финансови стимули, които могат да повлияят на нашата способност да предоставяме на обществото точна информация.

3.5 Няма да използваме достъпа си до информация като средство за лично облагодетелстване, особено по отношение на информация за развитието на бизнеса и финансовите пазари.

3.6 Няма да отразяваме събития или теми, в които имаме пряк личен интерес, или ще посочим личните си интереси, когато това има отношение към материала.

3.7 Уважаваме правото на журналиста да откаже да изпълни задачи, или да бъде посочен като автор на материали, нарушаващи буквата и духа на този Кодекс.

3.8 Ние няма да плащаме на източници за информация, но където се наложи плащане, за да се получи информация, която обществото има право да знае, ние ясно ще посочим, че е било платено за нея.

4. ВЗАИМООТНОШЕНИЯ В МЕДИИТЕ И МЕЖДУ МЕДИИТЕ

4.1 Ние вярваме, че взаимоотношенията между медиите, както и между медийните професионалисти, работещи в тях, трябва да се характеризират с взаимно уважение и честна конкуренция, с цел запазване на авторитета на професията.

4.2 Ние вярваме, че обществото има право да знае кой притежава и контролира медиите.

4.3 Ние смятаме за неприемливи всички форми на плагиатство.

4.4 Ние уважаваме авторското право и спазваме авторскоправните споразумения.

4.5 Кратки извадки от чужди материали могат да се използват без разре-

шение, но задължително трябва да се посочва от коя медия са взети.

4.6 По-дълги откъси или цели материали от други медии могат да се използват само с предварително разрешение и като се посочат авторът и медията.

4.7 Ще подкрепяме наши колеги от други медии, когато те са несправедливо нападени или критикувани. От друга страна обаче, професионалната солидарност не ще бъде извинение за укриване или изкривяване на информация.

4.8 Ние вярваме, че журналистите, които са спазили буквата и духа на този Кодекс, но са преследвани в съда от трети страни заради техни публикации, трябва да бъдат подкрепяни от медиите, в които работят.

5. ОБЩЕСТВЕН ИНТЕРЕС

5.1 Нарушаването на условията на този Кодекс може да бъде оправдано, само ако се докаже недвусмислено, че е било в обществен интерес.

5.2 По смисъла на този Кодекс информацията „в обществен интерес“ не бива да се обърква с информацията, която е „интересна на обществото“.

5.3 Една публикация е „в обществен интерес“, само когато:

- Е в защита на здравето, безопасността и сигурността;
- Съдейства за предотвратяване и разкриване на тежки престъпления и злоупотреба с власт;
- Предпазва обществото от опасността да бъде сериозно заблуждавано.

Източник: www.economedia.bg/news.php?guid=802558

1. Употребете в подходящ контекст:

спазваме авторскоправните споразумения

изкривяване на информация

неприкосновеност на личния живот

духа и буквата на този Кодекс

достоверна информация

расова, религиозна, етническа принадлежност

обществен интерес

поверителни източници на информация

разкриване на самоличността на деца

2. Попълнете с подходящия предлог:

свобода ... изразяване,

достъп ... информация

право ... отговор

поддавам се политически или икономически натиск

да ограничим риска подражание

презумпцията ... невинност

възползваме се ... тяхната неопитност

ЗАКОН ЗА ГОРИТЕ

Глава първа. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 1. (1) Този закон урежда обществените отношения, свързани с опазването, стопанисването и ползването на горските територии в Република България, с цел гарантиране на многофункционално и устойчиво управление на горските екосистеми.

(2) Целите на закона са:

1. опазване и увеличаване площта на горите;
2. поддържане и подобряване състоянието на горите;
3. гарантиране и поддържане на екосистемните, социалните и икономическите функции на горските територии;
4. гарантиране и увеличаване производството на дървесина и недървесни горски продукти чрез природосъобразно стопанисване на горските територии;
5. поддържане на биологичното и ландшафтното разнообразие и подобряване състоянието на популациите на видовете от дивата флора, фауна и микота;
6. осигуряване на възможности за отдих на населението и подобряване на условията за рекреация;
7. постигане на баланс между интересите на обществото и собствениците на горски територии;
8. подпомагане и насърчаване на собствениците на поземлени имоти в горски територии;
9. изпълнение на международни и европейски ангажименти за съхранение на горските местообитания.

Чл. 2. (1) Гора по смисъла на този закон са:

1. земи, заети от горскодървесна растителност с площ не по-малка от един декар, височина на дървостоя в зряла възраст не по-малко от 5 м, широчина на насаждението, измерена между стъблата на крайните дървета, не по-малко от 10 м, и проекция на короните не по-малка от 10 на сто от площта на насаждението;
2. площи, които са в процес на възобновяване и все още не са достигнали, но се очаква да достигнат минимална проекция на короните 10 на сто и височина на дърветата 5 м;
3. площи, които в резултат на антропогенна дейност или естествени причини са временно обезлесени, но подлежат на възобновяване;
4. защитни горски пояси, както и ивици от дървета с площ, по-голяма от един декар, и широчина над 10 м;

5. насаждения в системи и съоръжения за предпазване от вредното въздействие на водите;
6. клекови формации;
7. съобщества от дървесни или храстови видове, разположени край водни обекти.

Чл. 3. (1) Не се допуска намаляване на съществуващата лесистост:

1. на територията на Република България;
2. на територията на общини, в които лесистостта е под 10 на сто.

(2) Дейностите в горските територии се извършват по начин, който не води до увреждане на растителни и животински видове и на техните местообитания, на почвите, водните обекти и елементите на техническата инфраструктура.

Глава втора. УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ

Раздел I.

Функции и категоризация на горските територии

Чл. 4. Горските територии изпълняват следните основни функции:

1. защита на почвите, водните ресурси и чистотата на въздуха;
2. поддържане на биологичното разнообразие на горските екосистеми;
3. осигуряване на социални, образователни, научни, ландшафтни и рекреационни ползи за обществото;
4. защита на природното и културното наследство;
5. производство на дървесни и недървесни горски продукти;
6. регулиране на климата и усвояване на въглерода.

Чл. 5. (1) Горските територии в съответствие с преобладаващите им функции се делят на три категории:

1. защитни;
2. специални;
3. стопански.

(2) Защитни са горските територии за защита на почвите, водите, урбанизираните територии, сградите и обектите на техническата инфраструктура; горната граница на гората; защитните пояси, както и горите, създадени по технически проекти за борба с ерозията.

(3) Специални са горските територии:

1. включени в границите на защитените територии по смисъла на Закона за защитените територии и защитените зони, обявени по реда на

Закона за биологичното разнообразие, както и такива, върху които по реда на други закони са определени и въведени особени статuti и режими;

2. за семепроизводствени насаждения и градини; горски разсадници; опитни и географски култури от горски дървесни и храстови видове; дендрариуми; научноизследователски и учебно-опитни гори; токовища; до 200 м около туристическите хижи и обекти с религиозно значение; бази за интензивно стопанисване на дивеча;

3. с рекреационно значение, за поддържане на ландшафта и с висока консервационна стойност.

(4) Стопански са горските територии, които не са обхванати в ал. 1 - 3 и чието стопанисване е насочено към устойчиво производство на дървесина и недървесни горски продукти, както и предоставяне на услуги.

Раздел II.

Инвентаризация на горските територии и горско планиране

Чл. 7. (1) За установяване състоянието на ресурсите и изготвяне на тяхната оценка се извършва инвентаризация на горските територии.

(2) За целите на инвентаризацията на горските територии, както и за планирането на ловностопанските дейности и на дейностите по опазване от пожари, се обособяват горски териториални единици.

(3) Горските териториални единици по ал. 2 се обособяват със заповед на министъра на земеделието и храните и обхващат територията на една или повече цели общини в границите на една област.

Чл. 8. Основните принципи на горското планиране са:

1. интегрирано управление на горските територии и ползване на горски ресурси за постигане на устойчиво икономическо развитие;

2. разнообразяване на дейностите в горите за устойчиво възпроизводство на техните функции чрез разкриване на алтернативни източници на доходи и на заетост;

3. поддържане на екосистемната цялост на гората и прилагане на екологичните принципи в развитието на горското стопанство;

4. равномерност и постоянство в ползването на дървесината и недървесните горски продукти;

5. участие на обществото в процеса на планирането;

6. отчитане интересите на собствениците, без да се накърняват интересите на обществото;

7. въвеждане на система от мерки и мероприятия за опазване и защита на горските територии;

8. въвеждане на единна информационна система за горските територии и дейностите в тях.

Раздел III. Горска сертификация

Чл. 20. (1) Горската сертификация е доброволен инструмент, който се прилага чрез оценяване и валидиране на практики за управление на горите с помощта на набор от стандарти.

(2) Горска сертификация се извършва от независими, недържавни сертифициращи органи.

(3) За извършената сертификация на стопанисващия горската територия се издава сертификат от сертифициращия орган по определена от него процедура.

(4) Със сертификата по ал. 3 се удостоверява, че стопанисването на горските територии се осъществява по отговорен начин, балансиращ екологичните, икономическите и социалните ползи.

Чл. 21. Горската сертификация е непрекъснат процес и осигурява:

1. надеждна и независима проверка от трето лице на дейностите по стопанисване на горските територии и проследяване на продукцията от горите;
2. съответствие с международните норми за сертификационна акредитация и разработване на стандарти;
3. прилагане на световно утвърдените принципи за баланс между икономическите, екологичните и социалните измерения в управлението на горите;
4. равнопоставеност по значение и участие на заинтересованите страни в създаването на стандартите;
5. постигане на баланс в интересите на заинтересованите от стопанисването на горските територии страни;
6. избягване на ненужни пречки при търговията с продукти от гората;
7. ползването на обективни и измеримо-приложими стандарти, адаптирани към местните условия;
8. недопускане конфликт на интереси в сертификационния процес от страна на участниците;
9. прозрачност при вземане на решения и задължителни консултации със заинтересованите страни в процеса на сертифициране;
10. осъществяване на непрекъснато подобрене в управлението на горите;
11. достъпност за всички желаещи да прилагат системата и ефективност на разходите за всички страни в процеса на сертификация.

**Глава трета.
СОБСТВЕНОСТ**

**Раздел I.
Право на собственост**

Чл. 22. Правото на собственост върху горските територии принадлежи на физически и юридически лица, на държавата и на общините.

Чл. 23. (1) Политически партии, организации, движения и коалиции с политически цели не могат да притежават право на собственост върху горски територии.

(2) Чужди държави не могат да притежават право на собственост върху горски територии.

(3) Граждани на държавите - членки на Европейския съюз и на държавите – страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство могат да придобиват право на собственост върху горски територии по реда на този закон след изтичането на срока, определен в Договора за присъединяване на Република България към Европейския съюз.

(4) Юридически лица от държавите - членки на Европейския съюз или от държавите - страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство могат да придобиват право на собственост върху горски територии по реда на ал. 3.

(5) Чужденци - граждани на трета държава, както и чуждестранни юридически лица, създадени в съответствие със законодателството на трета държава, могат да придобиват право на собственост върху горски територии при условията на международен договор, ратифициран по реда на чл. 22, ал. 2 от Конституцията на Република България, обнародван и влязъл в сила, както и чрез наследяване по закон.

Чл. 24. (1) Лицата по чл. 23, ал. 5, които придобиват право на собственост върху горски територии чрез наследяване по закон и за които не е предвидено друго в международен договор, ратифициран по реда на чл. 22, ал. 2 от Конституцията на Република България, са длъжни в тригодишен срок от откриване на наследството да прехвърлят собствеността на лица, които имат право да придобиват такива имоти.

(2) За лицата по ал. 1, на които е възстановено право на собственост върху горски територии, тригодишният срок за прехвърлянето на собствеността тече от момента на възстановяването му.

(3) При неспазване на срока по ал. 1 държавата изкупува горските територии по цени, определени с наредбата по чл. 86, ал. 2.

Чл. 25. Частна собственост са горските територии, правото на собственост върху които е възстановено на физически и/или юридически лица, както и тези, придобити чрез правна сделка или по други придобивни способности и не са държавна или общинска собственост.

Чл. 26. Не може да се придобиват по давност горски територии - държавна или общинска собственост.

Чл. 27. (1) Държавни са горските територии, които не принадлежат на физически и юридически лица и на общините.

(2) Горските територии са изключителна държавна собственост, когато са определени за такива с друг закон.

(3) Публична държавна собственост са:

1. горските територии - държавна собственост, предоставени за управление на ведомства за изпълнение на функциите им или във връзка с националната сигурност и отбраната, или за извършване на здравни, образователни и хуманитарни дейности;

2. горските територии - държавна собственост, попадащи в най-вътрешния пояс на санитарно-охранителните зони на водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и на водоизточниците на минерални води по Закона за водите;

3. горските територии - държавна собственост в защитените територии по смисъла на чл. 5, т. 3, 5 и 6 от Закона за защитените територии;

4. горските територии - държавна собственост, включени в територии за опазване на недвижимото културно наследство по Закона за културното наследство;

5. защитните горски пояси;

6. семепроизводствените градини, клоновите колекции, географските култури и дендрариумите, както и горските разсадници с национално значение съгласно приложение № 2;

7. горските територии в 200-метровата ивица покрай границите на Република България с държави, които не са членки на Европейския съюз, както и горските територии, включени в границите на системите и съоръженията за предпазване от вредното въздействие на водите.

(4) Горските територии - държавна собственост, извън посочените в ал. 2 и 3 са частна държавна собственост.

(5) Собствеността на държавата върху поземлени имоти в горски територии се удостоверява с един от следните документи:

1. акт за държавна собственост;

2. договор за придобиване право на собственост;

3. удостоверение, издадено от общинската служба по земеделие по местонахождението на поземления имот, с приложена към него скица на имота.

(6) По дела, които се отнасят до горски територии - държавна собственост, държавата се представлява пред съда от министъра на земеделието и храните или от оправомощено от него длъжностно лице.

Чл. 28. (1) Общинска собственост са горските територии, правото на собственост върху които е възстановено на общините, както и тези, придобити от тях чрез правна сделка или по други придобивни способи и не са държавна или частна собственост.

(2) Публична общинска собственост са горските територии - общинска собственост:

1. предоставени за управление на ведомства за изпълнение на функциите им или във връзка с националната сигурност и отбраната, или за извършване на здравни, образователни и хуманитарни дейности;
2. попадащи в най-вътрешния пояс на санитарно-охранителните зони на водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и на водоизточниците на минерални води по Закона за водите;
3. попадащи в защитени територии по смисъла на чл. 5, т. 3, 5 и 6 от Закона за защитените територии;
4. включени в териториите за опазване на недвижимото културно наследство по Закона за културното наследство.

(3) Собствеността на общината върху поземлени имоти в горски територии се удостоверява с един от следните документи:

1. акт за общинска собственост;
2. договор за придобиване право на собственост;
3. решение, издадено от общинската служба по земеделие по местонахождението на поземления имот, с приложена към него скица на имота.

Чл. 29. Собствениците на горски територии трябва да упражняват правото си на собственост върху тях по начин, който не влошава състоянието им и не причинява вреда на други собственици или на обществото.

Раздел II.

Разпореждане със собствеността

Чл. 30. Държавата може да придобива поземлени имоти в горски територии чрез покупка, замяна, дарение, делба, завещание или чрез други начини, определени в закона.

Чл. 31. Държавата може да закупува горски територии - собственост на физически лица, юридически лица и общини.

Чл. 32. (1) Закупуването от държавата на горски територии се извършва въз основа на решение на Министерския съвет, с което се възлага на министъра на земеделието и храните да проведе процедура и да сключи договор за покупка на поземлени имоти.

(2) С предимство се купуват горски територии, граничещи с горски територии - държавна собственост, разположени в защитни и специални горски територии.

(3) Въз основа на решението на Министерския съвет по ал. 1 министърът на земеделието и храните взема решение за откриване на процедурата, в което се посочват:

1. общините и землищата, в които държавата желае да закупи имоти;
2. методиката за оценка на предложенията, както и критериите за избор на имотите - предмет на сделката;
3. датата, мястото и часът на разглеждане на предложенията;
4. начинът на плащане и евентуални обезпечения;
5. други условия.

(4) Решението по ал. 3 се публикува в един централен и един местен ежедневник и се оповестява публично на интернет страницата на Изпълнителната агенция по горите в срок не по-малък от два месеца преди датата на разглеждане на предложенията.

(5) Собствениците на поземлени имоти в горски територии правят писмено предложение до изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, в което посочват предлаганата от тях цена и прилагат:

1. документ за собственост;
2. скица на имота;
3. данъчна оценка на имота;
4. извадка от горскостопанския план или програма за съответния имот.

(6) В деня, определен за разглеждане на предложенията, изпълнителният директор на Изпълнителната агенция по горите назначава комисия, която да разгледа получените предложения и да направи предложение за закупуване на имотите, съответно за отказ за закупуване. За работата на комисията се изготвя протокол.

(7) Протоколът по ал. 6 се предоставя на министъра на земеделието и храните, придружен със становище от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, проект на решение за закупуване на имотите на лицата, чиито предложения са приети, и проект на договор.

(8) Въз основа на решението по ал. 7 министърът на земеделието и храните сключва договор.

Чл. 33. (1) Държавата може да продава горски територии - частна държавна собственост:

1. за прекратяване на съсобственост върху горски територии между държавата и други съсобственици;
2. когато с влязъл в сила общ устройствен план е предвидена промяна на предназначението на горската територия за създаване на нови или разширяване строителните граници на съществуващи урбанизирани територии.

(2) Продажбата на горски територии - частна държавна собственост по ал. 1, т. 2, се извършва след провеждане на търг по реда на Закона за държавната собственост.

(3) В случаите по ал. 1, т. 2 не подлежат на продажба поземлени имоти в горски територии - частна държавна собственост, попадащи в Европейската екологична мрежа Natura 2000.

(4) Обособяването на поземлени имоти в горски територии, включени в общия устройствен план по ал. 1, т. 2, се извършва след влизането в сила на подробен устройствен план за съответната територия.

(5) Въз основа на влезлия в сила подробен устройствен план по ал. 4 министърът на земеделието и храните или оправомощено от него длъжностно лице предприема действия за отразяването на имотите в кадастралната карта или в картата на възстановената собственост.

(6) Продажбата на горски територии - частна държавна собственост по ал. 1, т. 1, се извършва без провеждане на търг, когато другите съсобственици са приели предложението за продажба по реда на Закона за собствеността.

(7) В случаите на прекратяване на съсобственост върху горски територии, когато съсобствеността е между държавата и собственици, обединени в горско сдружение, продажбата се извършва без провеждане на търг, като съгласието за закупуване на горските територии се дава от ръководния орган на съответното сдружение.

Чл. 34. (1) Търгът за продажба на поземлени имоти в горски територии се открива със заповед на министъра на земеделието и храните.

(2) Когато началната цена за провеждане на търга е над 500 000 лв., същият се провежда след решение на Министерския съвет по предложение на министъра на земеделието и храните.

(3) Обявлението за провеждане на търга се публикува в един централен и един местен ежедневник.

(4) В обявлението по ал. 3 се посочват общината, землището, номерата на имотите, площта, координатите на граничните точки, видът на търга, началната цена, времето и мястото за провеждане на търга и за закупуване на тръжната документация.

(5) Когато определената по реда на наредбата по чл. 86, ал. 2 цена за продажба на горските територии - предмет на търга, е по-ниска от тяхната данъчна оценка, търгът се провежда при начална цена, равна на данъчната оценка.

(6) Приходите от продажбата на горски територии постъпват в бюджета на Изпълнителната агенция по горите и се разходват само за закупуване на горски и земеделски територии, както и за създаване на нови гори.

Чл. 35. (1) Замяна на поземлени имоти в горски територии - частна държавна собственост, с поземлени имоти в горски територии - собственост на физически, юридически лица и общини, се извършва със заповед на министъра на земеделието и храните.

(2) Замяната на поземлени имоти в горски територии - частна държавна собственост, чиято оценка, определена по реда на наредбата по чл. 86, ал. 2, е над 100 000 лв., с поземлен имот в горски територии - собственост на физически или юридически лица, се извършва с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на земеделието и храните.

(3) Замяна на поземлени имоти в горски територии - частна държавна и общинска собственост, може да се извърши само в случай че тя е:

1. способ за прекратяване на съсобственост върху горски територии между държавата, съответно общината и други съсобственици;
2. начин за изпълнение на задължения, произтичащи от международен договор;
3. необходима във връзка със строителството на обекти с национално значение по смисъла на Закона за устройство на територията или на национални обекти по смисъла на Закона за държавната собственост;
4. необходима във връзка със строителството на общински обекти от първостепенно значение по смисъла на Закона за устройство на територията, които са публична общинска собственост;
5. способ за промяна на собствеността върху съществуващи горски автомобилни пътища или части от тях между държавата, общини и горски сдружения;
6. между държавата и община или между общини.

(4) В случаите по ал. 3, т. 1 придобиваните от държавата или общината поземлени имоти вследствие на замяната трябва да граничат с горски територии - държавна, съответно общинска собственост.

(5) Не се допуска замяна на поземлени имоти в горски територии - частна държавна и общинска собственост, когато:

1. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2015 г., в сила от 07.08.2015 г.) върху имотите, собственост на физически или юридически лица, са учредени ипотeka или други вещни права;
2. разликата в стойността на имотите - предмет на замяна, определени по реда на наредбата по чл. 86, ал. 2, е по-голяма от 5 на сто;
3. имотите - предмет на замяна, са отдадени под наем или под аренда;
4. в резултат на замяната се разделят имоти - държавна или общинска собственост.

(6) В случаите по ал. 3, т. 2 - 5 с договора за замяна се определя и срокът за изграждане на обекта или съоръжението. При неспазване на условията по договора същият се разваля по съдебен ред.

Чл. 36. (1) Замяната на поземлени имоти в горски територии - частна държавна собственост, се извършва по писмено заявление на заинтересованото лице.

(2) Към заявлението по ал. 1 се прилагат:

1. оценка на предлаганите от него поземлени имоти;
2. документ за собственост на имотите по т. 1;
3. скици на имотите от кадастралната карта и извадка от кадастралния регистър с данни за имотите или скици на имотите от картата на възстановената собственост и партиди за тях;
4. доказателства, че искането попада в хипотезата на чл. 35, ал. 3;
5. доказателства, че няма пречки по чл. 35, ал. 5, т. 1 и 3.

(3) Заявлението се подава в съответната регионална дирекция по горите по местонахождение на имота - собственост на заинтересованото лице.

(4) По всяко заявление регионалната дирекция по горите комплектува преписка, към която прилага документите по ал. 2, както и оценка на имотите - държавна собственост, и я изпраща със становище в Изпълнителната агенция по горите.

(5) Изпълнителният директор на Изпълнителната агенция по горите дава становище по заявлението за замяна в едномесечен срок от постъпване на преписката по ал. 4, за което уведомява заявителя.

(6) При положително становище по заявлението изпълнителният директор на Изпълнителната агенция по горите предлага на министъра на земеделието и храните да издаде заповед за замяна.

(7) В тримесечен срок от постъпване на предложението по ал. 6 министърът на земеделието и храните се произнася по него, като издава или отказва да издаде заповед за замяна. Заповедта за замяна съдържа:

1. цената на всеки от имотите - предмет на замяната;
2. описание на имотите и документите, удостоверяващи правото на собственост;
3. размерът на режийните разноски, държавната такса и дължимия данък, които са за сметка на заявителя.

(9) В едномесечен срок от връчването на заповедта заявителят заплаща дължимите данъци, такси и разноски.

(10) Въз основа на влязлата в сила заповед и извършените плащания министърът на земеделието и храните сключва договор, който се вписва от заявителя в службите по вписване по местонахождението на имотите за негова сметка.

(11) Замяната на поземлени имоти в горски територии - частна общинска собственост, се извършва при спазване изискванията на чл. 35, ал. 3 и по реда на Закона за общинската собственост.

(12) Отказът по ал. 7 се съобщава и може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 37. (1) Горски автомобилни пътища - публична държавна собственост, могат да бъдат предоставени за управление на общини за изпълнение на техните функции, както и за трайно задоволяване на обществени потребности от местно значение, с решение на Министерския съвет след решение на съответния общински съвет и по предложение на министъра на земеделието и храните. Въз основа на решението на Министерския съвет министърът на земеделието и храните сключва договор, в който се уреждат правата и задълженията на двете страни.

(2) Горски автомобилни пътища - частна държавна собственост, могат да бъдат предоставени за управление на общини за изпълнение на техните функции със заповед на министъра на земеделието и храните. Въз основа на заповедта министърът на земеделието и храните сключва договор, в който се уреждат правата и задълженията на двете страни.

(3) Когато част от горски автомобилен път е публична държавна собственост, предоставянето му за управление на общини се извършва по реда на ал. 1.

Чл. 38. (1) Собственици на поземлени имоти в горски територии, намиращи се в границите на едно землище, които са се обединили в горско сдружение, могат да предлагат уедряване на своите имоти.

(2) Предложение за уедряване на поземлени имоти в горски територии могат да подават и държавните горски стопанства, държавните ловни стопанства и общините.

(3) Предложението по ал. 1 и 2 се подава от заинтересованите лица до министъра на земеделието и храните, придружено с писмено съгласие на собствениците на засегнатите имоти, което съдържа данни за собствениците и за имотите, които се предвижда да се включат в плана за уедряване. Към заявлението се прилага копие от картата на възстановената собственост или от кадастралната карта, върху която собствениците са отразили предложението си за уедряване (схема на желанията).

(4) Министърът на земеделието и храните се произнася писмено по предложението в двумесечен срок от получаването му. Когато становището е положително, заинтересованите лица изработват за собствена сметка план за уедряване на горските територии.

(5) Планът за уедряване може да включва горски територии - частна държавна и/или частна общинска собственост, и/или горски територии - собственост на физически или юридически лица. Горски територии - частна държавна и частна общинска собственост, могат да се включват в плана за уедряване, при условие че не се допуска разпокъсване на целостта им.

(6) Имотите на всеки участник в плана за уедряване се проектират така, че да съответстват по парична равностойност на имотите му преди уедряването. Оценките се изготвят по реда на наредбата по чл. 86, ал. 2. Разходите по изготвяне на оценките са за сметка на заинтересованите лица.

(9) При изработването на плана за уедряване може да се ползват графични данни и от системата за идентификация на земеделските парцели.

(10) Включването на горски територии - държавна и общинска собственост, в плана за уедряване се извършва след предварително писмено съгласие от министъра на земеделието и храните, съответно от общинския съвет. За включване в плана за уедряване на горски територии, собственост на физически и юридически лица, съгласието на собствениците се представя с нотариално заверена декларация.

(11) В плана за уедряване не се включват имоти - държавна и общинска собственост, в защитени територии; имоти, върху които е наложена възбрана, обременени са с други вещни тежести или ограничени вещни права; за които се извършва делба; предмет са на съдебен спор за правото на собственост или са предмет на процедура по отчуждаване.

(12) Имоти с наложени ограничения на ползването, включително производящи от разположението им в нарушени територии, се включват в плана за уедряване със съгласието на собствениците.

(13) Имоти, за които са сключени договори за наем или за аренда със срок 5 и повече години, се включват в плана за уедряване със съгласието на наемателя или на арендатора. Ползването по договорите за наем или за аренда преминава върху уедрения имот.

(14) Министърът на земеделието и храните издава заповед за назначаване на постоянна комисия, която:

1. извършва проверка на данните и обстоятелствата по заявлението;
2. одобрява техническото задание за изработване на плана за уедряване;
3. приема проекта на плана за уедряване.

(15) В състава на комисията по ал. 14 се включват представители на Изпълнителната агенция по горите, на общинската служба по земеделие, на службата по геодезия, картография и кадастър, на общината, както и представител на заявителя/заявителите. При необходимост в състава на комисията могат да се привличат и други експерти.

(16) Комисията се запознава на място с всички данни и обстоятелства, извършва и служебни проверки по документи в общинската служба по земеделие и съставя протокол за резултатите от проверката.

(17) Въз основа на протокола на комисията министърът на земеделието и храните издава заповед за одобряване на плана за уедряване.

(18) Заповедта по ал. 17 подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(19) Въз основа на влязлата в сила заповед министърът на земеделието и храните издава заповед за промяна на картата на възстановената собственост. Когато за землището е одобрена кадастрална карта, изменението на границите на горските територии се извършва по реда на Закона за кадастър и имотния регистър.

(20) Общинската служба по земеделие издава на собствениците решения и скици на уедрените имоти, които имат силата на констативен нотариален акт за правото на собственост. Когато за територията е одобрена кадастрална карта, скиците се издават по реда на Закона за кадастъра и имотния регистър.

(21) Забранява се промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии за срок 20 години след уедряването им. Забраната не се прилага, когато промяната на предназначението е свързана със:

1. националната сигурност и отбраната на страната;
2. изпълнението на инвестиционни проекти, одобрени с решение на Министерския съвет;
3. изпълнението на инвестиционни проекти за нужди на общината, одобрени с решение на общинския съвет.

Чл. 39. (1) Министерът на земеделието и храните се разпорежда безвъзмездно с недвижими имоти - държавна собственост, които не са горски територии, когато разпореждането е между Изпълнителната агенция по горите, нейните структури и специализирани териториални звена.

(2) (Нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Изпълнителният директор на Изпълнителната агенция по горите се разпорежда безвъзмездно с движими вещи - държавна собственост, когато разпореждането е между Изпълнителната агенция по горите, нейните структури и специализирани териториални звена.

Чл. 40. (1) Разпореждането с горски територии - общинска собственост, се извършва по реда, предвиден в Закона за общинската собственост.

(2) Разпореждането с горски територии, които не са държавна и общинска собственост, се извършва в нотариална форма.

Раздел IV.

Учредяване на ограничени вещни права върху поземлени имоти в горски територии

Чл. 54. (1) Право на строеж върху поземлени имоти в горски територии без промяна на предназначението на територията се учредява за изграждане на:

1. стълбове за въздушни електропроводи;
2. стълбове за телекомуникационно оборудване, радио- и телевизионно разпространение, съобщителни линии, безжичен интернет и други съоръжения на техническата инфраструктура;
3. сгради и съоръжения, свързани с управлението, възпроизводството, ползването и опазването на горите и дивеча, независимо от тяхната собственост:
 - а) автомобилни горски пътища;

- б) заслони за обществено ползване;
 - в) ферми за отглеждане на дивеч, риболюпилни и рибарници;
 - г) посетителски и информационни центрове, които не включват помещения за постоянно или временно обитаване;
 - д) горски и ловни кантони, които не включват помещения за постоянно или временно обитаване;
 - е) (доп. - ДВ, бр. 60 от 2015 г., в сила от 07.08.2015 г.) контролни горски пунктове, които не включват помещения за постоянно или временно обитаване, както и съоръжения за опазване на горите от пожари;
 - ж) (нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) зооветеринарни и биотехнически съоръжения;
- 4. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) нефтопроводи, топлопроводи, газопроводи, нефтопродуктопроводи, надземни и подземни проводи за хидротехнически съоръжения за производство на електрическа енергия;
 - 5. (нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) надземни и подземни проводи за хидротехнически съоръжения, водопроводи и канализации с диаметър над 1500 мм;
 - 6. (нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) станции и стълбове на съществуващи лифтове и влекае, които са търпими строежи по Закона за устройство на територията, включително за нуждите на основен ремонт, реконструкция, подмяна и/или модернизация - за срок до 20 години;
 - 7. (нова - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) съоръжения и обекти за реставрация и адаптация на недвижими археологически културни ценности.
- (2) Правото на строеж се учредява безсрочно или за определен срок:
- 1. от Министерския съвет - за горски територии - публична държавна собственост, с изключение на случаите, когато правото на строеж се учредява за изграждане на обекти по ал. 1, т. 3;
 - 2. от министъра на земеделието и храните - за поземлени имоти в горски територии - частна държавна собственост:
 - а) за стълбовете на въздушни електропроводи над 20 kV;
 - б) за обектите по ал. 1, т. 4, 5 и 6;
 - 3. от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите - за поземлените имоти в горските територии - частна държавна собственост, извън посочените в т. 1 и 2, както и за изграждане в горски територии - публична държавна собственост, на обекти по ал. 1, т. 3;
 - 4. от кмета на общината след решение на общинския съвет - за поземлени имоти в горски територии - общинска собственост;
 - 5. от други собственици или обединения на собственици на поземлени имоти в горски територии - за собствените им имоти.

(3) Не се разрешава изграждането на обекти по ал. 1, т. 3, букви „б“ - „е“, когато това не е предвидено в приетите за съответната територия горскостопански планове, програми или планове за управление на защитени територии.

(4) Не се учредява право на строеж върху поземлени имоти в горски територии в случаите, когато в специален закон е въведена забрана за строителство.

Чл. 55. (1) За учредяване право на строеж върху поземлени имоти в горски територии инвеститорът прави искане за предварително съгласуване пред:

1. министъра на земеделието и храните - за поземлените имоти в горските територии - публична държавна собственост, както и за обектите по чл. 54, ал. 2, т. 2, буква „а“ и чл. 54, ал. 1, т. 4 - 7;
2. изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите - за поземлените имоти в горски територии - частна държавна собственост, извън посочените в т. 1;
3. кмета на общината - за поземлени имоти в горски територии - общинска собственост;
4. собственика - за останалите поземлени имоти в горски територии.

(2) За учредяване право на строеж върху поземлени имоти в горски територии за изграждане на обекти, свързани с националната сигурност и отбраната на страната, искането за предварително съгласуване се прави от съответните министри и ръководители на ведомства. Учредяването на правото на строеж е безвъзмездно.

(3) Искането за предварително съгласуване за учредяване право на строеж за поземлени имоти в горските територии - държавна и общинска собственост, се придружава от следните документи:

1. скица на имота или извадка за група поземлени имоти от кадастралната карта или от картата на възстановената собственост, извадка от кадастралния регистър на недвижимите имоти или от картата на възстановената собственост с данни за имотите и партиди за тях;
2. задание за изработване на подробен устройствен план, изготвено в съответствие с разпоредбите на Закона за устройство на територията;
3. становище от съответната регионална дирекция по горите, издадено въз основа на документите по т. 1 и 2;
4. акт за предоставяне на статут на недвижима археологическа културна ценност съгласно Закона за културното наследство, в случаите по чл. 54, ал. 1, т. 7.

(4) В двумесечен срок от постъпване на искането лицата по ал. 1 се произнасят по него. Решението на лицата по ал. 1, т. 1, 2 и 3 се съобщава и може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(5) Когато искането е за поземлен имот в горска територия - държавна

собственост, органът по ал. 1, т. 1 и 2 преди произнасяне по него служебно изисква становище от съответното държавно горско стопанство или държавно ловно стопанство.

Чл. 56. (1) (Доп. - ДВ, бр. 60 от 2012 г., изм. - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) За учредяване право на строеж по чл. 54, ал. 1, т. 1 и 2, т. 3, буква „ж“, т. 4 - 7 върху поземлени имоти в горски територии - държавна и общинска собственост, се подава заявление по образец до органа, дал предварително съгласуване за учредяване правото на строеж, комплектувано със следните документи:

1. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г., изм. - ДВ, бр. 57 от 2016 г.) скица на имота от кадастралната карта или от картата на възстановената собственост, извадка от кадастралния регистър на недвижимите имоти или от картата на възстановената собственост с данни за имотите и партиди за тях или комбинирана скица, съдържаща същите данни;
2. одобрен подробен устройствен план и удостоверение, че актът за одобряването му е влязъл в сила, издадено от органа, който го е одобрил;
3. оценка на имота съгласно наредбата по чл. 86, ал. 2;
4. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) влязъл в сила административен акт, издаден по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или по реда на Закона за биологичното разнообразие или становище на компетентния орган по околна среда.

(2) (Нова - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) В случаите по чл. 55, ал. 6 заявлението се подава до компетентния орган по чл. 55, ал. 1.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Заявленията за учредяване право на строеж се разглеждат по реда на тяхното постъпване.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Органът по чл. 55, ал. 1 се произнася по заявлението в едномесечен срок от датата на постъпването му, като учредява право на строеж върху горската територия или постановява отказ.

(5) (Нова - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) В случаите по чл. 55, ал. 6, когато заявлението е за поземлен имот в горска територия - държавна собственост, компетентният орган по чл. 55, ал. 1, т. 1 и 2 преди произнасяне по него служебно изисква становище от съответното държавно горско стопанство или държавно ловно стопанство.

(6) (Предишна ал. 4 - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) За учредяване право на строеж върху поземлени имоти в горски територии - държавна собственост, се заплаща цена, определена с наредбата по чл. 86, ал. 2. За учредяване право на строеж върху поземлени имоти в горски територии - общинска собственост, се заплаща цена, определена с наредба на общинския съвет.

(7) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Цената за учреденото вещно право на строеж се посочва в акта за учредяването му и се заплаща в тримесечен срок от влизането в сила на акта.

(8) (Изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г., предишна ал. 6, изм. - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Актовете по ал. 4 се съобщават и могат да се обжалват по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(9) (Предишна ал. 7, изм. - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Въз основа на влезлия в сила акт за учредяване правото на строеж и извършеното плащане по ал. 7 се сключва договор между заявителя и изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, съответно кмета на общината. Договорът се вписва от заявителя в службата по вписванията по местонахождение на имота, а копие от вписания договор се изпраща в съответната регионална дирекция по горите.

Чл. 57. (1) Правата на лицето, в полза на което е учредено правото на строеж, се погасяват:

1. (изм. - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) в случай на неплащане на дължимата цена в срока по чл. 56, ал. 7;
2. ако правото не се упражни в продължение на 5 години.

(2) Средствата от учреденото право на строеж постъпват:

1. в съответното държавно предприятие по чл. 163 - за горските територии - държавна собственост;
2. в съответната община - за горските територии - общинска собственост.

(3) (Нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Определената по реда на чл. 86, ал. 3 стойност на дървесината от горските територии - държавна собственост, върху които е учредено право на строеж, постъпва в приход на съответното държавно предприятие по чл. 163.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) В случай на погасяване на правата по ал. 1 лицето, в чиято полза е учредено правото на строеж, е длъжно да премахне за своя сметка изградените в имота постройки и съоръжения, както и да извърши възстановяване на терена, освен ако не е уговорено друго в акта за учредяването.

Чл. 58. (1) За изграждане на обекти по чл. 54, ал. 1, т. 3 за осъществяване на дейността на структури на Изпълнителната агенция по горите, държавни горски стопанства, държавни ловни стопанства и учебно-опитни горски стопанства се издава писмено разрешение от министъра на земеделието и храните или оправомощено от него длъжностно лице - за горски територии, държавна собственост.

(2) За изграждане на обекти по чл. 54, ал. 1, т. 3 за осъществяване на дейността на съответната община се издава решение на общинския съвет - за горски територии, общинска собственост.

Чл. 59. (1) Право на строеж върху поземлени имоти в горски територии, които не са държавна и общинска собственост, се учредява в нотариална форма.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Не е необходимо учредяване право на строеж за изграждане на обектите по чл. 54, ал. 1 в случаите, когато строителството се извършва от собственика на територията или от горско сдружение по чл. 183, в което собствеността на отделните собственици е възстановена в идеални части. Изграждането на такива обекти се допуска след издаване на разрешение за строеж.

Чл. 60. (1) (Доп. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Дървесината от поземлените имоти в горските територии - държавна и общинска собственост, върху които е учредено възмездно право на строеж, е собственост на заявителя.

(2) Добивът и разпореждането с дървесината по ал. 1 се организира от заявителя по реда на този закон за негова сметка.

(3) (Нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Добивът и разпореждането с дървесината от обектите по чл. 59, ал. 2 се извършват след издаване на разрешение за строеж.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) В едногодишен срок след изтичане на срока, за който е учредено правото на строеж, лицето, в полза на което е учредено, е длъжно да премахне за своя сметка постройките и съоръженията, както и да извърши възстановяване на терена, освен ако не е уговорено друго в акта за учредяването му.

(5) (Нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Дървесината от поземлени имоти в горски територии, върху които е учредено безвъзмездно право на строеж по чл. 55, ал. 2, е собственост на:

1. съответното държавно предприятие - за поземлени имоти - държавна собственост, които се управляват от държавните предприятия по чл. 163;

2. съответната община - за поземлени имоти - общинска собственост.

(6) (Нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Добивът и разпореждането с дървесината по ал. 5 се организират от съответното държавно предприятие или община.

Чл. 61. (1) Сервитут върху поземлени имоти в горски територии може да се учреди за изграждане и/или обслужване на:

1. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г., доп. - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) надземни и подземни проводи за хидротехнически съоръжения, водопроводи и канализации с диаметър под 1500 мм, включително на прилежащите към тях хидротехнически съоръжения (шахти) с площ до 15 кв. м, както и въздушни и подземни електропроводи, кабели и други довеждащи и отвеждащи проводи на техническата инфраструктура;

2. телефонни, телеграфни, радиосъобщителни и други линии;

3. (доп. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) лифтове и влекаве - за срок до 30 години;

4. обхвата на съоръжения от ветрогенераторни и фотоволтаични паркове.

(2) (Нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Сервитут върху поземлени имоти в горски територии може да се учреди за обслужване на надземни и подземни

провода за хидротехнически съоръжения, водопроводи и канализации с диаметър над 1500 мм, нефтопроводи, топлопроводи, газопроводи, нефтопродуктопроводи, надземни и подземни хидротехнически съоръжения за производство на електрическа енергия.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Сервитут върху поземлени имоти в горски територии се учредява безсрочно или за определен срок:

1. от Министерския съвет - за поземлени имоти в горски територии - публична държавна собственост;
2. от министъра на земеделието и храните - за поземлени имоти в горски територии - частна държавна собственост:
 - а) за въздушни електропроводи над 20 kV;
 - б) за лифтове и влекае;
 - в) за обектите по ал. 1, т. 4;
3. от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите - за поземлени имоти в горски територии - частна държавна собственост, извън тези по т. 1 и 2;
4. от кмета на общината след решение на общинския съвет - за поземлени имоти в горски територии - общинска собственост;
5. от собственика - за останалите поземлени имоти в горски територии.

Чл. 62. (1) За учредяване на сервитут върху поземлени имоти в горски територии инвеститорът прави искане за предварително съгласуване пред:

1. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) министъра на земеделието и храните - за поземлените имоти в горските територии - публична държавна собственост, както и за обектите по чл. 61, ал. 3, т. 2;
2. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите - за поземлените имоти в горски територии - частна държавна собственост, по чл. 61, ал. 3, т. 3;
3. кмета на общината - за поземлени имоти в горски територии - общинска собственост;
4. собственика - за останалите поземлени имоти в горски територии.

(2) За учредяване на сервитут върху поземлени имоти в горски територии, свързани с националната сигурност и отбраната на страната, искането за предварително съгласуване се прави от съответните министри и ръководители на ведомства.

(3) Искането за предварително съгласуване за учредяване на сервитут върху поземлени имоти в горските територии - държавна и общинска собственост, се придружава от следните документи:

1. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г., изм. - ДВ, бр. 57 от 2016 г.) скица на имота или извадка за група поземлени имоти от кадастралната карта или от картата на възстановената собственост, извадка от кадастрал-

ния регистър на недвижимите имоти или от картата на възстановената собственост с данни за имотите и партиди за тях;

2. задание за изработване на подробен устройствен план, изготвено в съответствие с разпоредбите на Закона за устройство на територията;

3. (нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) становище от съответната регионална дирекция по горите, издадено въз основа на документите по т. 1 и 2.

(4) В едномесечен срок от постъпване на искането лицата по ал. 1 се произнасят по него. Решението на лицата по ал. 1, т. 1, 2 и 3 се съобщава по реда на Административнопроцесуалния кодекс и може да се обжалва при условията и по реда, определени в него.

(5) Когато искането е за поземлен имот в горска територия - държавна собственост, органът по ал. 1, т. 1 и 2 преди произнасяне по него служебно изисква становище от съответното държавно горско стопанство или държавно ловно стопанство.

(6) (Нова - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Не се изисква предварително съгласуване за учредяване на сервитут върху поземлени имоти в горски територии за:

1. национални обекти и общински обекти от първостепенно значение по смисъла на Закона за държавната собственост и Закона за устройство на територията;

2. обекти на техническата инфраструктура на територията на повече от една община или една област, когато няма друга техническа възможност или когато друго техническо решение е явно икономически нецелесъобразно.

Чл. 63. (1) За учредяване на сервитут върху поземлени имоти в горски територии се подава заявление по образец до:

1. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) министъра на земеделието и храните - за поземлени имоти в горски територии - публична държавна собственост, както и за обектите по чл. 61, ал. 3, т. 2;

2. изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите - за поземлени имоти в горски територии - частна държавна собственост, извън посочените в т. 1;

3. кмета на общината - за поземлени имоти в горски територии - общинска собственост;

4. собственика - за горската територия, частна собственост.

(2) Към заявлението по ал. 1 се прилагат:

1. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г., изм. - ДВ, бр. 57 от 2016 г.) скица на имота от кадастралната карта или от картата на възстановената собственост, извадка от кадастралния регистър на недвижимите имоти или от картата на възстановената собственост с данни за имотите и партиди за тях или комбинирана скица, съдържаща същите данни;

2. одобрен подробен устройствен план и удостоверение, че актът за

одобряването му е влязъл в сила, издадено от органа, който го е одобрил;

3. документ за определяне на цената за сервитута;

4. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) влязъл в сила административен акт, издаден по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или по реда на Закона за биологичното разнообразие или становище на компетентния орган по околна среда.

(3) Когато за изграждането на обект или съоръжение в горски територии е необходимо учредяване право на строеж и сервитут, заявленията се разглеждат едновременно.

(4) Органът по ал. 1, т. 1 - 3 се произнася по заявлението в едномесечен срок от датата на постъпването му, като учредява сервитут или постановява отказ. Когато искането е за поземлени имоти в горски територии - държавна собственост, органът по ал. 1, т. 1 и 2 преди произнасяне по него служебно изисква становище от съответното държавно горско стопанство или държавно ловно стопанство.

(5) За учредяване на сервитут върху поземлени имоти в горски територии - държавна и общинска собственост, се заплаща цена, определена с наредбата по чл. 86, ал. 2. Цената за учредяване на сервитута се посочва в акта за учредяването му.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Актовете по ал. 4 се съобщават и могат да се обжалват по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(7) Цената по ал. 5 се заплаща в тримесечен срок от влизането в сила на акта за учредяване на сервитут. В случай че цената не бъде заплатена в определения срок, правата на лицето, в чиято полза е учреден сервитутът, се погасяват.

(8) Въз основа на влезлия в сила акт за учредяване на сервитут и извършеното плащане на дължимата цена се сключва договор между заявителя и изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите, съответно кмета на общината. Договорът се вписва от лицето, в чиято полза е учреден сервитутът, в службата по вписванията по местонахождение на имота и копие от вписания договор се изпраща в съответната регионална дирекция по горите.

(9) Цената за учредения сервитут постъпва:

1. (изм. - ДВ, бр. 28 от 2014 г.) в бюджета на Изпълнителната агенция по горите - за горските територии - държавна собственост;
2. в съответната община - за горските територии - общинска собственост.

(10) (Нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Определената по реда на чл. 86, ал. 3 и 4 стойност на дървесината от горските територии - държавна собственост, върху които е учреден сервитут или такъв възниква по силата на специални закони, постъпва в приход на съответното държавно предприятие по чл. 163.

(11) (Предишна ал. 10 - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Учредяването на сервитути върху поземлени имоти - горски територии, които са предоставени за нуждите на националната сигурност и отбраната на страната, се извършва след разрешение от ръководителя на съответното ведомство, на което са предоставени. Разрешението се изисква от заявителя и се прилага към документите по ал. 2.

Чл. 64. (1) (Изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) За сервитутите, които възникват по силата на специални закони в горските територии, се прилагат разпоредбите на съответните закони.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Приемането на подробен устройствен план за сервитутите по ал. 1 се разрешава след уведомяване на лицата по чл. 62, ал. 1.

(3) (Нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Алинея 2 не се прилага за обекти с национално значение или общински обекти от първостепенно значение по смисъла на Закона за устройство на територията.

(4) (Предишна ал. 3, изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Определянето на обезщетението за сервитута по ал. 1 се извършва по реда на наредбата по чл. 86, ал. 2.

Чл. 65. (1) Сервитутът върху поземлени имоти в горски територии, които не са държавна или общинска собственост, се учредява от собственика в нотариална форма.

(2) Начинът на плащане за учредяване на сервитут в имот - собственост на физическо или юридическо лице, се определя в договора по ал. 1.

Чл. 66. (Доп. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Когато собственикът на обектите по чл. 61, ал. 1 и 2 и на горската територия, върху която са разположени - частна собственост, е едно и също лице, не се учредява сервитут за изграждане и/или обслужване на обектите.

Чл. 67. (Доп. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Титулярят на сервитута е длъжен за своя сметка да поддържа територията, върху която е учреден сервитутът, в състояние, което да гарантира безопасната експлоатация на обекта по чл. 61, ал. 1 и 2.

Чл. 68. (Доп. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Собствеността върху дървесината от поземлени имоти в горски територии - държавна и общинска собственост, върху които са учредени сервитути или такива възникват по силата на специални закони, е на титуляря на сервитута, като добивът и разпореждането с дървесината се организира от него и за негова сметка по реда на този закон.

Чл. 69. (1) Право на ползване върху поземлени имоти в горски територии може да се учреди:

1. за извършване на дейности, свързани с търсене и проучване на подземни богатства по реда на Закона за подземните богатства - за срока на разрешението, издадено по реда на Закона за подземните богатства;
2. (доп. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) на държавни органи, извършващи дей-

ности по контрол и опазване на околната среда - когато това е свързано с дейността им, както и на училища, научни институти и юридически лица, които провеждат обучение или извършват научна дейност, свързани с управлението, стопанисването, устройството и опазването на горите - безсрочно;

3. (доп. - ДВ, бр. 13 от 2017 г.) за извършване на теренни проучвания и консервация на археологически ценности - за срок не по-дълъг от три години.

(2) Право на ползване върху поземлени имоти в горски територии се учредява:

1. от Министерския съвет - в случаите по ал. 1, т. 2 и 3, за поземлени имоти в горски територии - държавна собственост;
2. от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите - в случаите по ал. 1, т. 1, за поземлени имоти в горски територии - държавна собственост;
3. от кмета на общината след решение на общинския съвет - за поземлени имоти в горски територии - общинска собственост;
4. от собственика - за горската територия, частна собственост.

(3) Извън случаите по ал. 1 и 2 право на ползване върху поземлени имоти в горски територии може да се учреди за устройване на постоянни пчелини по смисъла на Закона за пчеларството от:

1. директора на държавното предприятие по чл. 163 или оправомощено от него длъжностно лице - за поземлени имоти в горски територии - държавна собственост, предоставени за управление на предприятието;
2. кмета на общината - за поземлени имоти в горски територии - общинска собственост;
3. собственика - за горската територия, негова собственост.

Чл. 70. (1) За учредяване право на ползване върху поземлени имоти в горски територии се подава заявление по образец до:

1. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) министъра на земеделието и храните - в случаите по чл. 69, ал. 1, т. 2 и 3;
2. изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите - за извършване на дейности, свързани с търсене и проучване на подземни богатства по реда на Закона за подземните богатства;
3. кмета на общината - за поземлени имоти в горски територии - общинска собственост;
4. собственика - за горската територия, частна собственост.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Когато заявлението по ал. 1 е за горски територии - държавна или общинска собственост, към него се прилага скица на имота или скица-проект с координатите на точките, определящи гра-

ниците на поземления имот от кадастралната карта или от картата на възстановената собственост, съгласувана от съответната регионална дирекция по горите, и оценка на имота, а когато правото на ползване се учредява за извършване на дейности, свързани с търсене и проучване на подземни богатства по реда на Закона за подземните богатства, и:

1. разрешение за търсене и/или проучване, издадено по реда на Закона за подземните богатства;
2. (доп. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) влязъл в сила административен акт, издаден по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или по реда на Закона за биологичното разнообразие или становище на компетентния орган по околна среда;
3. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) изготвен и одобрен проект за рекултивация в съответствие с нормативно установените изисквания за рекултивация на нарушени терени - когато дейността, за която се учредява правото на ползване, е свързана с отнемане на повърхностния почвен слой;
4. (нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) безусловна неотменяема банкова гаранция за изпълнение на проекта по т. 3 в размер на общата стойност на рекултивацията и базисната цена на имота, върху който се учредява правото на ползване, определена по реда на наредбата по чл. 86, ал. 2, издадена в полза на собственика или на съответното държавно предприятие по чл. 163, когато дейността, за която се учредява правото на ползване, е свързана с отнемане на повърхностния почвен слой; гаранцията се освобождава в едномесечен срок след приемане на рекултивацията.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Органът по чл. 69, ал. 2, т. 1 - 3 се произнася по заявлението, като учредява право на ползване или постановява отказ. Когато искането е за извършване на дейности, свързани с търсене и проучване на подземни богатства, или за извършване на теренни проучвания на археологически ценности, органът по ал. 1, т. 1 и 2 преди произнасянето по него служебно изисква становище от съответното държавно горско предприятие или държавно ловно стопанство.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Актовете по ал. 3 се съобщават и могат да се обжалват по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(5) За учредяване право на ползване върху поземлени имоти в горски територии за устройване на постоянни пчелини по смисъла на Закона за пчеларството собственикът на пчелина подава заявление до лицата по чл. 69, ал. 3. Към заявлението се прилагат доказателства, че заявителят е вписан в регистъра по чл. 8 от Закона за пчеларството и е собственик на постоянен пчелин с над 10 пчелни семейства.

(6) За настаняване или преместване на временен пчелин по смисъла на Закона за пчеларството не се учредява право на ползване върху поземлени имоти в горски територии по реда на ал. 5, а се издава разрешение от лицата

по чл. 69, ал. 3.

(7) Актът за учредяване право на ползване по ал. 5 и разрешението по ал. 6 се издават в деня на подаване на заявлението.

Чл. 71. (1) (Изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) За учредяване право на ползване върху поземлени имоти в горски територии - държавна и общинска собственост, за извършване на дейности по чл. 69, ал. 1, т. 1, се заплаща цена, определена с наредбата по чл. 86, ал. 2.

(2) Учредяването на право на ползване върху поземлени имоти в горски територии - държавна и общинска собственост, в полза на училища, научни институти и юридически лица, които провеждат обучение или извършват научна дейност, свързани с управлението, стопанисването, устройството и опазването на горите, както и за извършване на теренни проучвания на археологически ценности, се извършва безвъзмездно.

(3) Цената по ал. 1 се заплаща в тримесечен срок от влизането в сила на акта за учредяване право на ползване. В случай че цената не бъде заплатена в определения срок, правата на лицето, в чиято полза е учредено правото на ползване, се погасяват.

(4) Въз основа на влезлия в сила акт за учредяване право на ползване, а в случаите по ал. 1 - и след извършено плащане, изпълнителният директор на Изпълнителната агенция по горите, съответно кметът на общината, сключва договор със заявителя. Договорът се вписва от лицето, в чиято полза е учредено правото на ползване, в службата по вписванията по местонахождението на имота и копие от вписания договор се изпраща в съответната регионална дирекция по горите.

(5) Цената за учреденото право на ползване постъпва:

1. (изм. - ДВ, бр. 28 от 2014 г.) в бюджета на Изпълнителната агенция по горите - за горските територии - държавна собственост;
2. в съответната община - за горските територии - общинска собственост.

(6) Правото на ползване за поземлени имоти в горски територии, които не са държавна или общинска собственост, се учредява от собственика в нотариална форма, с изключение на случаите по чл. 69, ал. 1, т. 3.

(7) Учредяването на право на ползване върху поземлени имоти в горски територии по чл. 69, ал. 3, както и издаването на разрешение по чл. 70, ал. 6 е безвъзмездно.

Чл. 72. (1) Дървесината от поземлени имоти в горски територии - държавна или общинска собственост, върху които е учредено право на ползване, е собственост на титуляря на правото на ползване.

(2) Добивът и разпореждането с дървесината по ал. 1 се организират от титуляря на правото на ползване по реда на този закон за негова сметка.

(3) След изтичане на срока, за който е учредено правото на ползване по

чл. 69, ал. 1, т. 1 и 3, титулярят на правото на ползване е длъжен да извърши рекултивация на терена. Рекултивацията се извършва за негова сметка в едногодишен срок от погасяване правото на ползване. Рекултивацията се извършва при условията и по реда на Закона за опазване на земеделските земи.

Раздел V. Промяна на предназначението

Чл. 73. (1) Промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии се допуска за:

1. площадки за изграждане на транспортни съоръжения (пристанища, летища, жп гари, автогари), промишлени предприятия и ферми за отглеждане на животни, риба и други водни животни, добив на подземни богатства, гробищни паркове, депа за отпадъци, насипища и хвостохранилища, електроцентрали, язовири, пречиствателни станции за питейни или отпадъчни води и други хидротехнически съоръжения, както и на площадкови енергийни обекти по смисъла на Закона за енергетиката;
2. трасета на линейни обекти, разположени върху повърхността на терена - пътища и железопътни линии, включително съоръженията към тях, водни канали;
3. създаване на нови или разширяване строителните граници на съществуващи урбанизирани територии в случаите, когато има действащи общи устройствени планове на общините или за части от тях, в които се намират имотите;
4. създаване или разширяване на отделни урегулирани поземлени имоти, за които има влязъл в сила:
 - а) подробен устройствен план - за реализиране на проекти за предоставяне на социални услуги - резидентен тип, и социални услуги от специализираните институции;
 - б) общ устройствен план - в останалите случаи;
5. национални обекти по смисъла на Закона за държавната собственост, обекти, свързани с националната сигурност и отбраната на страната, с опазването на околната среда, за изграждането на които има решение на Министерския съвет, както и общински обекти от първостепенно значение по смисъла на Закона за устройство на територията;
6. изграждане на стълбове за лифтове и влекове, както и на основи на съоръжения от ветрогенераторни и фотоволтаични паркове;
7. изграждане на ски писти.

(2) Забранява се промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии за срок 20 години след опожаряването им. Забраната не се прилага, когато промяната на предназначението е свързана със:

1. отбраната или сигурността на страната;
2. изпълнението на инвестиционни проекти, одобрени с решение на Министерския съвет;
3. изпълнение на инвестиционни проекти за нужди на общината, одобрени с решение на общинския съвет.

(3) Приходите от промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии постъпват в бюджета на Министерството на земеделието и храните и се разходват само за залесяване и строителство и поддръжка на горски пътища.

(4) Промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии по ал. 1, т. 3 и т. 4, буква „б“ се извършва, след като заявителят е придобил правото на собственост върху имота.

(5) Поземлени имоти в горски територии се смятат с променено предназначение от датата на влизане в сила на подробен устройствен план, предвиждащ изграждане на национален обект или на общински обект от първостепенно значение по смисъла на Закона за държавната собственост и Закона за устройство на територията, които стават публична държавна или общинска собственост.

(6) Не се допуска промяна на предназначението на горски територии за ски писти и стълбове за лифтове и влекае, когато изграждането им не е предвидено в приетите областни планове за развитие на горските територии.

(7) За срок до 30 години не се допуска промяна на функционалното предназначение на обекти, изградени върху поземлени имоти, чието предназначение е променено по реда на ал. 1, т. 4, буква „а“.

(8) Не се допуска промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии в границите на зона „А“, зона „Б“ или в урбанизирани територии на населените места след границите на зона „А“ по Закона за устройството на Черноморското крайбрежие, в които съгласно становище на министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице попадат пясъчни дюни, освен в случаите по чл. 17а от същия закон.

Чл. 74. (1) Промяната на предназначението на поземлени имоти в горски територии - публична държавна собственост, се извършва с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на земеделието и храните. Промяната на предназначението на горски територии - публична държавна собственост, се извършва само за строителство на обекти, които са държавна или общинска собственост.

Чл. 75. (1) За промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии собственикът или инвеститорът прави искане за предварително съгласуване пред:

1. министъра на земеделието и храните - за поземлени имоти в горски територии - публична държавна собственост;

2. съответната комисия по чл. 74, ал. 2 - за поземлени имоти в горски територии извън посочените в т. 1.

(2) Искането за предварително съгласуване за промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии се придружава от следните документи:

1. скица на имота или скица-проект от кадастралната карта или от картата на възстановената собственост, съгласувана от съответната регионална дирекция по горите по местонахождение на имота;

2. одобрено задание за изработване на подробен устройствен план, изготвено в съответствие с разпоредбите на Закона за устройство на територията;

3. решение на общинския съвет - за поземлени имоти в горски територии - собственост на общините;

4. становище на министъра на околната среда и водите или оправомощено от него длъжностно лице - за имотите по чл. 17а от Закона за устройството на Черноморското крайбрежие;

(3) В едномесечен срок от постъпване на искането органът по ал. 1 се произнася по него. Когато искането е за поземлени имоти в горски територии - държавна собственост, органът по ал. 1 преди произнасянето по него служебно изисква становище от съответното държавно горско стопанство или държавно ловно стопанство. Органът по ал. 1 незабавно прекратява производството, ако съгласно становището по ал. 2, т. 4 в поземления имот попадат пясъчни дюни, освен в случаите по чл. 17а от Закона за устройството на Черноморското крайбрежие. Решението се съобщава и може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(4) Одобряването на подробен устройствен план по реда на Закона за устройство на територията се извършва след предварително съгласуване промяната на предназначението на поземлени имоти в горски територии.

Чл. 76. Не се изисква предварително съгласуване за промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии в случаите по чл. 73, ал. 1, т. 3, 4 и 5.

Чл. 77. (1) За промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии собственикът или инвеститорът подава заявление по образец до органа, издал решението за предварително съгласуване, комплектувано със следните документи:

1. документ за собственост - за поземлени имоти в горски територии, които не са държавна собственост, а когато заявлението е подадено от инвеститор - и писмено съгласие на собственика;

2. скица на имота от кадастралната карта или от картата на възстановената собственост, съгласувана от съответната регионална дирекция по горите по местонахождение на имота;

3. одобрен подробен устройствен план и удостоверение, че актът за одобряването му е влязъл в сила, издадено от органа, който го е одобрил;

4. оценка на имота по наредбата по чл. 86, ал. 2;

5. влезли в сила административни актове, издадени по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда или по реда на Закона за биологичното разнообразие, или становище на компетентния орган по околна среда по двата закона;

(2) Органът по чл. 75, ал. 1 се произнася по заявлението в едномесечен срок от датата на постъпването му, като издава решение за промяна на предназначението на поземления имот или постановява отказ.

(3) Решението по ал. 2 се съобщава и може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 78. (1) За промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии се заплаща цена, определена с наредбата по чл. 86, ал. 2.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Цената за промяна на предназначението се заплаща в тримесечен срок от съобщаването на акта за промяна на предназначението.

(3) Правата на лицата, в полза на които е постановена промяна на предназначението, се погасяват, когато:

1. цената за промяна на предназначението не бъде заплатена в срока по ал. 2;

2. в тригодишен срок от влизане в сила на разрешението за строеж на обекта, за който е променено предназначението, не е започнало строителството му, а за обектите на техническата инфраструктура - в четиригодишен срок, но не повече от 10 години от влизане в сила на акта за промяна на предназначението.

(4) Промяната на предназначението се извършва безвъзмездно в случаите:

1. по чл. 73, ал. 1, т. 5 относно обектите, свързани с националната сигурност и отбраната на страната;

2. на изграждане на обекти по чл. 73, ал. 5.

(5) В 7-дневен срок от заплащането на цената за промяна на предназначението Изпълнителната агенция по горите изпраща препис от акта за промяна на предназначението на службата по геодезия, картография и кадастър - за отразяване в кадастралната карта и регистри, или на общинската служба по земеделие - за отразяване в картата на възстановената собственост.

(6) В случаите по чл. 73, ал. 5 в 7-дневен срок от влизането в сила на подробния устройствен план органът, одобрил плана, изпраща копие от него в службата по геодезия, картография и кадастър по местонахождението на имотите - за отразяване в кадастралната карта и регистри, съответно в общинската служба по земеделие - за отразяване в картата на възстановената собственост.

(7) В случай на погасяване на правата по ал. 3 лицето, в чиято полза е постановена промяна на предназначението, е длъжно да премахне за своя

сметка изградените в имота постройки и съоръжения, както и да извърши възстановяване на терена, освен ако не е уговорено друго в акта за промяна на предназначението.

Чл. 86. (1) При промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии, уедряване, разпореждане и учредяване на ограничени вещни права върху горски територии - държавна и общинска собственост, както и в случаи, за които това е предвидено в нормативен акт, се изготвя оценка на имота.

(2) Оценките се изготвят от правоспособни независими оценители, регистрирани по Закона за независимите оценители, като условията и редът за извършване на оценка се определят с наредба на Министерския съвет.

(3) При изготвяне на оценки за учредяване на ограничени вещни права върху горски територии - държавна и общинска собственост, в оценката се включва и стойността на дървесината.

(4) Разпоредбата на ал. 3 се прилага и при изготвяне на оценки за определяне на обезщетението за сервитути, които възникват в горските територии по силата на специални закони.

(5) При промяна на предназначението, учредяване или възникване на сервитути, както и при учредяване на ограничени вещни права върху гори - държавна и общинска собственост, се заплаща цена за компенсационно залесяване, определяна ежегодно със заповед на министъра на земеделието и храните.

Глава четвърта. СТОПАНИСВАНЕ НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ

Раздел I. Стопанисване

Чл. 87. Стопанисването на горските територии обхваща дейностите по залесяване, защита срещу ерозия и порои и провеждане на сечи в горите.

Чл. 88. (1) Горите се стопанисват като високостеблени, издънкови за превръщане в семенни и нискостеблени.

(2) Високостеблените гори се стопанисват по начин, запазващ семенния им произход.

(3) Издънковите за превръщане в семенни гори се стопанисват по начин, осигуряващ превръщането им в семенни.

(4) Нискостеблените гори се стопанисват по начин, осигуряващ издънкото им възобновяване.

(5) Не се стопанисват като гора:

1. плантации за коледни елхи и зеленина;
2. плантации от дървесни или храстови видове, създадени с цел уско-

рено производство на биомаса;

3. насаждения за производство на плодове;

4. (нова - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) плантации от бързорастящи горскодървесни видове, създадени върху земеделски земи или урбанизирани територии, с кратък срок на отглеждане с цел производство на специална дървесина; срокът за отглеждане на горскодървесните видове се определя с наредбата по чл. 18, ал. 1.

Раздел II.

Залесяване и защита на горските територии срещу ерозия и порои

Чл. 89. Залесяването обхваща дейностите по създаване на гори:

1. събиране, добив и производство на горски репродуктивни материали;
2. подготовка на почвата и засаждане/засяване на горски репродуктивни материали и ограждане;
3. попълване, отглеждане, инвентаризация на културите;
4. подпомагане на естественото възобновяване.

Чл. 90. (1) Защитата на горските територии срещу ерозия и порои обхваща дейностите, свързани с предпазване изнасянето на фини фракции от застрашената почва, за поддържане на почвеното плодородие, чрез ограничаване или намаляване на повърхностния воден отток, предпазване на най-горния слой от ветрова ерозия и осигуряване на възможност за развитие на растителност, включително чрез създаване на технически съоръжения.

(2) Защитата на горските територии срещу ерозия и порои, както и строежът на укрепителни съоръжения се извършват при условията и по реда на наредбата по чл. 95, ал. 2, т. 4.

Чл. 91. (1) Залесяването и защитата на горските територии срещу ерозия и порои се извършват в съответствие с утвърдените горскостопански планове и програми.

(2) Залесяването се извършва въз основа на технологични планове за залесяване. Технологичните планове за залесяване се изготвят по реда на наредбата по чл. 95, ал. 2, т. 1.

(3) Когато в резултат на бедствия, пожари и каламитети е необходимо залесяване на горската територия, което не е предвидено в утвърдения горскостопански план или програма, то се извършва само въз основа на технологичен план за залесяване.

Глава пета.
ПОЛЗВАНЕ НА ДЪРВЕСИНА И НЕДЪРВЕСНИ
ГОРСКИ ПРОДУКТИ

Раздел I.
Ползване на дървесина

Чл. 111. (1) Ползването на дървесина от горските територии представлява добивът на дървесина и/или разпореждането с нея.

(2) Добивът на дървесина от горските територии се извършва от търговци, регистрирани в публичния регистър по чл. 241, ал. 1, с изключение на случаите, когато:

1. добивът се извършва самостоятелно от физически лица в собствените им гори;
2. добивът се извършва от физически лица, закупили стояща дървесина на корен за лична употреба от държавни или общински гори без право на продажба.

(3) Физическите лица по ал. 2, т. 2 закупуват дървесината от горските територии, собственост на общината, в която е постоянният им адрес, а когато това е невъзможно - от горските територии, държавна собственост.

(4) Количеството дървесина, което може да се добива по реда на ал. 2, т. 2, се определя:

1. с решение на общинския съвет - за горските територии - общинска собственост;
2. от директора на съответното държавно предприятие по чл. 163 за всяко териториално поделение по предложение на директорите на съответните държавни горски стопанства и държавни ловни стопанства - за горските територии - държавна собственост;
3. от директора на учебно-опитните горски стопанства - за горските територии, предоставени им за управление.

Раздел II.
Ползване на недървесни горски продукти

Чл. 117. (1) Ползването на недървесни горски продукти е добивът на смола, борина, сено, кори, лико, семена, гъби, лечебни и ароматни растения или части от тях, лишей и мъхове, горски плодове, зеленина, коледни елхи, листников фураж, улов на животни, които не са дивеч, както и разпореждането с тях.

(2) Ползване на недървесни горски продукти, когато представлява стопанска дейност, се извършва само ако това е предвидено в утвърден горско-стопански план.

Чл. 118. Ползването на лечебни растения се урежда по реда на Закона за лечебните растения.

Раздел III. Паша в горските територии

Чл. 123. (1) Пашата на селскостопански животни в горските територии - държавна и общинска собственост, се извършва след заплащане на цена за календарната година, определена:

1. със заповед на министъра на земеделието и храните или на оправомощени от него длъжностни лица - за горските територии - държавна собственост;
2. с решение на общинския съвет - за горските територии - общинска собственост.

(2) За заплатената по ал. 1 цена на лицето се издава документ, в който се посочват видът и броят на животните.

(3) Пашата на селскостопански животни в горските територии - собственост на физически и юридически лица, се извършва след писмено съгласие на собственика.

Чл. 124. Забранява се:

1. пашата в горски територии на селскостопански животни без пастир;
2. пашата в поройните и ерозираните горски територии, дендрариумите, одобрените и регистрираните източници за производство на горски репродуктивни материали и в горските разсадници;
3. пашата в горските култури и младите насаждения от семенен произход и в издънковите насаждения, докато достигнат височина 3 м;
4. пашата в горски територии, в които е започнало или е възможно естественото им възобновяване;
5. нощната паша в горските територии;

Глава шеста. ЗАЩИТА НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ

Раздел I. Общи положения

Чл. 128. Защитата на горските територии обхваща мерките за превенция и борба с болести, вредители, пожари и други абиотични въздействия.

Раздел II.

Защита на горските територии от болести и вредители и други повреди

Чл. 129. Защитата на горските територии от болести, вредители и други повреди осигурява създаването и отглеждането на здрави, устойчиви и високопродуктивни гори и включва: оценка на здравословното им състояние, прогноза за разпространение на вредителите, болестите и други повреди в горите, профилактични и карантинни мероприятия и провеждане на борбата с вредителите, болестите и други повреди.

Чл. 130. Защитата на горските територии от болести, вредители и други повреди се извършва чрез:

1. профилактични и карантинни мероприятия;
2. провеждане на наблюдения, обследвания и сигнализация за появата, развитието и разпространението на причинителите на болести, насекоми, плевели и други вредители;
3. оценка и мониторинг на въздействието на абиотични и биотични фактори върху състоянието на горскодървесната растителност;
4. провеждане на растителнозащитни мероприятия и борба с вредителите, включваща биологични, химични, физико-механични и интегрирани методи и средства.

Чл. 131. (1) Оценка на здравословното състояние на горите и на необходимостта от провеждане на защитни мероприятия в тях се извършва с прогноза, изготвена от специализирани териториални звена към Изпълнителната агенция по горите - лесозащитни станции, и утвърдена от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите.

(2) Изпълнителната агенция по горите, регионалните дирекции по горите и лесозащитните станции оказват безплатно методическо ръководство, консултират общините и другите собственици на гори, дават предписания и извършват контрол по защитата на горите от болести, вредители и други повреди.

(3) Предписанията на органите по ал. 2 за защитата на горите от болести, вредители и други повреди са задължителни за държавните предприятия по чл. 163, общините, учебно-опитните горски стопанства и собствениците на горски територии.

Чл. 132. Защитата на горските територии от болести и вредители и други повреди се организира и провежда при условия и по ред, определени с наредба на министъра на земеделието и храните.

Раздел III.

Защита на горските територии от пожари

Чл. 136. (1) Мерките и мероприятията за защита на горските територии от пожари се планират за всяка горска териториална единица независимо от собствеността на територията и са задължителни за изпълнение.

(2) Планирането на мерките и мероприятията за защита на горските територии от пожари е за сметка на държавния бюджет.

(3) Изпълнението и поддържането на мерките и мероприятията за защита на горските територии от пожари се организира и осъществява от собствениците, съответно от лицата, на които територията е предоставена за управление, за тяхна сметка.

(4) Условието и редът за проектиране на мерките и мероприятията за защита на горските територии от пожари се определят с наредбата по чл. 18, ал. 1.

Чл. 137. (1) Ежегодно, по предложение на директора на регионалната дирекция по горите, областният управител със заповед определя пожароопасен сезон в горските територии за областта.

(2) Заповедта по ал. 1 се оповестява публично на интернет страницата на съответната областна администрация, на регионалната дирекция по горите и на Изпълнителната агенция по горите.

(3) По време на пожароопасния сезон се забранява паленето на открит огън и извършването на огневи работи на разстояние, по-малко от 100 м от границите на горските територии.

Глава седма.

ДОСТЪП ДО ГОРИТЕ

Чл. 144. (1) Достъпът до горските територии е свободен, на собствен риск, при спазване указанията на горската администрация и собственика на горската територия, освен в случаите, предвидени в този закон.

Чл. 145. В имотите в горските територии не може да се извършва ограждане или други действия, които ограничават свободното придвижване на хора, диви животни и води, с изключение на имоти, за които това е предвидено в нормативен или административен акт.

Чл. 146. (1) Директорът на регионалната дирекция по горите със заповед може временно, за срок до три месеца, да ограничи или да забрани достъпа до определена горска територия:

1. с цел опазването и защитата на горските територии и дивеча;
2. в интерес на здравето и безопасността на гражданите.

Чл. 148. (1) Товарни превозни средства и пътни превозни средства с животинска тяга могат да се движат в горските територии и по горските пътища

само във връзка с изпълнение на горскостопански, селскостопански и ловностопански дейности.

Чл. 150. (1) Организираны обществени или спортни мероприятия в горските територии, както и в територии, които граничат с такива, могат да се провеждат след получаване на разрешение от директора на съответната регионална дирекция по горите.

(2) Искането за издаване на разрешение се подава най-малко 14 дни преди датата на мероприятияето, като се посочат мястото на провеждане и очакваният брой участници и се приложи писмено съгласие на собственика или на лицето, управляващо територията.

(3) Разрешението се издава в срок до 7 дни преди датата на провеждане на мероприятияето и в него могат да бъдат определени допълнителни условия за провеждане на мероприятияето, които са задължителни за организатора.

(4) Организаторът на мероприятияето по ал. 1 осигурява:

1. пожарната безопасност на провежданото мероприятие;
2. почистването на територията и премахването на поставените преместваеми обекти.

Глава тринадесета. ОПАЗВАНЕ НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ

Раздел I. Общи положения

Чл. 187. (1) Опазването на горските територии обхваща действията по предотвратяване и установяване на нарушения на разпоредбите на закона.

(2) Действията по предотвратяване на нарушенията се организират от собствениците на съответните горски територии за тяхна сметка.

Чл. 188. (1) (Изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г.) Предотвратяването и установяването на нарушения в горските територии се извършва от служители, назначени от:

1. (доп. - ДВ, бр. 60 от 2015 г., в сила от 07.08.2015 г.) държавните предприятия, държавните горски стопанства и държавните ловни стопанства - за горските територии - държавна собственост, предоставени за управление на съответните държавни предприятия по чл. 163, както и за териториите по чл. 187, ал. 3;
2. учебно-опитните горски стопанства - за горските територии, предоставени им за управление;
3. общините - собственици на гори - за горските територии - тяхна собственост.

(2) Опазването на горските територии - собственост на физически лица, на юридически лица или на техни обединения извън посочените в ал. 1, може да се извършва от лица, наети от собственика или въз основа на договор.

(3) Кметовете на общини могат да назначават лица за предотвратяване и установяване на нарушения в горските територии, попадащи в землището на съответната община.

Чл. 190. (1) Функциите по опазване на горските територии, независимо от тяхната собственост, се възлагат на лица с лесовъдско образование.

(2) Лицата по ал. 1:

1. опазват поверените им горски територии от незаконни ползвания и увреждания;
2. следят за спазването на правилата за сеч и другите ползвания от горите, опазването на съоръжения, сгради, гранични и други знаци и обекти;
3. проверяват всички документи за сеч, паша, лов и други ползвания от горите;
4. следят за спазването на противопожарните правила, а при пожар предприемат действия за неговото ограничаване и потушаване;
5. следят за появата на болести, вредители и други повреди;
6. опазват защитените видове животни и растения и следят за спазването на режимите на защитените територии и защитените зони;
7. сигнализират незабавно органите на Министерството на вътрешните работи при установяване на данни за извършване на престъпления, свързани с дейностите в горите, и съдействат за тяхното разкриване;
8. дават предписания при констатиране на пропуски и нарушения;
9. издават разпореждания за спиране и прекратяване на дейности при констатиране на нарушения в горските територии;
10. задържат вещите - предмет на нарушения, както и вещите, които са послужили за тяхното извършване;
11. уведомяват незабавно органите по Закона за устройство на територията за извършване на незаконно строителство в горските територии;
12. спират превозни средства, които превозват дървесни и недървесни горски продукти, за проверка на техния произход.

(3) При изпълнение на задълженията си лицата по ал. 1 се легитимират:

1. със служебни карти - за служителите, назначени за опазване на горските територии - държавна и общинска собственост;
2. с удостоверения - за лицата, наети за опазване на горските територии, извън посочените в т. 1.

(4) Служебните карти и удостоверенията по ал. 3 се издават от съответната регионална дирекция по горите по образец, утвърден от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите.

(5) Лицата, изпълняващи функции по опазване на горските територии,

имат право да носят и употребяват за служебни цели служебно дълго и късо оръжие за охрана и лично късо нарезно оръжие.

(6) При изпълнение на служебните си задължения служителите, назначени за опазване на горските територии - държавна или общинска собственост, носят униформено облекло и отличителни знаци, които не могат да се преотстъпват.

Глава четиринадесета. БРАНШОВИ ОРГАНИЗАЦИИ

Чл. 214. (1) Физическите и юридическите лица, извършващи дейности в горския сектор, могат да създават браншови организации въз основа на следните производствени принципи:

1. бранш „Горско стопанство“ - обхваща дейностите по чл. 233 и 241;
2. бранш „Дървопреработваща и мебелна промишленост“ - обхваща дейностите по първична и вторична преработка на дървесина.

(2) Браншовите организации в горския сектор са юридически лица с нестопанска цел, които се учредяват, регистрират, управляват, преобразуват и прекратяват по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел и осъществяват дейност в обществена или в частна полза.

(3) Браншовите организации извършват своята дейност при спазване на закона, въз основа на устава и в изпълнение на решенията на своите органи на управление.

(4) Браншовата организация по ал. 1 не може да нарушава самостоятелността на своите членове или на друга браншова организация.

(5) Наименованието на браншовата организация трябва да съдържа ясно означение, че представлява обединение на лица на браншови принцип, както и да не въвежда в заблуждение и да не накърнява добрите нрави.

Глава седемнадесета. ОБЩЕСТВЕНИ ЕКОСИСТЕМНИ ПОЛЗИ ОТ ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ

Чл. 248. (1) Обществени екосистемни ползи от горските територии са резултатите от специализираните дейности по управлението им.

(2) Обществени екосистемни ползи от горските територии са:

1. защита срещу ерозия на почвата от лавини и наводнения;
2. обезпечаване на количеството и качеството на водата;
3. поддържане на биологичното разнообразие;
4. екраниране, поглъщане на шум и замърсители, поддържане на микроклимат;

5. осигуряване на условия за рекреация и туризъм;
6. поддържане на традиционния ландшафт;
7. защита на природното и културното наследство;
8. защита на инфраструктурни обекти и съоръжения;
9. забавяне и регулиране на въздействията от промените на климата.

Чл. 249. (1) Обществените екосистемни ползи по чл. 248, ал. 2, когато благоприятстват извършването на стопанска дейност, са възмездни.

(2) В областните планове за развитие на горските територии се определят:

1. конкретните горски територии и зоните извън тях, в които ползването на обществени екосистемни ползи е възмездно;
2. видовете стопански дейности, за които се дължи плащане за обществени екосистемни ползи.

(3) Лицата, които извършват стопанската дейност по ал. 1 в горските територии и зони, определени в областния план за развитие на горските територии, заплащат в общината, на чиято територия извършват дейността, обезщетение за съответните обществени екосистемни ползи.

(4) Ежегодно до 30 април общината разпределя постъпилите средства от обезщетения между собствениците на горски територии, държавните горски стопанства и държавните ловни стопанства.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на този закон:

1. „Абиотични“ са въздействия, фактори и повреди, причинени от елементи на неживата природа - вятър, сняг, ниски и високи температури, пожари и други.
2. „Архитектурни елементи за обслужване на отдиха и туризма“ е публично достъпна инфраструктура за обслужване на отдиха и туризма без търговско предназначение, като кътове за отдих, беседки, заслони, пейки, маси, информационни табла, чешми, дървени огради, скари, дървени мостчета, екопътеки, които не представляват строителство по смисъла на Закона за устройство на територията.
3. „Биомаса“ е биологично разграждащи се продукти или части от продукти, отпадъци и остатъци от биологичен произход от горските територии и свързаните с тях промишлености.
4. „Биотични“ са фактори и въздействия, причинени от елементи на живата природа - флора, фауна и микота.
5. „Висше лесовъдско образование“ е висше образование по специалност от професионално направление „Горско стопанство“ с придобита

професионална квалификация „инженер по горско стопанство“ или „магистър-инженер по горско стопанство“ или „магистър-инженер“ по специалностите „Горско стопанство“, „Лесовъдство“, „Лесоползване“, „Лесоустройство“, „Ловно стопанство“, „Селекция, семепроизводство и горски култури“, „Защита на горите“, „Стопанисване на горите“, „Ловно и рибно стопанство“, „Лесоползване и икономика на горското стопанство“ в съответствие с изискванията на Закона за висшето образование.

6. „Временен склад“ е терен, утвърден с технологичния план за сеч и извоз, подходящ за складиране на добитата от сечището дървесина преди транспортирането ѝ.

7. „Възобновителна сеч“ е сеч, при която след изсичане на дървета се осигурява възобновяване на насаждението.

8. „Географска култура от горски дървесни и храстови видове“ е изкуствено създадено насаждение по определена схема с фиданки от различни географски произходи на един и същ дървесен вид.

9. „Гола сеч“ е възобновителна сеч, при която за период, не по-дълъг от една година, се отсичат всички дървета на зрялото насаждение на определена територия.

10. „Голина“ е незалесена горска площ, подлежаща на залесяване.

11. „Горска екосистема“ е съвкупността от организми от горската флора, фауна и микота заедно със свързаната с тях нежива материя, които си взаимодействат в рамките на определени пространствени граници.

12. „Горска семепроизводствена база“ са всички одобрени и регистрирани източници за производство на горски репродуктивни материали.

13. „Горски автомобилни пътища“ са трайни горски пътища с асфалтобетонно покритие, повърхностна обработка или трошенокаменна настилка.

14. „Горски култури“ са гори, създадени по изкуствен начин.

15. „Горски пътища“ са временни или трайни съоръжения, необходими за стопанисване, опазване и защита на горските територии, добив на дървесина и недървесни горски продукти, стопанисване и ползване на дивеча.

16. „Горски разсадник“ е площ, на която се извършва производство на фиданки от горски дървесни и храстови видове.

17. „Горски репродуктивни материали“ са единици за възпроизводство, части от растения и посадъчен материал от горски видове, предназначени за размножаване или залесяване.

18. „Горски територии с висока консервационна стойност“ са горски територии с критично значение за опазване и поддържане на биологичното разнообразие, екологичните и социалните функции на горите.

19. „Горскостопански дейности“ са дейности, свързани със стопанисването, защитата и опазването на горските територии и добива на дървесина, както и с изготвянето на горскостопански планове и програми.
20. „Дендрариум“ е жива колекция от дървета и храсти върху определена територия, организирани по систематичен, географски или друг принцип.
21. „Добив на дървесина“ е сеч и извоз на дървесина до временен склад.
22. „Ерозиранни горски територии“ са горски земи, по повърхността на които се наблюдават процеси на разрушаване, пренасяне и отлагане на земни материали от водни потоци и вятър.
23. „Заслон“ е временна постройка в горска територия без помещения за постоянно или временно настаняване.
24. „Защитни горски пояси“ са линейни горски култури, създадени за защита на почвите, инженерни съоръжения и урбанизирани територии и за подобряване на микроклимата.
25. „Зона за защита от урбанизация“ е част от горските територии, в която е забранено извършването на строителство, с изключение на елементи от техническата инфраструктура и хидротехнически съоръжения, както и на съоръжения, свързани с управлението на горските територии.
26. „Инвентаризация на горските територии“ е установяване на площта, количествените и качествените характеристики на горските територии по конкретни горскостопански показатели чрез оглед и измерване.
27. „Износ“ е придвижването на стоки от държава - членка на Европейския съюз, в трета държава.
28. „Каламитети“ са масови прояви на вредители, свързани с нанасянето на значителни повреди на насажденията.
29. „Клон“ е група индивиди (копия), първоначално произведени от един индивид (майка) посредством вегетативно размножаване.
30. „Клонова колекция“ е горска култура, създадена от отделни клонове в определено съотношение.
31. „Лесистост“ е процентното отношение на площта на една територия, заета от гори, към цялата ѝ площ.
32. „Лесовъдско образование с образователно-квалификационна степен „магистър“ е висше лесовъдско образование с професионална квалификация „магистър-инженер по горско стопанство“ по специалностите „Горско стопанство“, „Лесовъдство“, „Лесоползване“, „Лесостроителство“, „Ловно стопанство“, „Селекция, семепроизводство и горски култури“, „Защита на горите“, „Стопанисване на горите“, „Ловно и рибно стопанство“, „Лесоползване и икономика на горското стопан-

ство“ или професионална квалификация „инженер по горско стопанство“, придобити по Закона за висшето образование.

33. „Лесовъдско образование“ е средно или висше образование по специалност от професионално направление „Горско стопанство“ с придобита квалификация „техник-лесовъд“ или „техник-технолог“, или професия „техник-лесовъд“ или „техник-механизатор“, или професионална квалификация „инженер по горско стопанство“, или „магистър-инженер по горско стопанство“ или „магистър-инженер“ по специалностите „Горско стопанство“, „Лесовъдство“, „Лесоползване“, „Лесоустройство“, „Ловно стопанство“, „Селекция, семепроизводство и горски култури“, „Защита на горите“, „Стопанисване на горите“, „Ловно и рибно стопанство“, „Лесоползване и икономика на горското стопанство“ в съответствие с изискванията на Закона за предучилищното и училищното образование, Закона за професионалното образование и обучение и Закона за висшето образование.

34. „Логистика“ е подпомагане вземането на решения, основани на обективна, точна, достоверна и навременна информация чрез събиране, съхраняване, обработка, анализ и разпространение на тази информация.

35. „Микота“ са многоклетъчни организми от царство гъби.

36. „Мъртва горска постилка“ е надпочвен органичен пласт, формиран от отпадна дървесна и друга растителна маса.

37. „Недървопроизводителни земи“ са: поляни, ливади, ниви, ерозирани почви, горски пътища, просеки, скали, морени, грохоти, сипеи, пясъци, кариери и насипища, площи, заети от сгради в горските територии, и дворни места, горски разсадници и други.

38. „Необработен дървен материал“ са повалени и окастрени дървета с отделена връхна част, със или без кора, разкромени или нацепени.

39. „Новосъздадени горски култури“ са горски култури на възраст от една до три години или от една до пет години, когато са създадени във високопланинската зона над 1600 м надморска височина.

40. „Нощна паша“ е пашата, извършвана в периода между 23,00 и 04,00 часа.

41. „Опитна култура от горски дървесни и храстови видове“ е изкуствено създадено насаждение за изпитване на видове, клонове, произходи, сортове, форми и други с цел изследване и установяване на определени лесовъдски показатели.

42. „Пожароопасен сезон“ е период от време, през което горските насаждения се характеризират с голяма пожарна опасност в зависимост от метеорологичните условия и риска от възникване на пожари.

43. „Поройни горски територии“ са горски земи, разположени в територията на поройни водни течения и водосбори.

44. „Пътно превозно средство“ е съоръжение за предвижване на колела или друг начин, използвано за превозване на хора и/или товари, включително всички съоръжения, използващи за предвижването двигатели с вътрешно горене, електрически двигатели или животинска тяга.
45. „Репродуктивни материали“ са семена, части от растения (калеми, резници, тъкани, отводки и други), полен, фиданки от горски дървесни и храстови видове.
46. „Семепроизводствена градина“ е горска култура, създадена от селекционирани клонове или семенни фиданки от потомства на фамилии, която е изолирана или се поддържа по такъв начин, че да се избегне или намали опрашването от нежелани индивиди и да се получат многократни, богати и лесни за прибиране семенни реколти.
47. „Семепроизводствено насаждение“ е одобрено естествено насаждение или горска култура за производство на горски репродуктивни материали, селекционирано по фенотипни признаци на ниво популация, което е разположено в определен район на произход.
48. „Сеч без материален добив“ е отстраняване на изостанали, повредени, пречеци и нежелани дървета и храсти дейност с цел подобряване състоянието на младите насаждения на възраст, до която от тях не се добива реализуема дървесина.
49. (изм. - ДВ, бр. 60 от 2012 г., изм. - ДВ, бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г.) „Средно лесовъдско образование“ е средно образование от професионално направление „Горско стопанство“ с придобита квалификация „техник-лесовъд“ или „техник-технолог“, или професия „техник-лесовъд“, или „техник-механизатор“, или приравнени към тях образование и квалификация в съответствие с изискванията на Закона за предучилищното и училищното образование и Закона за професионалното образование и обучение.
50. „Плантация“ е изкуствено насаждение, създадено за производство на дървесина и горски продукти.
51. „Специална дървесина“ е обла необработена дървесина, от която се добиват специфични асортименти с определено качество и/или размери.
52. „Домакинство“ са две или повече лица, които живеят заедно в един самостоятелен обект или в част от него, в който са регистрирани по постоянен или настоящ адрес, и имат общ бюджет, без оглед на родствената връзка помежду им. Домакинство е и едно лице, което живее в самостоятелно жилище, в стая или в част от нея към дадено жилище, има самостоятелен бюджет по отношение на разходите за хранене и задоволяване на други потребности.
53. „Скица-проект“ е скица, изработена по реда на наредбите, издадени на основание чл. 31 и § 4, ал. 1, т. 3 от Закона за кадастъра и имотния регистър, във връзка с възлагане на устройствени планове по реда на

Закона за устройство на територията, както и с постановяване на административни актове по този закон.

54. „Нискостеблени“ са акациевите, келяв габърви, мъждрянови и гледичиеви гори за издънково възобновяване.

55. „Тъмна част на денонощието“ е:

а) от 18.30 часа до 06.30 часа - за месеците ноември, декември и януари;

б) от 20.30 часа до 06.00 часа - за месеците февруари, март и април;

в) от 22.00 часа до 05.00 часа - за месеците май, юни и юли;

г) от 21.00 часа до 06.00 часа - за месеците август, септември и октомври.

Източник: www.iag.bg/data/docs/Zakon_za_gorite.doc

1. Употребете в подходящ контекст:

Природосъобразно стопанисване на горските територии

Превозни средства с животинска тяга

Урегулирани поземлени имоти

Ерозирани горски територии

Депа за отпадъци

Скица на имот

Кадастрална карта

2. Попълнете с подходящия предлог:

Включени ... границите ... защитените територии

Добив ... дървесина

Задължителни ... изпълнение

Следят ... появата ... вредители

Регулиране ... въздействията ... промените на климата

Обжалва се ... реда ... Административнопроцесуалния кодекс

ПОДРОБНИ ИНСТРУКЦИИ ЗА УПОТРЕБА НА ВЕРТИКАЛЕН ХЛАДИЛНИК И ФРИЗЕР

Благодарим ви, че ни се доверихте, закупувайки наш уред. Желаем ви да го използвате с удоволствие. Този уред е предназначен единствено за домашна употреба.

Хладилник и фризер 2 50049 (наричан по-надолу „уредът“) се състои от две части: горната част е хладилник, а долната – фризер. Хладилникът е предназначен за съхраняване на свежа храна при температури над 0°C. Фризерът е предназначен за замразяване на свежа храна и дългосрочно съхранение на хранителни продукти (до една година, в зависимост от храната).

ВАЖНО! ЗАБЕЛЕЖКИ И ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ: Този уред може да бъде използван от деца, навършили 8-годишна възраст, или по-големи, както и от лица с намалени физически, сензорни или умствени способности или без опит и познания за работа с уреда, само ако са под наблюдение или са инструктирани за безопасната му употреба и са наясно с евентуалните опасности. Не позволявайте на деца да си играят с уреда. Почистването и поддръжката не трябва да се извършва от деца без наблюдение от възрастен. Преди да включите уреда към електрическата мрежа, моля, прочетете внимателно инструкциите за употреба, които описват уреда и правилата за правилна и безопасна употреба. Ръководството за употреба включва модела NO FROST на фризера, който е снабден с вентилатор и при който процесът на размразяване е автоматизиран. Премахнете опаковките или специалните части, предназначени за защита на уреда по време на транспортиране. Преди да включите уреда към електрическата мрежа, оставете го в покой във вертикално положение за приблизително 2 часа. Това ще намали вероятността от неизправности, дължащи се на въздействието на транспортирането върху охладителната система. Уредът трябва да бъде свързан към електрическата мрежа и заземен в съответствие с действащите стандарти и разпоредби. Уредът не трябва да се използва на открито и не бива да бъде излаган на дъжд. Не съхранявайте експлозивни субстанции като аерозолни контейнери със запалими вещества в уреда. Преди почистване изключете уреда от електрическата мрежа (изключете захранващия кабел от контакта). Ако захранващият кабел е повреден, той трябва да бъде заменен от сервизен техник или друго подходящо обучено лице. Ако уредът ще бъде изваден от употреба за по-продължителен период от време, изключете го чрез съответния бутон и му прекъснете захранването. Изпразнете уреда, размразете го, почистете го и оставете вратата откритата. Ако LED индикаторът не работи, обадете се на сервизен техник. Не се опитвайте да поправяте сами LED осветлението, тъй като има опасност от високо напрежение! За да опазите околната среда, занесете излезлия от употреба уред в оторизиран център за събиране на домакински уреди. Не използвайте механични устройства или други средства за ускоряване на процеса на размразяване, освен препоръчаните от производителя. Символът върху продукта или опаковката му показва, че този продукт не трябва да се третира като домакинските от-

падъци. Вместо това, той трябва да се предаде в специализиран пункт за рециклиране на електрическо и електронно оборудване. Като се погрижите този продукт да бъде изхвърлен по подходящ начин, вие ще помогнете за предотвратяване на възможните негативни последици за околната среда и човешкото здраве, които иначе биха могли да бъдат предизвикани от неправилното изхвърляне като отпадък на този продукт. За по-подробна информация за рециклиране на този продукт се обърнете към местната градска управа, службата за вторични суровини или магазина, откъдето сте закупили продукта.

СЪВЕТИ КАК ДА ПЕСТИМ ЕНЕРГИЯ С ВАШИЯ ХЛАДИЛНИК

- Прочетете внимателно инструкциите за инсталация.
- Не отваряйте често вратата на хладилника, ако това не е необходимо.
- Проверявайте периодично дали в пространството зад хладилника свободно циркулира въздух.
 - Отделението за кондензирана вода в задната част на хладилника трябва да се почиства редовно. (виж „Почистване на уреда“)
 - Ако уплътнението е повредено или отлепено, подменете го възможно най-бързо.
 - Съхранявайте храната в затворени съдове или подходяща опаковка.
 - Преди да поставите храната в хладилника, оставете я да се охлади до стайна температура.
 - Размразявайте храната в хладилното отделение.
 - Размразявайте фризерното отделение, когато по повърхностите се натрупа лед с дебелина 3-5 милиметра.
 - Уверете се, че полиците са правилно разпределени и храната е подредена така, че да позволява въздуха да циркулира свободно (препоръчителното разпределение на храната ще намерите в инструкцията).
 - За уреди с вентилатор, внимавайте да не блокирате отворите на вентилатора.

ИНСТАЛИРАНЕ И СВЪРЗВАНЕ

ИЗБОР НА ПОМЕЩЕНИЕ

- Инсталирайте уреда в сухо и добре вентилирано помещение. Уредът ще работи правилно, ако температурата на околната среда е в интервалите, посочени в таблицата. Класът на уреда е указан на заводската табелка/ етикета заедно с основната информация за уреда. Уверете се, че помещението, в което ще инсталирате уреда, е достатъчно голямо. Необходимо е да има поне 1 m³ пространство на 8 грама охлаждаща течност. Количеството на охлаждащата течност е указано на заводската табелка във вътрешността на уреда.

ИНСТАЛИРАНЕ НА УРЕДА

Инсталирането на уреда трябва да бъде извършено от поне двама човека, за да се избегне евентуално физическо нараняване или повреда на уреда.

- Уредът трябва да е поставен върху равна повърхност или да е леко наклонен назад, като стои стабилно върху здрава основа. Отпред на уреда има закрепени две регулируеми крачета, които могат да се използват за нивелиране на уреда. Отзад има закрепени колелца, които позволяват по-лесно инсталиране на уреда.

- Необходимо е да има разстояние от поне 5 cm между уреда и шкафа, монтиран над уреда, за да се осигури подходящо охлаждане на кондензатора.

- Не излагайте уреда на директна слънчева светлина и не го поставяйте близо до какъвто и да е източник на топлина. Ако това не може да бъде избегнато, монтирайте изолационен панел.

СВЪРЗВАНЕ НА УРЕДА

- Свържете уреда към електрическата мрежа, като използвате свързващ кабел. Контактът, в който ще включвате уреда, трябва да бъде заземен (обезопасен контакт).

- Уредът трябва да бъде свързан към електрическата мрежа и да бъде заземен в съответствие с действащите стандарти и законови разпоредби. Уредът ще устои на краткотрайни отклонения от номиналното напрежение, но не повече от +/- 6%.

- Уредът може да стои самостоятелно или да бъде поставен до шкаф или стена. Спазвайте необходимото разстояние, за да можете да отваряте изцяло вратата и да изваждате чекмеджетата и рафтовете

УПРАВЛЕНИЕ НА УРЕДА С МЕХАНИЧНИТЕ БУТОНИ

ВКЛЮЧВАНЕ/ ИЗКЛЮЧВАНЕ НА УРЕДА

За да включите уреда: завъртете диск А по посока на часовниковата стрелка. За да изключите уреда: Завъртете диск А обратно в начална позиция, така че стрелката да сочи към символа (внимание: уредът ще остане включен към електрическата мрежа, т.е. в него ще продължи да тече електрически ток).

РЕГУЛИРАНЕ НА ТЕМПЕРАТУРАТА

- За да настроите желаната температура, завъртете диск А по посока на часовниковата стрелка, т.е. надясно.

- Промяната в температурата на околната среда ще се отрази на температурата в уреда. Регулирайте съответно температурата с диск А. Позициите по посока на по-дебелата част от знака означават по-ниска температура в уреда (по-студено). Настройките по посока на по-тънката част от знака означават по-висока температура (по-топло). Ако температурата в помещението, където е инсталиран уредът, е под 16°C, ви препоръчваме да настроите температурата, като завъртите диск А към по-дебелата част на знака.

ФУНКЦИЯ ЗА ПОНИЖАВАНЕ ТЕМПЕРАТУРАТА НА ОХЛАЖДАНЕ

За да активирате функцията за понижаване температурата на охлаждане, натискайте бутона А, докато светне символът С.

- Използвайте тази настройка след като включите уреда за пръв път, преди почистване или 24 часа преди да сложите голямо количество храна.

- За да изключите функцията за понижаване температурата на охлаждане, натиснете бутона А, за да изберете желаната температура (В). Ако функцията не бъде дезактивирана ръчно, това ще стане автоматично след приблизително два дни.

- Препоръчителната настройка на температурата е 5 °С.

- Ако температурата на стаята, където е разположен уредът, е под 16°C, препоръчваме да зададете температура под 5 °С.

АЛАРМА ЗА ОТВОРЕНА ВРАТА

Ако вратата на хладилника или фризера е отворена за повече от две минути, се активира звукова аларма (продължителен звуков сигнал). За да потвърдите и изключите звуковата аларма, натиснете бутона А или затворете вратата.

ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ ЗА ВИСОКА ТЕМПЕРАТУРА

Ако температурата в уреда е твърде висока, ще се активира звукова аларма и ще свети символ D.

- Използвайте бутона А, за да дезактивирате звуковата аларма. Ако алармата не бъде дезактивирана, тя ще звъни през първите пет минути от всеки час

- Символът D ще мига, докато уредът достигне подходяща температура.

ВЪТРЕШНО ОБОРУДВАНЕ НА УРЕДА

- За по-лесен достъп до храната и видимост, рафтовете могат да бъдат частично издърпани.

- Рафтовете могат да бъдат подредени според вашите предпочитания, като използвате водачите във вътрешността на хладилника. За да извадите даден рафт от хладилника, издърпайте го до мястото, където се спира от водача. След това повдигнете леко предната му част и го издърпайте докрай. Съхранявайте нетрайните храни в задната част на рафтовете, където температурата е по-ниска.
- Някои модели включват рафт с фиксатори за бутилки.
- Рафтовете могат да бъдат използвани за съхранение на храна, бутилки, консерви и др.)
- Максималният капацитет на всеки рафт е 9 бутилки с вместимост 0,75 л. или 13 килограма общо тегло.

ОТДЕЛЕНИЕ ЗА ПЛОДОВЕ И ЗЕЛЕНЧУЦИ

- Отделението на дъното на хладилника е предназначено за съхранение на плодове и зеленчуци. То осигурява влажност и предпазва храната от изсъхване.
- Съхранявайте храната в подходящи контейнери, за да предотвратите изпускане или поемане на миризми.

ВЪТРЕШНА ЧАСТ НА ВРАТАТА НА ХЛАДИЛНИКА

На вратата на хладилника има монтирани отделения (рафтове или контейнери), предназначени за съхранение на сирене, масло, яйца, кисело мляко и други малки опаковки с храна, тубички, метални кутийки и др. В долната част на вратата има рафт за бутилки. Височината на отделенията/рафтовете на вратата може да бъде регулирана според вашите предпочитания без да се налага да ги изваждате от уреда. Стиснете лостчетата от двете страни и преместете отделението/рафта нагоре или надолу. За да извадите отделение от уреда, го повдигнете максимално и го издърпайте.

ЙОНИЗАТОР ЗА ВЪЗДУХА (IONAIR)

- Йонизатор, монтиран в хладилното отделение, поддържа въздуха постоянно свеж. В резултат на това храната се запазва свежа и вкусна за по-дълго.
- Йонизаторът на въздуха може да бъде включен и изключен посредством ключа, разположен на вентилатора от страната на охлаждащия панел (в зависимост от модела).

NO FROST УРЕДИ (само с електронни бутони)

Иновативна сензорна технология позволява регулиране на работата на уреда съобразно навиците и поведението на потребителя. Интелигентна адаптивна система наблюдава, анализира и записва ежедневно и ежеседмично употребата на уреда и регулира работата му съобразно получените данни. Ако уредът успее да предвиди зачестяване на отварянето на вратата, той автоматично ще намали температурата преди това, за да предотврати повишаването на температурата на храната поради по-честото отваряне на вратата. Уредът също така ще предвиди добавянето на големи количества храна в хладилника или фризера и ще се адаптира като охлажда или замразява по-интензивно.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО РАЗПРЕДЕЛЯНЕ НА ХРАНАТА В УРЕДА

Отделения в хладилника:

- горна част: консервирана храна, хляб, вино, сладкиши и др.
- средна част: млечни произведения, полуфабрикати, десерти, безалкохолни напитки, бира, готова храна и др.
- контейнер FreshZone: месо, месни произведения, деликатеси;
- панел за плодове и зеленчуци: пресни плодове, зеленчуци, салати, кореноплодни зеленчуци, картофи, лук, чесън, домати, тропически плодове, кисело зеле, ряпа и др.

Отделения на вратата на хладилника:

- горни/ средни контейнери на вратата: за яйца, масло, сирене и др.
- долни контейнери на вратата: за напитки, метални кутийки, бутилки и др.

Отделения във фризера:

- за замразяване, съхранение на замразена храна.

СЪХРАНЕНИЕ НА ХРАНА В ХЛАДИЛНИКА

Правилната употреба на уреда, подходящата опаковка, поддържането на необходимата температура и спазването на хигиенните стандарти имат важно значение за качественото съхранение на храната. Обръщайте внимание на срока на годност на храната, указан на опаковката. Храната, която поставяте в хладилника, трябва да се съхранява в затворени съдове или подходяща опаковка, за да предотвратите излъчване или поемане на миризми. Не съхранявайте лесно запалими, летливи и избухливи вещества в хладилника. Бутилки с високо алкохолно съдържание трябва да бъдат плътно затворени и да се съхраняват в изправено положение. Някои органични разтвори, етеричните масла, съдържащи се в кората на лимона и портока-

ла, мастните киселини и др., могат да повредят пластмасовите повърхности при продължителен контакт с тях и да причинят преждевременно износване на тези материали. Ако усетите неприятна миризма в хладилника, причина за нея може да е това, че не сте почистили уреда или има развалена храна (виж раздел „Почистване на уреда“). Ако отсъствате от дома дълго време, извадете от хладилника храните, които се развалят бързо.

ТРАЙНОСТ НА ХРАНАТА

Препоръчително време за съхранение на храна в хладилника

Вид храна, време за съхранение:

- яйца, маринована храна, пушено месо до 10 дни;
- сирене до 10 дни;
- кореноплодни зеленчуци до 8 дни;
- масло до 7 дни;
- десерти, плодове, полуфабрикати, парчета сурово месо до 2 дни;
- риба, сурово кълцано месо, морски дарове до 1 ден;
- Когато купувате храна, се уверете, че тя е прясна, тъй като това определя качеството ѝ, както и продължителността на съхранението ѝ във фризера.
- Съхранявайте храната в затворени съдове или подходящи опаковки, за да предотвратите излъчването или поемането на миризми.
- Извадете храната от чекмеджето 30-60 минути преди употреба, за да позволите ароматът и вкусът ѝ да се развият на стайна температура.
- Чувствителните към ниски температури храни, които не са подходящи за съхранение в чекмеджето FreshZone, включват следните хранителни продукти: ананас, авокадо, банани, маслини, картофи, патладжан, краставици, боб, чушки (люти), пъпеш, диня, жълта тиква, зелени тиквички и др.

ЗАМРАЗЯВАНЕ И СЪХРАНЕНИЕ НА ЗАМРАЗЕНА ХРАНА.

Уверете се, че прясната храна не се допира до храната, която вече е замразена. Най-подходящото място за замразяване на голямо количество свежа храна, е горната част на фризера.

ПРОЦЕС НА ЗАМРАЗЯВАНЕ

Замразявайте само храна, която е подходяща за замразяване във фризера. Уверете се, че храната, която ще замразявате, е с високо качество и е прясна. Изберете подходяща опаковка и използвайте опаковките правилно. Опаковките не трябва да поемат влага; те трябва да бъдат плътно затворени, за да предпазват храната от изсъхване и загуба на витамини. Надписвайте храната; указвайте вида ѝ, количеството и датата на замразяване. Важно

е да замразите храната възможно най-бързо. Ето защо опаковайте храната на малки разфасовки. Оставете храната в хладилника, преди да я замразите.

ТРАЙНОСТ НА ЗАМРАЗЕНАТА ХРАНА ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ВРЕМЕ ЗА СЪХРАНЕНИЕ ВЪВ ФРИЗЕРА

Вид храна, време за съхранение:

- плодове, говеждо месо: от 10 до 12 месеца;
- зеленчуци, телешко месо, птици: от 8 до 10 месеца;
- дивеч: от 6 до 8 месеца;
- свинско месо: от 4 до 6 месеца;
- кайма 4 месеца; хляб, сладкиши, полуфабрикати, месо без тлъстини: 3 месеца;
- субпродукти: 2 месеца;
- пушени наденички, тлъста риба: 1 месец.

РАЗМРАЗЯВАНЕ НА ЗАМРАЗЕНА ХРАНА

Замразяването на храната не убива микроорганизмите в нея. След като храната бъде размразена или започне да се отпуска, бактериите се реактивират и храната започва бързо да се разваля. Използвайте частично или напълно размразената храна възможно най-скоро. Частичното отпускане на храната намалява хранителната ѝ стойност, особено на плодовете, зеленчуците и полуфабрикатите.

РАЗМРАЗЯВАНЕ НА УРЕДА

Хладилникът не се нуждае от размразяване, защото ледът по задната стена във вътрешността на уреда се разтопява автоматично. Наслоеният лед ще се разтопи, когато компресорът е в покой. Капките вода при разтопяването на леда изтичат през отвор в задната стена на хладилника в табличка, разположена над компресора, откъдето водата се изпарява. Ако на задната стена във вътрешността на хладилника се образува дебел слой лед (3-5 mm), изключете уреда и го размразете ръчно.

ПОЧИСТВАНЕ НА УРЕДА

Преди почистване изключете уреда от електрическата мрежа и извадете захранващия кабел от контакта. Използвайте мека кърпа за почистване на всички повърхности. Почистващи препарати, които съдържат абразивни вещества, киселини или разтворители, не са подходящи за почистване, тъй

като е възможно да повредят повърхността. Почиствайте външната част на уреда с вода или мек разтвор от сапунена вода. Лакираните и алуминиевите повърхности можете да почистите с хладка вода, към която да добавите мек почистващ препарат. Можете да използвате и почистващи препарати с ниско алкохолно съдържание (например такива за почистване на стъкло). Не почиствайте пластмасовите части с препарати, които съдържат алкохол. Вътрешната част на уреда можете да почистите с хладка вода, към която можете да добавите малко оцет. Не използвайте никакви остри предмети, разтворители или спрейове.

ИНФОРМАЦИЯ ОТНОСНО ШУМА, КОЙТО УРЕДЪТ ИЗДАВА

Охлаждането в хладилника и фризера е възможно благодарение на охладителната система, която се състои от компресор (и вентилатор при някои уреди), който издава определен шум. Нивото на шума зависи от инсталирането, правилната употреба и годините на употреба на уреда. След като свържете уреда към електрическата мрежа, е възможно шумът от работата на компресора или от течащата охлаждаща течност да се чува по-силно. Това не е индикация за неизправност и няма да се отрази на времето за полезно използване на уреда. С течение на времето работата на уреда и този шум ще станат по-тихи. Понякога е възможно по време на работа на уреда да се появи необичаен или силен шум; причина за това обикновено е неправилното инсталиране на уреда. Уредът трябва да бъде нивелиран и да стои стабилно върху здрава основа. Уредът не трябва да се допира до стената или до мебели. Уверете се, че вътрешното оборудване е здраво закрепено и шумът не е породен от метални кутийки с напитки, бутилки или други съдове, разположени един до друг. Поради високата натовареност на охладителната система, когато вратата се отваря по-често, когато има голямо количество храна или когато са активирани функциите за интензивно замразяване и охлаждане, е възможно уредът временно да създава повече шум.

Източник: http://www.technopolis.bg/medias/sys_master/he2/hcc/9404274835486.pdf?attachment=true

1. Употребете в подходящ контекст:

Лица с намалени физически, сензорни или умствени способности

Заземен

Захранващ кабел

Съобразно навиците и поведението на потребителя

Обезопасен контакт

Излъчване или поемане на миризми

Рафт с фиксатори за бутилки

Полуфабрикати

Кореноплодни зеленчуци

Морски дарове

Абразивни вещества

За домашна употреба

2. Попълнете с подходящия предлог:

.... вертикално положение

Свързан електрическата мрежа

Предотвратяване ... възможните негативни последствия ... околната среда

... съответствие ... действащите стандарти и разпоредби

... посока ... часовниковата стрелка

Срок ... годност ... храната

Bulharské texty k překladatelskému semináři
Část 3.

Mgr. Elena Krejčová, Ph.D., doc. Nadezhda Stalyanova, PhD.

Návrh obálky: Pavel Pilch

Vydala Masarykova univerzita, Žerotínovo nám. 617/9, 601 77 Brno
1., elektronické vydání, 2018

ISBN 978-80-210-8940-2

muni
PRESS